

PROMOTIONSFESEN DEN 1. JUNI 1929

I ANLEDNING AF

KØBENHAVNS UNIVERSITETS
450 AARS JUBILÆUM

UDGIVET EFTER KONSISTORIUMS FORANSTALTNING

AF

POVEL FØNSS
UNIVERSITETSINSPEKTØR

KØBENHAVN MCMXXX
BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI A/S

INDHOLD

	Side
Beretning om Promotionsfesten	5
Æresdoktorernes Selvbiografier	29
Gaver, Publikationer, Adresser og andre Lykønskninger	143
Alfabetisk Navne-Fortegnelse til Selvbiografierne	153

BERETNING OM
PROMOTIONSFESTEN

Københavns Universitets 450-Aarsdag fejredes den 1. Juni 1929
ved Udnævnelse af 36 Æresdoktorer, nemlig:

Professor ved Universitetet i Lund HJALMAR HOLMQUIST,
Præst og Forstander for Diakonissestiftelsen L. J. KOCH, København,
Professor ved Universitetet i Oslo OLUF KOLSRUD,
Fhv. Udenrigsminister L. MOLTESEN, København,
Sveriges Ærkebiskop, Prokansler ved Universitetet i Upsala
NATHAN SÖDERBLOM,

der fik tildelt den teologiske Æresdoktorgrad;

Fhv. Højesteretsdommer E. HAGERUP BULL, Oslo,
Professor ved Helsingfors Universitet OTTO HJALMAR GRANFELT,
Fhv. Professor og Rektor ved Universitetet i Lund JOHAN C. W.
THYRÉN,

der fik tildelt den juridiske Æresdoktorgrad;

Professor ved Handelshøjskolen i Stockholm ELI F. HECKSCHER,
der fik tildelt den statsvidenskabelige Æresdoktorgrad;

Professor ved Universitetet i Lund IVAR BROMAN,
Professor ved Karolinska Institutet i Stockholm GÖSTA FORSSELL,
Professor ved Universitetet i Lund JOHN FORSSMAN,
Fhv. Professor ved Universitetet i Upsala JOH. AUG. HAMMAR,
Overlæge H. HELWEG, Oringe,
Professor ved Universitetet i Oslo AXEL HOLST,
Professor ved Universitetet i Oslo PETER F. HOLST,
Fhv. Stabslæge, Øjenlæge GORDON NORRIE, København,
Læge H. J. PANNER, København,
Fhv. Medicinaldirektør i Finland, Arkiater RICHARD SIEVERS,
Helsingfors,

der fik tildelt den medicinske Æresdoktorgrad;

Kommandør GUSTAV HOLM, København,
Fhv. Professor og Rektor ved Universitetet i Lund AXEL KOCK,

Fhv. Professor ved Universitetet i Helsingfors KAARLE KROHN,
 Professor ved Göteborgs Högskola EVALD LIDÉN,
 Fhv. Finansminister N. NEERGAARD, København,
 Professor ved Universitetet i Lund MARTIN P:N NILSSON,
 Professor ved Universitetet i Oslo MAGNUS OLSEN,
 Overbibliotekar CARL S. PETERSEN, København,
 Fhv. Professor og Rektor ved Universitetet i Upsala HENRIK SCHÜCK,
 Professor ved Universitetet i Lund LAURITZ WEIBULL,
 der fik tildelt den filosofiske Æresdoktorgrad under det filosofiske
 Fakultet;

Professor ved Universitetet i Oslo V. BJERKNES,
 Viceskoleinspektør P. ESSEN-PETERSEN, Silkeborg,
 Professor ved den tekniske Højskole i Finland GUSTAF KOMPPA,
 Professor og Direktør ved den polytekniske Lærestanstalt P. O.
 PEDERSEN, København,
 Fhv. Professor CHRISTEN RAUNKLÆR, København,
 Fiskerikonsulent BJARNI SÆMUNDSSON, Reykjavik,
 Professor ved Universitetet i Upsala ANDERS WIMAN,
 der fik tildelt den filosofiske Æresdoktorgrad under det matematisk-
 naturvidenskabelige Fakultet.

Til Promotionsfesten havde følgende nordiske Højskoler sendt
 særlige Repræsentanter:

Helsingfors Universitet: Prorektor, Professor, Dr. O. H. GRANFELT,
 Oslo Universitet: Professor, Dr. AXEL HOLST,
 Lunds Universitet: Rektor, Professor, Dr. C. A. MOBERG,
 Stockholms Högskola: Professor, Dr. FREDRIK BÖÖK,
 Göteborgs Högskola: Rektor, Professor, Dr. OTTO SYLVAN,
 Turun Yliopisto, Åbo: Minister, Professor, Dr. E. N. SETÄLÄ,
 Islands Universitet: Rektor, Professor, Dr. Á. BJARNASON,
 Universitetsundervisningen i Aarhus: Overlæge, Dr. VICTOR ALBECK.

Doktor-Promotionen fandt Sted i Universitetets Festsal og over-
 væredes af Deres Majestæter Kongen og Dronningen, Kronprinsen,
 Prins Valdemar og Prinsesse Thyra, Universitetets Lærere samt en
 Række særlig Indbudte, deriblandt de ovennævnte Repræsentanter
 for nordiske Universiteter, Donatorerne af det i Anledning af Jubilæet
 stiftede Jubilæumsfond, Studenterrådene og de af dem indbudte

Repræsentanter for de finske, islandske, norske og svenske Studenter samt iøvrigt af Studenterne saamange som Salen kunde rumme.

Efter at de Indbudte og Studenterne havde taget Plads i Salen, førte Rektor og Dekanerne, der tilligemed Lærerforsamlingens øvrige Medlemmer havde modtaget de mødte Æresdoktorer og Repræsentanterne for de fremmede Universiteter i Konsistoriums Sal, disse til deres Pladser i Festsalen. Efter dem fulgte Lærerforsamlingen, medens Orkestret under denne Indgangsprocession spillede Melodien til »Hellige Flamme«. Derefter førte Rektor, Dekanerne og enkelte andre af Lærerne Deres Majestæter Kongen og Dronningen samt de mødte Medlemmer af det kongelige Hus gennem Forhallen ind i Salen, medens Orkestret spillede en Fest-Marsch.

Efter at alle havde taget Plads indledes Festen med 1ste Del af Chr. Richardts og Niels W. Gades Kantate fra Promotionsfesten 5. Juni 1879.¹⁾

Derefter traadte Rektor, Professor, Dr. phil. JOHANNES HJELMSLEV op paa Talerstolen og udtalte følgende:

Deres Majestæter! Deres kongelige Højheder! Højtærede Forsamling!

Naar vor gamle Højskole, Københavns Universitet, i Dag naar den ærværdige Alder af 450 Aar, glider Tankerne tilbage til hin 1. Juni 1479, da Danmarks Konge, Kristian den første, i Forening med Rigets bedste Mænd, mødtes i Frue Kirke med den Lærerstab, der var indkaldt fra Udlandet, til højtidelig Indvielse af Universitetet.

Allerede et Par Uger forud var de fremmede Lærere — vel otte i Tal — *doctores et magistri*, som Universitetslærerne den Gang kaldtes, senere gik Betegnelsen mere og mere over til *doctores* alene — traadt i Virksomhed med at holde Forelæsninger. Men den 1. Juni valgtes Universitetets første Rektor, og dermed var Universitetet stiftet. Mange fremragende Mænd lod sig immatrikulere som Æresstudenter, og der blev paa denne Maade samlet et Antal af 79 Studenter,

¹⁾ Kantaten udførtes, under Direktion af Kgl. Kapelmester JOHAN HYE-KNUDSEN, af Studenter-Sangforeningen, Damekoret Ekko og enkelte Damer fra Palæstrinakoret. Den solistiske Medvirken ydedes af ELLEN BENEDICTE POUL KNUDSEN, POUL KNUDSEN, PER BIØRN og LILLY ERICSON Kvartetten. Recitativerne udførtes af Skuespiller SVEND METHLING.

Fra denne spæde Begyndelse voksede gennem Tiderne, gennem mange Omskiftelser, Op- og Nedgangstider, men gennem mange stolte Minder om Navne, der altid vil lyse til Hæder for Danmark, den Højskole frem, i hvis Festsal vi nu paa 450-Aarsdagen er samlede, og hvis Lærerstab nu tæller mellem 100 og 200 doctoret magistri og som omfatter mere end 5000 Studenter.

Naar vi i Anledning af Universitetets 450-Aars Jubilæum naturligt skal dvæle ved Udviklingen i det sidste halve Hundredeaar, træder det stærkt for Dagen, i hvor høj Grad dette Tidsrum i Forhold til Fortiden er præget af Fremskridt og Fremgang. Og denne Fremgang er endda særlig knyttet til de sidste 30—40 Aar. Universitetsundervisningen har antaget væsentlig andre Former, er mere og mere (i hvert Fald paa mange Omraader) gaaet over til Laboratorieøvelser, og Forskningsarbejdet har antaget mere effektive Former.

Den Forandring, der er foregaaet, karakteriseres i Virkeligheden paa een Gang ved at man peger paa det store Antal af henved 30 Laboratorier og Instituter for Forskning og Undervisning, der har rejst sig — og indenfor alle Fag — i det nævnte Tidsrum.

Blandt disse Instituter kan især fremhæves de lægevidenskabelige Instituter, der oprettedes i Forbindelse med Rigshospitalet; Institutet for teoretisk Fysik; og det nye store fysiologiske Institut, der i Virkeligheden er et Komplex af 5 Instituter, der dels hører ind under det lægevidenskabelige Fakultet og dels under det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet. Opførelsen af dette sidste Institut blev muliggjort ved en storstilet Gave af 2,400,000 Kr. fra de amerikanske Fond Rockefeller Foundation og International Education Board, idet Staten skænkede Grunden og, under visse Garantier fra vore hjemlige Fond, Rask-Ørsted Fondet og Carlsbergfondet, Midler til Drift. Fra Universitetets Side maa man nære den dybeste Taknemmelighedsfølelse overfor de nævnte Fond og de bevilgende Myndigheder herhjemme for Gennemførelsen af denne store betydningsfulde Udvidelse af Universitetets Arbejds-muligheder.

Om samtlige nævnte Instituter gælder det, at de ikke blot betegner gode Arbejdsbetingelser for de studerende i Læretiden, men ogsaa for Videnskabsmænd, der øver selvstændig Forskning. Mange fremmede Videnskabsmænd kommer mellem Aar og Dag til København for at arbejde ved vore Instituter.

Endnu et Par betydningsfulde Instituter er under Opførelse ved vort Universitet: Det fysisk-kemiske Institut og et Institut for Hygiejne.

Medens man, naar man ser tilbage paa de forløbne 50 Aar, saaledes maa sige, at man principielt er vundet langt frem, og for nogle Fagomraaders Vedkommende i dette Øjeblik har de gunstigst mulige Arbejdsbetingelser, staar vi desværre allerede med Hensyn til andre Fagomraader, selv hvor de paagældende Laboratorier kun er 20—30 Aar gamle, overfor det Faktum, at Rammerne ganske er ved at sprænges ved de Krav, der stilles til Universitetets Undervisning i Anledning af den store Tilgang af studerende. Dette gælder saaledes de Laboratorier, der har deres Plads i Studiegaarden, og det gælder i høj Grad det ældre kemiske Laboratorium. En Udvidelse af disse maa derfor høre til de Opgaver for vort Universitet, der maa tages op i den nærmeste Tid.

Med Hensyn til et af de mindre Laboratorier, det matematiske Laboratorium, har jeg den Glæde at kunne meddele, at en betydningsfuld Udvidelse heraf er stillet i Udsigt ved en Gave i Anledning af vort Jubilæum i Dag, idet Carlsbergfondet har stillet et Beløb af 150,000 Kr. til Raadighed til Opførelse af en Bygning, der kan tjene som Hjemsted for et Institut for videnskabelig Forskning inden for Matematiken og eventuelt tilgrænsende filosofiske Discipliner under Forudsætning af, at Midler til Indretning og Drift skaffes til Veje paa anden Maade. I det Haab, at Staten vil kunne finde Udveje for, at denne Forudsætning kan opfyldes, udtaler jeg her paa Universitetets Vegne en dybfølt Tak til Carlsbergfondet for den betydningsfulde Gave.

Antallet af de studerende er i de senere Aar blevet saa stærkt forøget, at Rammerne paa mange Maader sprænges. Auditoriepladsen strækker langt fra til, og Udvidelser i den Henseende er stærkt paakrævede.

En god Hjælp har Universitetet paa et enkelt Omraade, nemlig med Hensyn til en Del af den forberedende Undervisning i den matematisk-fysiske Faggruppe, gennem Støtte fra den polytekniske Lærestalt, der altid har vist vort Universitet den største Velvilje og Imødekommenhed. Der skal derfor her i Dag lyde en Tak fra Universitetet til Den polytekniske Lærestalt.

Det er at haabe, at den Universitetsundervisning, der er indledet i Aarhus, maa have Mulighed for at kunne yde en supple-

rende Undervisning saaledes, at den ad Aare i nogen Grad vil kunne aflaste Københavns Universitet, og jeg skal herfra udtale de bedste Ønsker for de jydskes Universitetsplaners Fremgang.

Mange er de, hvis videnskabelige Arbejde og Virke ved vort Universitet inden for det sidste halve Hundredaar paa fremtrædende Maade har øget vort Universitets Anseelse. Og mange er de, hvis Navne [fortjener at nævnes. Men jeg skal i Dag kun nævne to Navne, der gennem den allerstørste Del af dette halve Hundredaar var knyttet til vort Universitet, og som paa denne Festdag naturligt træder frem for alle andre.

De to Navne er: VILHELM THOMSEN og HARALD HØFFDING.

Vilhelm Thomsen er ikke mere iblandt os, men hans geniale Forskerarbejde vil lyse i Verden til alle Tider, og hans Navn vil leve saa længe Videnskab bestaar. Om føje Tid skal vi hædre hans Minde ved at rejse en Buste af ham foran vort Universitet.

Harald Høffding har vi den Glæde endnu at have iblandt os. Han kunde dog desværre ikke være til Stede her i Dag. Harald Høffding stod allerede i sin fulde Manddomskraft ved det forrige Universitetsjubilæum i 1879. Alle ved, hvilken personlighedspræget og indflydelsesrig Virksomhed han gennem hele det forløbne halve Hundredaar har udøvet som Lærer for Universitetets studerende og indenfor dansk Aandsliv i det hele, samtidig med at hans rige Virksomhed som filosofisk Forfatter førte hans Navn viden om Verden. Og paa Festdagen i Dag skal der lyde en Tak for hans betydningsfulde Livsværk.

Ser vi end Forskellen paa de fjerne Tidens svage Begyndelse og den omfattende Virksomhed, der nu er knyttet til vort Universitet, maa vi dog ogsaa erkende det fælles Grundlag, der endnu bestaar. Den Erkendelsens Trang, der er den uforanderlige Forudsætning for videnskabelige Fremskridt, er og maa være Grundlaget for Universitetets Arbejde. Og den Opgave, som i fjerne Tider fandt Udtryk i Ordene: at holde Forelæsninger og Doktorpromotioner, er endnu i vore Dage principielt den samme, selv om Midler og Former er andre.

Man har altid betragtet det som naturligt at fejre større Begivenheder i Universiteternes Historie ved Udnævnelse af Æresdoktorer. Betydningen heraf er den, at Universitetet viser Omfanget af sin Interesse og sit Arbejde for Videnskabens Fremskridt ved

at drage Repræsentanter for fortjenstfuldt fagligt Virke, ogsaa uden for dets egen Kreds, ind under sin Fane. Ved at indbyde disse Repræsentanter til at lade sig indrullere blandt Universitetets Lærere, kaster Universitetet Hæder over sin Fest, og lader dem samtidig træde ind i den Række Videnskabsmænd, hvis Navne gennem Tiderne var fremtrædende i Videnskabens og Universitetets Historie.

Vi har da ogsaa ved denne Lejlighed efter Fortidens Skik, som vi slutter os til og fortsætter, med saadan Begrænsning, som man har fundet det rigtigt at drage, villet fejre vort Universitets 450-Aars Dag ved Udnævnelse af doctores, i hvilken Henseende vi dog har holdt os alene til de nordiske Riger, hvorved er betegnet en Kreds, der i Forvejen paa naturlig Maade forener sig med os i aandelig Samdrægtighed og Fællesskab i Sprog og Kultur.

Vi takker disse Mænd, der har villet modtage vor Indbydelse til at lade sig promovere ved personlig Nærværelse. Vi sender ogsaa dem en Tak, der modtog Udnævnelsen, men var forhindrede i at komme personlig til Stede.

Og dermed skrider vi til Promotionshandlingen, idet de forskellige Fakulteter i historisk Rækkefølge vil træde frem for os, under de faglige Symboler, som findes udtrykt i vor Kantate: Theologien, Retsvidenskab, Medicinen, Filosofien, Naturvidenskab.

Efter Rektors Tale blev Kantatens Afsnit: *Theologien* afsunget, og efter at de mødte doctores promovendi under det teologiske Fakultet paa Rektors Opfordring var traadt frem, foretog Fakultetets Dekan, Professor, Dr. theol. FR. TORM, staaende foran Talerstolen, paa hvilken Rektor forblev under hele Handlingen, Promotionen med følgende Ord:

Hr. Professor HOLMQVIST!

De har fuldført den vanskelige Opgave at give en Fremstilling af hele Kirkens Historie ned gennem Tiderne, som ogsaa vore Studenter drager Gavn af. De har gjort det med vidt Udsyn, med dyb Forstaaelse for Tidens og Menneskers Forskelligheder, paa Grundlag af en omfattende Viden og med en fin kritisk Sans. Men klart har De lagt deres Skarpsind for Dagen, naar De slog ind paa Sidespor og fordybede Dem i enkelte Personers eller enkelte Perio-

ders Historie og derved kastede nyt Lys over svundne Tider. Paa Grund af de Fortjenester, De saaledes har indlagt Dem, skal jeg herved paa mit Fakultets Vegne promovere Dem til Æresdoktor i Teologien ved Københavns Universitet.

Hr. Pastor KOCH!

Største Delen af Deres Kraft har De sat ind i praktisk Virken — men altid sporede man bag Deres praktiske Virken, at der ikke har været nogen Tid i Deres Liv, hvor det videnskabelige Arbejde helt har været lagt paa Hylden. I Skrift og Tale har De stræbt i de Kredse, hvor De færdedes, at vække Ærbødighed for og Forstaaelse for Videnskabens Arbejde. Selv har De med Videnskabsmandens hele Energi og paa Grundlag af metodisk Forskning fordybet Dem i Paulus' Historie og Personlighed og givet værdifulde Bidrag til Forstaaelse af denne store og ejendommelige Personligheds Liv og Tanker. Paa Grundlag af de Fortjenester, De saaledes har indlagt Dem, skal jeg herved paa mit Fakultets Vegne promovere Dem til Æresdoktor i Teologien ved Københavns Universitet.

Hr. Professor KOLSRUD!

De har med særlig Forkærlighed gransket Deres Fædrelands Kirkehistorie. Med den historiske Kildeforskners Sporsans har De draget meget nyt Materiale frem for Dagens Lys, og De har forstaaet at udnytte dette Materiale, saaledes at et klarere Billede af Perioder saavel indenfor Middelalderens Kirkehistorie som indenfor den nyere Tids Kirkehistorie blev vundet. De har Haand i Haand med danske Forskere ransaget Vatikanerbiblioteket for at finde Dokumenter, der kunde kaste Lys over Nordens Kirkehistorie. I taknemmelig Anerkendelse af alt dette skal jeg herved paa mit Fakultets Vegne promovere Dem til Æresdoktor i Teologien ved Københavns Universitet.

Hr. Dr. MOLTESEN!

Fra Deres tidlige Ungdom følte De Dem særlig draget til Studiet af Deres Lands Kirkehistorie. Først var det en enkelt særpræget Personlighed, hvis Livs Historie De tegnede for os. Derefter arbejdede De med Energi for, at en systematisk Undersøgelse af det vatikanske Bibliotek kunde blive foretaget, i en rigtig Forudfølelse af, at dette vilde blive af uvurderlig Betydning for Studiet af Nordens Kirkehistorie i Middelalderen. Men De har ikke ind-

skrænket Dem til Specialforskning; De har ogsaa skænket os værdifulde Fremstillinger af større Perioder af Historien. Paa Grund af de Fortjenester, som De saaledes har indlagt Dem, skal jeg herved paa mit Fakultets Vegne promovere Dem til Æresdoktor i Teologien ved Københavns Universitet.

Sluttelig promoverede Dekanus Sveriges Ærkebiskop, NATHAN SÖDERBLOM, der ikke havde kunnet give Møde.

Derefter blev Kantatens Afsnit: *Retsvidenskaben* afsunget, og paa Rektors Opfordring traadte doctores promovendi under det rets- og statsvidenskabelige Fakultet frem. De retsvidenskabelige Doktorer promoveredes af Dekanus Professor, Dr.jur. POUL ANDERSEN med følgende Ord:

Hr. Højesteretsassessor EDVARD HAGERUP BULL!

Ved Deres værdifulde, retsvidenskabelige Afhandlinger, navnlig indenfor Obligationsretten, i Deres Virke som Lovgiver og Dommer og gennem Deres Arbejde for Gennemførelsen af de norske Retsplejelove har de indlagt Dem store Fortjenester af norsk og nordisk Retsvidenskab.

I Erkendelse heraf har det rets- og statsvidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet besluttet at tildele Dem sin juridiske Æresdoktorgrad. Paa Fakultetets Vegne promoverer jeg Dem herved til Æresdoktor i Retsvidenskab ved Københavns Universitet.

Hr. Professor OTTO HJALMAR GRANFELT!

Dansk Retsvidenskab værdsætter højt de Arbejder, hvormed De, navnlig indenfor Konkursretten, Strafferetsplejen og den borgerlige Retspleje, har beriget finsk og nordisk Retslitteratur, og som danner Baggrunden for Deres betydningsfulde Deltagelse i Arbejdet for en Procesreform i Finland.

Det rets- og statsvidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet har derfor besluttet at tildele Dem sin juridiske Æresdoktorgrad. Paa Fakultetets Vegne promoverer jeg Dem herved til Æresdoktor i Retsvidenskab ved Københavns Universitet.

Hr. Professor JOHAN WILHELM CARL THYRÉN!

Deres fremragende Stilling indenfor nordisk Retsvidenskab skyldes jo i første Række Deres enestaaende videnskabelige Indsats paa Strafferettens Omraade. I Taknemlighed for denne Indsats har

det rets- og statsvidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet ønsket at føje sin Æresdoktorgrad til de videnskabelige Hædersbevisninger, som i saa rigt Maal er blevet Dem til Del.

Paa Fakultetets Vegne promoverer jeg Dem herved til Æresdoktor i Retsvidenskab ved Københavns Universitet.

Promotionen af den statsvidenskabelige Doktor, Professor ELI F. HECKSCHER, forrettedes af Professor, Dr. polit. L. BIRCH, der udtalte følgende:

Højtærede og kære Kollega!

Som teoretisk Økonom, som Lærer i anvendt Økonomi og ikke mindst som økonomisk Historiker har Du vundet Respekt og Beundring blandt Dine skandinaviske Kolleger; Du har givet os og Historikerne Beviset for, at kun den, der har en teoretisk økonomisk Forstaaelse, ret kan bedømme de Kendsgerninger, der er essentielle for at skrive Folkenes og ikke Staternes Historie. Idet jeg paa det rets- og statsvidenskabelige Fakultets Vegne kreerer Dig til Æresdoktor ved vor ældgamle Højskole, beder jeg Dig være overbevist om, at vi heri har været ledet af Ønsket mindre om at hædre Dig end om at hædre os selv.

Nu blev Kantatens Afsnit: *Lægevidenskaben* afsunget, og de mødte doctores promovendi under det lægevidenskabelige Fakultet traadte paa Rektors Opfordring frem og promoveredes af Dekanus Professor, Dr. med. C. LUNDSGAARD saaledes:

Det lægevidenskabelige Fakultet har besluttet at hædre en Række Forskere med Æresdoktorgraden i Medicin. Af disse har tre ikke kunnet være til Stede i Dag, nemlig Professor J. FORSSMAN, Lund, der udnævnes til Æresdoktor for sine fremragende Arbejder indenfor den almindelige Patologi og Serologi. Professor J. AUGUST HAMMER, Upsala, for sin grundlæggende anatomiske Forskning vedrørende det lymfatiske System. Og forhenværende Medicinaldirektør Arkiater RICHARD SIEVERS, Helsingfors, for sin betydningsfulde Virksomhed særlig vedrørende Tuberkulosens Bekæmpelse i Finland.

Hr. Professor IVAR BROMAN!

Inden for Deres Fag, Anatomien, har De i særlig Grad været en Nyskaber af Embryologien. Fra Deres tidligste til Deres seneste Forskning har De ydet en Række betydningsfulde, originale Bidrag

til denne Disciplins Udvikling, og mange af Deres Afhandlinger er overalt anerkendte som Standardværker baade i videnskabelig og i pædagogisk Henseende.

Det lægevidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet har ønsket at kaste Hæder over Deres Navn ved at udnævne Dem til Æresdoktor.

Jeg promoverer Dem herved.

Hr. Professor GÖSTA FORSELL!

Fra Deres Ungdom har Deres videnskabelige Forskning og Deres praktiske Lægegering taget Sigte mod samme Maal: Bekæmpelse af Kræftsygdommen, der som en Svøbe hærger Landene.

Snart har De smeddet Vaabnene ved Videnskabens Esse, og snart har De nedkæmpet Fjenden i aaben Kamp, bærende mod den Lysets Lanse, Straalernes helsebringeude Kraft.

Som en Anerkendelse af Deres Virke har det lægevidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet ønsket at hædre Dem med Æresdoktorgraden.

Jeg promoverer Dem herved!

Hr. Overlæge HJALMAR HELWEG!

Deres Ungdom tiltrods har De bag Dem en Række videnskabelige Arbejder, der paa samme Tid vidner om overordentlige Evner til Indføling i vanskelige psykologiske og psykiatriske Problemer og bærer Præg af stor æstetisk Belæsthed og Viden. Deres Arbejder har skabt Dem et anset Navn ikke alene i lægevidenskabelige Kredse, men ogsaa blandt Retsvidenskabens og Psykologiens Dyrkere. For disse Deres Fortjenester har det lægevidenskabelige Fakultet besluttet at hædre Dem med Æresdoktorgraden i Medicin.

Jeg promoverer Dem herved.

Hr. Professor AXEL HOLST!

Gennem Deres banebrydende Arbejder over Aarsagerne til Scorbut blev De en af Grundlæggerne for den moderne Vitaminlære, der har faaet overordentlig Betydning for Ernæringsfysiologiens Udvikling. Deres Virksomhed som Hygiejniker i vort Frændeland har haft Betydning for Udviklingen ogsaa i vort Land af de for Bevarelsen af Folkets Sundhed saa vigtige forebyggende Foranstaltninger.

Det lægevidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet har ønsket at hædre Dem som Forsker og som Værner af Folkesundheden ved at tildele Dem Æresdoktorgraden i Medicin.

Jeg promoverer Dem herved.

Hr. Professor PETER F. HOLST!

Deres betydningsfulde, videnskabelige Indsats i Erkendelsen og Behandlingen af Hjertesygdommene har skabt Dem et anset Navn som Forsker.

Deres overordentlige Evner som Lærer er kommen hele den skandinaviske Verden til Gode gennem Deres mønstergyldige Fremstilling af Hjertesygdommenes Klinik i den nordiske Lærebog.

Det lægevidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet har ønsket at hylde Dem som Forsker og Lærer ved at tildele Dem Æresdoktorgraden.

Jeg promoverer Dem herved.

Hr. Stabslæge GORDON NORRIE!

Ved Siden af at varetage Deres Lægegerning og foruden at røgte vigtige offentlige Hverv, har De, efter Deres lange og travle Arbejdsdag, dog fundet Tid til en omfattende videnskabelig Virksomhed, der har sat Frugt i en Række Værker vedrørende Lægevesenets Udviklingshistorie i Danmark.

De har aabnet for nye Kilder og bragt nye Synspunkter frem vedrørende Vilkaarene og Formerne for Lægevidenskabens Udvikling i vort Fædreland.

Fakultetet har ønsket at hylde Dem ved at tildele Dem Æresdoktorgraden i Medicin.

Jeg promoverer Dem herved.

Hr. Læge H. J. PANNER!

Gennem Deres stilfærdige, videnskabelige og praktiske Arbejde, har De vundet Deres Kollegers dybeste Respekt og Taknemmelighed.

Vi respekterer Dem for den Nøgternhed og Kritik, der altid har præget Deres videnskabelige Undersøgelser. Vi takker Dem for den aldrig svigtende Redebonhed, hvormed De har stillet Deres enestaaende Erfaring til Raadighed baade ved videnskabelige Undersøgelser og ved praktiske Afgørelser angaaende den enkelte Patients Ve og Vel.

Deres Virksomhed har haft den største Betydning for Radiologiens sunde Udvikling i Danmark.

I Erkendelse heraf har Fakultetet besluttet at hædre Dem ved at tildele Dem Æresdoktorgraden i Medicin.

Jeg promoverer Dem herved.

Efter at Kantatens Afsnit: *Filosofien* var afsunget, traadte paa Rektors Opfordring de mødte doctores promovendi under det filosofiske Fakultet frem og promoveredes af Dekanus Professor, Dr. phil. N. BØGHOLM med følgende Ord:

Hr. Kommandør HOLM!

Deres videnskabelige Virksomhed knytter sig til vort Riges nordligste Del; ikke blot har De som praktisk geografisk Opdager søgt til nye Egne i det Ukendte, men De har, hvad der er endnu vanskeligere, banet Dem Vej ind i fremmede Folks aandelige Livs-verden.

Deres Værk, »Den østgrønlandske Expedition udført i Aarene 1883—85« med Afsnittet om Angmangsalikerne er et Kildeskrift om Østgrønlands Eskimoer, der vil bevare sin Værdi; det er en Guldgrube for Kendskabet til primitive Folk, der stadig vil blive udnyttet af Fagvidenskaben.

For det Lys, De har kastet over Østgrønlands Land og Folk, yder Universitetet Dem i Dag sin højeste Anerkendelse.

Jeg promoverer Dem herved til Æresdoktor i Filosofien ved Københavns Universitet.

Hr. Professor EVALD LIDÉN!

Den Æresdoktorgrad, som i Dag bliver Dem tildelt, er et Udtryk for den Beundring, Deres Fagfæller nærer for Deres lange og rige Virksomhed som Sprogforsker.

Deres Studier har strakt sig over vide Omraader: Sanskrit, Iransk, Armenisk, Slavisk, Græsk og Keltisk. Paa alle disse brogede Felter har De med samme Grundighed og sikre Metode samlet alle de forhaandenværende Momenter, der kunde belyse Deres Problemer.

Hvad der laa Dem nærmest, blev Dem under alt dette vel stadt det kæreste; nordiske Sprog og først af alle Deres eget Modersmaal, som De har viet indtrængende Forskninger.

For dette saa overordentlig værdifulde Virke, hilser vort Universitet Dem i Dag, nu ved den Tid da Deres officielle Lærervirksomhed er ved at slutte.

Hr. Folketingsmand NEERGAARD!

Den teoretiske Uddannelse i Historien, De i Deres Ungdom fik ved denne Højskole, har De paa sjælden Maade forstaaet at lade frugtbargøre af det praktiske politiske Liv, i hvilket De paa saa fremragende Plads har taget Del.

Den Periode af vort Folks Liv, i hvilken De som aktiv Politiker selv var med til at skabe Historie, er i mange Henseender knyttet til det Afsnit af Danmarkshistorien, som De med Mesterhaand har givet en grundlæggende Fremstilling af i Under Juni-grundloven, som er et af de betydeligste Bidrag til det nittende Aarhundredes danske Historie.

Til sin Lykønskning til, at dette Værk nu allerede i en Aarrække foreligger færdigt, føjer Universitetet i Dag sin højeste Æresbevisning.

Jeg promoverer Dem herved til Æresdoktor i Filosofien ved Københavns Universitet.

Hr. Professor MARTIN P: NILSSON!

Deres omfattende Produktion vedrørende den klassiske Filologi og Religionshistorie har skaffet Dem en anerkendt Førerstilling inden for betydningsfulde Afsnit af det reale Studium af den græskromerske Oldtid, jeg vil blot nævne Studier som Griechische Feste, Primitive Time-reckoning, Die grundlagen des spartanischen Lebens. De har dermed været med til at lægge den nødvendige Grundvold for Opfattelsen af hin mægtige Oldtidskultur. De har ikke nøjedes med at tale til Fagmænd, men har ogsaa i populært-anlagte Bøger som Bogen om den græske Religions Historie talt til et videre Publikum, der forøvrigt ogsaa her i Landet har hørt Deres Stemme paa Radioens Bølger.

En af Deres største Bøger: The Minoan-Mycenean Religion har De tilegnet Venner og Kolleger ved Københavns Universitet og Musæer.

Med disse Ord overrækker jeg Dem Deres Æresdoktorbrev.

Hr. Overbibliothekar C. S. PETERSEN!

Idet jeg benytter mig af en stor engelsk Forfatters Udtryk, vil jeg sige, at Deres daglige Virksomhed bygger paa Sandheden af Ordene: Bøger er ikke absolut døde Ting, men indeholder i sig en Livets Kraft til at blive lige saa levende som den Sjæl, hvis Afkom de er. De leder til daglig denne Bøgernes levendegørende Strøm ud i vort Folk. Deres egen omfattende Viden har De ikke holdt for Dem selv, men altid med stor Redebonhed været villig til at stille den til Raadighed for andre.

Deres Studier har med stor Lærdom behandlet bibliografiske Æmner.

Klarhed og velovervejende Dømmekraft har sat deres Præg paa det omfattende Værk om Dansk Litteraturhistorie før 1700.

Som Tak for Deres Arbejde skal jeg paa Fakultetets Vegne overrække Dem Deres Æresdoktorbrev.

Hr. Professor WEIBULL!

Den Festsal, hvori De i Dag befinder Dem, kan ikke forekomme Dem fremmed. Rundt om paa Væggene vil De se Billeder af Danmarks Historie, et Æmne som Deres videnskabelige Forskning har uddybet og med Forkærlighed fordybet sig i. —

Medens Deres Kritiska Undersökningar i Nordens Historie drejer sig om Norden som Helhed, har De i Kong Valdemars Jordebok med ualmindelig Skarpsindighed kastet Dem over et grundlæggende Problem i Danmarks Historie, udrustet vel dertil som De var gennem Deres mangesidige og indtrængende Studier af vigtige Sider i Middelalderens Historie.

Vi tænker ogsaa i Dag paa det gode Forhold, hvori De, som ved en Slags Slægtstradition, har staaet til dansk Aandsliv og dets Bærere.

Modtag da med akademisk Hilsen Æresdoktorbrevet fra Københavns Universitet.

Forhindrede fra at give Møde var Professor AXEL KOCK, Professor KAARLE KROHN, Professor MAGNUS OLSEN og Professor H. SCHÜCK.

Kantatens Afsnit: *Naturvidenskaben* blev nu afsunget og de mødte doctores promovendi under det matematisk-naturvidenskabe-

lige Fakultet traadte paa Rektors Opfordring frem. Dekanus Professor, Dr. phil. H. M. HANSEN foretog Promotionen saaledes:

Hr. Professor BJERKNES!

Det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet har besluttet at tildele Dem den filosofiske Æresdoktorgrad i Anerkendelse af Deres fremragende Arbejder indenfor den teoretiske Fysik, i særlig Grad Deres hydrodynamiske Arbejder, der har givet den afsluttende Behandling af Deres store Faders Opdagelse af de hydrodynamiske Fjernkræfter, som frembyder saa mærkelig Lighed med de elektromagnetiske Kræfter, og Deres aerodynamiske Arbejder, der har øget Kendskabet til vort Lufthav og ført baade den teoretiske Meteorologi og den praktiske Vejrforudsigelse ind i en rig Udvikling. Paa Fakultetets Vegne promoverer jeg da herved Dem, Professor VILHELM FRIMANN KOREN BJERKNES til Æresdoktor i Filosofien.

Hr. Viceskoleinspektør ESBEN-PETERSEN!

Fakultetet har besluttet at tildele Dem den filosofiske Æresdoktorgrad i Anerkendelse af Deres fremragende Arbejder indenfor Zoologien. De har i væsentlig Grad øget Kendskabet til vort Lands Fauna, og De staar for de vigtige Insektgruppers Vedkommende, som Deres Undersøgelser især omfatter, som den ubestridte Autoritet, i hvis Hænder ogsaa Udlandets Museer trygt lægger Bearbejdelsen af deres Materiale. Fakultetet hylder i Dem den ypperste Repræsentant for en Kreds af videnskabeligt arbejdende danske Lærere, hvis Indsats indenfor de naturhistoriske Fag man højt paaskønner. Paa Fakultetets Vegne promoverer jeg da herved Dem, Viceskoleinspektør PETER ESBEN-PETERSEN til Æresdoktor i Filosofien.

Hr. Professor KOMPPA!

Fakultetet har besluttet at tildele Dem den filosofiske Æresdoktorgrad i Anerkendelse af Deres fremragende Arbejder indenfor den organiske Kemi. Deres Synteser af organiske Forbindelser indenfor Kamfergruppen, i særlig Grad Deres Totalsyntese af Kamfersyren er glimrende Eksempler paa klassisk syntetisk Kemi og eksakt Bevisførelse ad syntetisk Vej. Paa Fakultetets Vegne promoverer jeg da herved Dem, Professor GUSTAF KOMPPA til Æresdoktor i Filosofien.

Hr. Professor P. O. PEDERSEN!

Fakultetet har besluttet at tildele Dem den filosofiske Æresdoktorgrad i Anerkendelse af Deres fremragende og vidt spændende Arbejder indenfor Elektrofysiken. De har opklaret Poulsenbuens Virkemaade, i Deres Hænder har de gamle Lichtenbergske Figurer vist sig at kunne bruges til Maaling af meget korte Tider til Nytte baade for Videnskab og Praksis, og De har lært os at forstaa den tilsyneladende Lunefuldhed i Radiobølgernes Udbredelse. Deres omfattende Undersøgelser herover, der tillige har givet værdifulde Oplysninger om vor Atmosfæres Egenskaber i store Højder, vil være det sikre Grundlag for videre Arbejder paa dette i vor Tid saa betydningsfulde Felt. Paa Fakultetets Vegne promoverer jeg da herved Dem, Professor PEDER OLUF PEDERSEN til Æresdoktor i Filosofien.

Hr. Professor RAUNKLÆR!

Fakultetet har besluttet at tildele Dem den filosofiske Æresdoktorgrad i Anerkendelse af Deres fremragende Arbejder indenfor Botaniken, i særlig Grad Deres Undersøgelser af Planterigetets Livsformer. Deres System for Inddeling og Beskrivelse af Planteformationer, baseret paa Planternes Evne til at overleve den ugunstige Aarstid, har i Deres egne og i talrige danske og udenlandske Forskeres Hænder stedse tydeligere vist sin Værdi for alle Egne af vor Klode. Fakultetet er Dem tillige taknemmelig for mange Aars betydningsfuld Virken ved vort Universitet. Paa Fakultetets Vegne promoverer jeg da herved Dem, Professor CHRISTEN RAUNKLÆR til Æresdoktor i Filosofien.

Hr. Fiskerikonsulent SÆMUNDSSON!

Fakultetet har besluttet at tildele Dem den filosofiske Æresdoktorgrad i Anerkendelse af Deres betydningsfulde Arbejder indenfor Zoologien, i særlig Grad Deres omfattende Undersøgelser af Islands Fauna. Vi skylder Dem mere end nogen anden Kendskabet til Islands Fisk, deres biologiske Forhold og økonomiske Betydning, som for Deres Land er saa overordenlig stor. Fakultetet anerkender tillige i Taknemmelighed den værdifulde Hjælp, De altid har ydet danske Videnskabsmænd, som har ønsket at foretage biologiske eller oceanografiske Undersøgelser ved Island. De staar som et

Bindeled mellem islandsk og dansk Naturvidenskab. Paa Fakultetets Vegne promoverer jeg herved Dem, Fiskerikonsulent BJARNI SÆMUNDSSON til Æresdoktor i Filosofien.

Endnu skal jeg paa Fakultetets Vegne promovere den ikke tilstedeværende Professor ANDERS WIMAN fra Upsala Universitet til Æresdoktor i Filosofien i Anerkendelse af hans fremragende matematiske Arbejder.

Med Vemod maa jeg endelig meddele, at Fakultetet havde besluttet i Dag ogsaa at tildele fhv. Professor i Fysik ved den polytekniske Læreanstalt PETER KRISTIAN PRYTZ den filosofiske Æresdoktorgrad, men faa Dage efter at Beslutningen var taget, afgik Professor Pritz ved Døden. Vi vil da her mindes hans fremragende og særprægede videnskabelige Arbejder indenfor den fysiske Forsøgs- og Maaleteknik, hans utrættelige Bestræbelser for at forbedre Kaarene for eksperimentalfysiske Arbejder her i Landet og hans mangeaarige værdifulde Undervisning ogsaa af Universitetets Studerende.

Rektor foretog derefter *Doktor-Proklamationen* med følgende Ord:

Efter at Fakulteterne nu paa rette Vis har fuldført Doktorpromotionerne, hvert inden for sit faglige Omraade, skal jeg i det samlede Universitets Navn proklamere samtlige promoverede som doctores ved Københavns Universitet, med den dertil knyttede Værdighed og Ret, at have jus docendi ved vor gamle Højskole, at have Ret til at tage Del i dens Lærervirksomhed. Selv om ikke mange af Dem kommer til direkte at benytte denne Ret i større Udstrækning, lægger vi dog Vægt paa, at den Doktorgrad, De i Dag har erhvervet, ikke blot skal rumme en Æresbevisning og Anerkendelse af betydningsfulde faglige Fortjenester, men samtidig betegne virkelig Tilknytning til den Virksomhed, som det er vort Universitets Opgave at udfolde og styrke.

Doctores promoti! Alma Universitas Hauniensis hilser Eder velkommen! I en festlig Stund træder I ind i vor Kreds. Lykke til i Fremtid som i Fortid at virke i Glans og Ære!

Efter at Slutnings-Koret af Promotions-Kantaten var sunget, fremtraadte paa Rektors Opfordring de mødte *Repræsentanter for*

nordiske Universiteter og forebragte disses Hilsener saaledes: Professor Dr. O. H. GRANFELT bragte en Hilsen fra *Helsingfors Universitet*, Rektor, Professor, Dr. C. A. MOBERG en Hilsen fra *Lunds Universitet*, *Stockholms Högskola* og *Göteborgs Högskola*, Professor, Dr. G. FÖRSSELL en Hilsen fra *Kungl. Karolinska Institutet i Stockholm*, Professor, Dr. AXEL HOLST en Hilsen fra *Universitetet i Oslo*, Rektor, Professor, Dr. ÁGUST A. BJARNASON en Hilsen fra *Islands Universitet* og Minister, Dr. E. N. SETÄLÄ en Hilsen fra *Turun Yliopisto*, Åbo, Finland. De af dem og Rektor, Professor, Dr. OTTO SYLVAN fra *Göteborgs Högskola* samtidig overrakte Adresser er aftrykt nedenfor S. 146 ff.

Rektor udtalte sin Taknemlighed for den Ære, der var vist Københavns Universitet fra de nordiske Søsterhøjskoler, og henvendte en særlig Tak til de mødte Repræsentanter for de Hilsener, de havde bragt, idet han fremhævede den Tanke, der var en Slags Forudsætning for de stedfundne Doktor-Promotioner, Tanken om den Enhed og Samdrægtighed, der forener de nordiske Universiteter, og de særlig gunstige Betingelser, der i de nordiske Riger baade gennem Sprogforhold og Sindelag er for et frugtbart Samarbejde paa den videnskabelige Forsknings og Universitetsundervisnings Omraade.

Derefter fremtraadte paa Rektors Opfordring Undervisningsminister FR. BORGBJERG, der havde ønsket at tage Ordet for at overbringe Ministeriets Lykønskning, hvortil Ministeren føjede Tilsagn om, at de for Modtagelsen af Carlsbergfondets, af Rektor i Indledningstalen nævnte Gave til Oprettelse af et matematisk Institut nødvendige Bevillinger til Institutets Udstyr og Drift vilde blive givne, samt meddelte, at de hidtil paa Kommunitetets Budget opførte 2 Stipendier à 3000 Kr. til unge Videnskabsmænd var blevet forøget til 4 og den samlede Bevilling overført til Universitetets Budget.

Rektor udtalte Universitetets Tak til Undervisningsministeren for den overbragte Lykønskning og til Ministeren og de bevilgende Myndigheder for det betydningsfulde Tilsagn, der var givet om de fornødne Tilskud til Indretning og Drift af det matematiske Institut, og for de nyoprettede Stipendier, idet han fremhævede, at Universitetet maatte anse det for overordentlig betydningsfuldt, at det var lykkedes ogsaa her i Landet at skaffe Stipendier til Veje for unge lovende Videnskabsmænd netop i de Aar, hvor det er vanskeligst for dem at skaffe fornøden Tid til Raadighed til fri Udfoldelse af deres videnskabelige Evner.

Rektor nævnte derefter en Række *Legater*, som (se nedenfor S. 145) var oprettet i Anledning af Jubilæet og udtalte Universitetets Tak derfor. Endvidere henvendte *Rektor* Ordet til de tilstedeværende *Donatorer af Universitetets Jubilæumsfond*:

Det er med Tak og Glæde at vi i Dag ser iblandt os som Universitetets Gæster en Række Donatorer (eller Repræsentanter for dem), som har ydet betydningsfulde Bidrag til Oprettelsen af et nyt Fond, der under Navn af Universitetets Jubilæumsfond, skal være til fri Raadighed for Universitetet med den Hovedopgave, at tjene til Støtte for Universitetslærernes Virksomhed i saadanne Tilfælde, hvor Statsbevillinger ordentligvis ikke kan ydes. For dette Fond, der til i Dag har naaet en Størrelse af ca. 450,000 Kr., hvoraf Carlsbergfondet alene har ydet 100,000 Kr., medens flere andre Fonds, Institutioner og Selskaber hver for sig har ydet Bidrag af meget anselig Størrelse, er der oprettet en særlig Fundats med kgl. Konfirmation, og det underlægges en særlig Bestyrelse, valgt af den akademiske Lærerforsamling. Universitetet tillægger Oprettelsen af dette Fond en overordentlig stor Betydning. Og det er os magtpaaliggende i Dag overfor Donatorerne at udtale Universitetets dybt-følte Tak for den Forstaaelse og Værdsættelse af Universitetets Gerning, som har fundet Udtryk gennem de Gaver, hvorved Fondet er bragt til Veje.

Rektor afsluttede derefter sin Tale med følgende Ord:

Til Slutning skal der lyde en Tak til alle, der har vist vor gamle Højskole Ære. En Tak til Majestæterne, vor Konge og vor Dronning og til de kongelige Højheder, for den Hæder, hvormed de har forlenet vor Fest.

En Hyldest og Tak til Deres kongelige Majestæt for den varme Interesse, hvormed De altid har omfattet vor Højskole, og som saa ofte har fundet Udtryk. En Tak til Regering og Rigsdag for Støtte gennem Tiderne. Gid man altid og i stedse øget Grad maa have Øje for Videnskabens og det videnskabelige Arbejdes Betydning for vort Folks Velfærd og Lykke.

Gid den sande videnskabelige Aand altid maa herske ved denne Højskole. Gid Fremtidens Arbejde ved Københavns Universitet paa værdig Maade maa fortsætte Fortidens stolte Minder, i

Aand og Sandhed, til Videnskabens Fremme, til Styrkelse og Højnelse for Danmarks Land og Folk!

Efter at »Hellige Flamme« var afsunget førtes de kongelige Gæster og Æresdoktorerne ud, og Festen var sluttet.

Om Aftenen samme Dag samledes Universitetets Lærere med Repræsentanterne for de fremmede Universiteter og Æresdoktorerne til en i private Former holdt Fest paa den kgl. Skydebane. Under denne Fest sendtes telegrafiske Hilsener til dem af Æresdoktorerne, som ikke havde kunnet give Møde ved Promotions-Festen.

ÆRESDOKTORERNES
SELVBIOGRAFIER.

DET TEOLOGISKE FAKULTET.

HJALMAR HOLMQUIST.

Jag, HJALMAR FREDRIK HOLMQUIST, föddes 28 april 1873 i den lilla församlingen Sunnemo i norra Värmland. Min far A. F. Holmquist var komminister där och blev sedan kyrkoherde i Ekshärad (d. 1899). Släkten var kommen från Skåne, där den kan följas tillbaka till den danska tiden. Min mor Gerda Edgren (d. 1876) tillhörde en gammal och vida spridd värmländsk släkt. Min far var en av ledarna för den stora rosenianska väckelsen i Värmland, och av denna bestämdes väl från barndomen i viss mån min andliga fysiognomi. Jag genomgick läroverket i Karlstad, där rektorn, den utmärkte historikern T. Säve, bidrog att inrikta mitt intresse på historia. Student vid Uppsala univ. 1891 avlade jag 1894 fil. kand. examen med historia och semitiska språk som huvudämnen. Det var en särskild lycka att få åtnjuta professor Harald Hjärnes inspirerande undervisning, vilken blev av avgörande betydelse för mig som för så många andra. Inskriven i teologiska fakulteten avlade jag den dåvarande dimissionsexamen våren 1897 och studerade under sommaren i Leipzig, varvid särskilt professorena Fr. Buhl och A. Hauck medverkade till min allmänna teologiska utveckling. Sedan genom de teol. studerandes bedrivande en reform av det teol. examensväsendet kommit till stånd, tog jag den nya teol. licentiatexamen i Uppsala 1904. I professorn i kyrkohistoria, domprosten H. Lundström, vilken överförde Hjärnes historisk-kritiska källforskning på den svenska kyrkohistorien, hade jag funnit en gynnare, och jag blev redan 1903 efter disputation (på en avhandling om Gustav. II Adolfs fältpredikant Johannes Matthiae) utnämnd till docent i kyrkohistoria. Som sådan fortsatte jag närmast med forskningar till 1500—1600-talen (Svenska dom-

kapitlens förvandling till lärarekapitel 1908) och till Swedenborg, samt tjänstgjorde som den nybildade Kyrkohistoriska föreningens sekreterare. År 1904 hade jag prästvigts och skötte tidvis regementspastorsbefattningen vid Upplands artilleriregemente. I studentlivet deltog jag under hela min Uppsala-tid livligt och var bl. a. studentkårens ordförande 1900 och Värmlands nations förste kurator 1903—1905. Som studentföreningen Heimdals ordförande fick jag medverka till startandet av den sedan så omfattande populärvetenskapliga föreläsningsverksamheten från universiteten, i vilken jag personligen allt fort deltagit. Jag var ock ordförande i studenternas idrottskommitté, vilken genomdrev byggandet av studentkårens nuvarande gymnastikhus och idrottsplats.

År 1909 blev jag efter konkurrens utnämnd till professor i kyrkohistoria och symbolik vid Lunds universitet och tog tillika säte i Lunds domkapitel. Med professuren följde ett prebende (Kärrstorps och Glostorps pastorat), där pastoralvården dock naturligen måste upprätthållas av vikarie; prebendet indrogs 1921. Redan i Uppsala hade jag börjat arbetet på att giva en större framställning av den allmänna kyrkohistorien för svensk läsekrets; under åren 1908—1919 fördes framställningen fram till 1546 i fyra band (delvis utkomna i 2:a och 3:e uppl.). Lutherjubileet 1917 kom mig att utgiva dels en mera populär Lutherbiografi (8:e uppl. 1924), som översattes till danska, norska, finska och tamuliska, dels en bredare lagd teckning »Luther, Loyola, Calvin i deras reformatoriska genesis« (3:e uppl. 1926), m. fl. arbeten, 1923 följda av »Den svenska reformationens begynnelse« (tysk ed. 1925). Behovet av en för universitetsstudiet avpassad lärobok i kyrkohistoria gjorde sig emellertid allt starkare kännbart, och jag egnade ett decennium åt arbetet på en sådan; 1927 förelåg den färdig i tre band (bd I och III i 2:a uppl. 1929). Genom det intresse, som prof. J. Nörregaard och Cand. H. Haar visade detta arbete, blev det i utvidgad form översatt till danska 1925—1927; det är under utgivning även på finska (bd I 1928). Under arbetets gång utkommo som biprodukter en del speciellare framställningar, såsom bl. a. »Påvedömet historia 1800—1920« 1920, »Motreformationen och barockens konst« 1921, och nu senast »Tvång, tolerans, samverkan, tre huvudperioder i kristendomens historia« 1929; även utgav jag kyrkohistoriska läroböcker för läroverken och folkskolorna. Under de sista

åren har eljest mitt forskningsarbete varit koncentrerat på uppdraget att behandla tiden 1500—1560 i Norstedts 15 band omfattande världshistoria; min framställning har nu nått trycket, och jag hoppas äntligen få återgå till forskning inom den svenska kyrkohistorien.

Med statsunderstöd har jag företagit en rad studieresor till Finland, Tyskland, Österrike, Italien, Frankrike, Belgien, Holland och England. Vid Lutherjubileet i Eisenach 1921 var jag av konungen utsedd till svenska kyrkans representant. På kallelse av teologiska fakulteten i Köpenhamn och föreningen Norden bedrev jag föreläsningar och laboratorieövningar vid Köpenhamns universitet mars—april 1924, varifrån jag bevarar oföglömliga ljusa minnen. Jag medverkade som föreläsare vid finska prästerskapets sommarkurser i Sääksmäki 1922, och har föreläst vid Oslo universitet. Allt sedan 1920 har jag som av teologiska fakulteten i Lund vald representant deltagit i »Allmänna Kyrkomötet« och där sökt arbeta för reformer i kyrkans organisation och praktiska verksamhet, avseende att stärka hennes fäste i folket och öka hennes möjlighet att fylla sin religiösa uppgift som folkkyrka. Även i Lunds studentliv har jag tagit del, då jag sedan 1910 varit inspektor för Värmlands nation i Lund och tillhört Kristliga Studentförbundet. Sedan 1927 tjänstgör jag som av Kgl Mjt förordnad censor vid rikets studentexamen. Jag är ledamot av Lunds kungl. humanistiska vetenskapssamfund sedan dess stiftande 1918, blev utnämnd till teol. hedersdoktor vid Kristiania universitet 1917 och vid Greifswalds universitet s. å. samt promoverad till teol. hedersdoktor vid Köpenhamns universitet 1 juni 1929.

Vid sidan av mitt arbete har jag varit särskilt intresserad av idrott och pomologi; vid min sommarvilla i närheten av Arvika har jag ett litet experimentalfält för fruktodling.

L. J. KOCH.

LAURIDS JOHANNES KOCH er født den 10. Januar 1875 i Vejrum Præstegaard ved Struer. Mine Forældre var Sognepræst Christian Frederik Koch (død 1895 som Stiftsprovst i Ribe) og Hustru Anna Emilie Eccardine f. Balslev. Jeg blev Student fra Ribe Katedral-skole 1892 og tog teologisk Embedseksamen i Januar 1899. Der-

efter arbejdede jeg i henimod to Aar som Realskolelærer paa Fanø og i Eshjerg. Ved Nytaarstid 1901 begyndte jeg som ordineret Medhjælper hos Sognepræsten ved Vor Frue Kirke i Odense, en Gerning, der dog ophørte inden Aarets Udgang paa Grund af Sognepræstens uventede Forflyttelse. I Aarene 1902 til 1906 var jeg Forstander for Missionsskolen i Odense, hvor jeg underviste i nytestamentlig Eksegese og Dogmatik. I 1906 blev jeg udnævnt til residerende Kapellan ved Vor Frue Kirke i Odense, og i denne Stilling blev jeg til 1913, da jeg modtog Opfordringen til at overtage mit nuværende Embede som Forstander og Førstepræst for den danske Diakonissestiftelse. Siden 1919 har jeg været Censor ved teologisk Embedseksamen.

Den 1. December 1899 ægtede jeg Marie Cathrine Gotfredsen, Datter af Sparekassedirektør, Grosserer C. Gotfredsen og Hustru f. Debell.

Jeg har udgivet følgende Bøger:

Paulus, et Livsbillede, 1910.

Paulus som Karakter, 2. Udgave 1917.

Hans Adolf Brorson og hans Psalmer, 1918.

Om Præsteuddannelsen, 1924.

Søster Sophie Zahrtmann, en Skildring, 1925. Svensk Udgave 1927.

Fortolkning til Paulus' andet Brev til Korinthierne, 2. Udgave 1927.

Desuden har jeg skrevet en Del Afhandlinger, hvoraf her skal nævnes »Kanon og Kritik« (i Teologisk Tidsskrift 1904), »Parsismens Indflydelse paa Jødedom og Kristendom« (s. St. 1910) og »Biskop Harald Stein og Diakonissestiftelsen« (i Diakonissestiftelsens Aarbog 1916—17).

En Artikel (»Officererne og Forsvarssagen« i »Fyens Stiftstidende« ^{13/7} 1910), hvori jeg angreb Misforhold inden for Officerskorpset, fremkaldte i Pressen og senere i Rigsdagen en Drøftelse af »Tonen i Hæren«.

OLUF KOLSRUD.

OLUF KOLSRUD er fødd paa Toten 7. juli 1885 av foreldre folkeskulelærer Knut Kolsrud (fraa Valdres) og Berte Maria Bakke (fraa Hadeland), begge av gamle bondeætter.

Eg gjekk folkeskulen paa Toten 1890—97, den private millomskulen paa Toten 1898—99, den offentlege høgare aalmennskulen paa Hamar 1899—1903, tok examen artium 1903, studerte ved Universitetet i Oslo 1903—08, fyrst filologi, fraa nyaar 1904 teologi. I studietidi var eg lærar ved Diakonhjemmet i Vestre Aker 1904—06.

Hugen min var lenge sterkt dregen til gamle og nye spraak innanfor og utanfor embetsstudiet, og førte m. a. til examen i lappisk 1904 og i kvensk (finsk) 1906 og ei reisa til Finnland 1906. Men gransking av kyrkjehistoriske og historiske emne fraa Upplandet (1905—09) leidde etterhand inn paa studium av Noregs kyrkjesoga og norske historiske kjeldeskrifter. Etter teologisk kandidat-examen i desember 1908 gav eg upp tanken paa prestegjerdingi, som eg nærmast hadde set fram til under studiet, for aa dyrka mine stadig sterkare vitskaplege interessor.

Fraa 1. juli 1909 vart eg knytt til Universitetet i Oslo som adjunktstipendiat i kyrkjesoga ved det Teologiske Fakultet. Etter at eg i halvtanna aar, 1909—10, med universitetsstipendium hadde vore utanlands, og studert kyrkjesoga og historiske hjelpevitenskapar i Berlin og drive biblioteks- og arkiv-gransking i Rom og Kjøbenhavn, tok eg i januar 1911 til med aa halda fyrelesningar ved den høgskulen, som eg siden hev tilhøyr. — Same aaret gifte eg meg med Borghild Nettum (f. 1883).

Fraa stipendiat vart eg 10. november 1916 forfremja til dosent i kyrkjesoga, og 16. juli 1921 vart eg utnemnd til professor i kyrkjesoga, serleg norsk, og fekk sæte i det Teologiske Fakultet.

Som universitetslærar hev eg halde fyrelesningar over Noregs kyrkjesoga, skiftande med seminar-øvingar i aalmenn og norsk kyrkjesoga.

I mine fyrste universitetsaar var eg ogso stundom vikarierande lærar i lappisk og kvensk for Finnmarks-prestar, og er sidan 1913 censor ved eksamen i desse maal.

Ein stor del av mi tid og kraft er brukt til vitskaplege oppgaaavor ved sida av mi akademiske lærargjering. Med sume av desse gjeremaal hev eg vilja tena teologien, med andre den fedrelandshistoriske gransking. Den nasjonale kyrkjesoga høyrer til begge umraade og fører granskaren inn paa begge.

Soleis er eg medlem av styret for den Norske Historiske For-

ening sidan 1912 og medredaktør av Norsk Teologisk Tidsskrift sidan 1913. Som sjølvstendig organ for norsk kyrkjehistorisk granskning grunnla eg i 1921 *Norvegia Sacra* og i 1922 *Bibliotheca Norvegiæ Sacræ*, Aarbok og Skrifter til kunnskap om den Norske Kirke i fortid og samtid. Fraa 1912 hev eg vore kyrkjehistorisk og liturgisk konsulent ved restaureringi av Nidaros Domkyrkja, og var i 1913—21 medlem av direksjonen for Foreningen til Norske Fortidsminde- og Bymærkers Bevaring. Eg var medredaktør av Nordisk Tidsskrift för Bok- och Bibliotekväsen 1914—21, og er sidan 1915 medlem af Noregs Lærarlags Skulehistorienemnd. — Traaden fraa mine fyrste freistnader i heimbygdsoga i studentaari vart igjen lagt meg i hendene av den livlege historiske interessen paa Upplandet etter 1914, og eg hev sidan faatt gjera tenesta som leidar og raadgjevar for fleire opplandske bygdehistorie-tiltak. I 1919 grunnla eg eit opplandsk organ for historie og folkeminne, tidskrifti *Bygd og Bonde*, som eg sidan hev vore medredaktør av. Sidan 1920 er eg med i styri for Landslaget for By- og Bygdehistorie og for Norsk Folkeminnelag.

Avgjerande for den leid, mitt arbeid med nasjonalhistoriske oppgaaavor hev teke, var det, at eg tidleg vart knytt til utgjevingi av kjeldeskrifter til Noregs saga paa offentleg kostnad, fyrst som medhjelpar, sidan som utgjevar (*Diplomatarium Norvegicum* 1908, *Kjeldeskriftfondet* 1911, *Norges gamle love* 1912), og fraa 1914 som medlem av den Norske Historiske Kjeldeskriftkommisjon (til 1922). I tilslutning til ein plan, eg sette fram ved det norske historikarmøtet i Oslo 1912, vart det offentlege kjeldeskriftarbeidet i 1919/22 umskipa og centralisert: Dei tri nystnemnde kjeldeskriftpublikasjons-verksemder, som sidan si grunnlegging i 1830—40—50-aari hadde arbeidt utan innbyrdes samband, vart samla og nyorganisert i felles lokale og felles administrasjon og med eit felles raad, *Norsk Historisk Kjeldeskriftraad* (1922), som ogso umfatar kjeldeskrift-verksemd i aat Riksarkivet.

Til mitt professorat vart det i 1921, med reduksjon av undervisningsplikti til same timetal som for ein dosent, knytt ei stilling som Registrator av norske kjeldeskrifter. Ved registratorinstruksen (1923) vart grunnlagt eit centralarkiv for vitskaplegt norsk historisk materiale, tilkome paa offentleg kostnad, under namn av *Historiografisk samling* (opna 1926). Som sekretær i dei historiske

kommisjonane og styrar for denne samling hev eg havt til oppgaava aa gjennomføra umskipingi av dei gamle kjeldeskrift-verksemder i nye administrative og praktiske former, — eit arbeid som etter aarlangt strev under økonomiske vanskar nærmar seg si fullending.

Paa kjeldeskrift-umraadet hev eg elles verka ved utgaavor av kjeldeskrifter til norsk kyrkjesoga og saga, og ved granskingar i det Vatikanske Arkiv (1920, 1921—22, 1928) som medlem av dei nordiske historiske ekspedisjonane til Rom.

Eg hev oftare gjort reisor i utlandet med vitskaplege stipendier for mine kyrkjehistoriske studier skuld, fleire gonger til Danmark, Sverige og Finnland, dinæst til England og Frankrike (1920) og til Tyskland og andre land fraa Austrike og upp til Estland.

Danmark hev eg i det heile vitja 10 gonger. Fraa desse opphald hev eg alltid ført med meg heim tilfang og inntrykk av stor verdi for mitt arbeid og for meg personleg.

Nokre frukter av mine studier er nedlagt i granskingar og framstellingar vedrørande emne fraa fleire periodar av norsk kyrkjesoga og ymse andre greiner av historisk vitskap, og i dei ovannemde utgaavor av kjeldeskrifter til norsk kyrkjehistorie og historie. Bibliografi over mine trykte arbeid etter 1909 er innteken i det Kgl. Frederiks Universitets Aarsberetninger for 1913/14 og fylgjande aar.

Eg vart kalla til medlem av det Norske Videnskaps-Akademi i Oslo 1914, av Kungl. Samfundet til utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia (i Stockholm) 1921, og av det Kgl. Norske Videnskabers Selskab i Trondhjem 1928. Ved 450-aars-jubileet 1. juni 1929 tildelte Kjøpenhamns Universitet meg graden som doctor theologiæ.

L. MOLTESEN.

Jeg, LAUST JEVSSEN MOLTESEN¹⁾, er født som den yngste af syv Søskend 18. Novbr. 1865 i Raahede, Hvidding Sogn i det nuværende Tønder Amt paa Grænsen mellem Geesten og Marsken, hvor mine Forfædre har levet paa Gaardene i mange Hundredaar. De boede langs den Vej, hvor Kreaturhandelen mellem Vestjylland og Vest-

¹⁾ Se Universitetets Aarsskrift til Erindring om Kirkens Reformation 1896.

slesvig gik. Om min Far, der i Henhold til Kong Valdemars jydsk Lov var Sandemand i Hvidding og Nørre Rangstrup Herreder indtil 1864, hedder det i »Studehandelens Historie« af Jesper Madsen (S. 102): »Han var en anset Handelsmand, en paalidelig Køber af Landstude. Han var maaske nok tit vel flot anlagt, naar han købte; ti Smaalighed laa denne Mand uhyre fjernt, hvorfor Fortjenesten vel nok mange Gange blev lovlig lille. Prutte nøje forstod han næppe; men betale punktlig, det gjorde han«. Mit Hjem var kendt for sin Gæstfrihed, og mange meget forskellige Mennesker færdedes dér. Det stod i nøje Forbindelse med Rødding Højskole, hvor min Faders yngre Brødre var Elever, og senere med Askov Højskole, hvor mine ældre Brødre var Elever; vore Huslærere, der var Seminarister fra Jelling, stod i Forbindelse med Chr. Kold. — Jeg havde hverken Interesse for Landbrug eller for Kreaturhandel, kun morede det mig at være med i Fennerne og i Kogene, men det var kun den æstetiske Side, som interesserede mig, og ofte maatte jeg høre: Han duer ingenting til, han bryder sig kun om at læse.

I 1879 blev jeg sat i H. Gregersens Skole i København og i Huset hos kgl. Skuespiller J. Døcker, der havde overtaget den af Gotfred Rode paa Skovgaard i Ordrup oprettede udvidede Højskole, der nu omdannedes til et Studenterkursus med Internat. 1880 blev jeg Elev paa dette Kursus, og 1883 blev jeg privat dimitteret fra det v. Westenske Institut. Samme Aar var jeg bleven »oversat« til Danmark, ti i Vestslesvig hyldede man Protestpolitiken og var meget imod den i Østslesvig begyndende Bevægelse for at lade de 17aarige unge Mænd blive hjemme og springe tysk Soldat. Jeg kunde derefter ikke komme hjem undtagen i Smug, og jeg var statsretslig set uden Fædreland, indtil jeg i 1889 fik dansk Indfødsret.

Jeg studerede Theologi, især Kirkehistorie, og levede med i et rigt Studenterliv. Et Par Maaneder før jeg i 1888 blev teol. Kandidat, havde jeg faaet Ansættelse som Lærer ved de af Tietgen samtidig oprettede Brockske Handelsskoler og om Efteraaret samme Aar blev jeg Alumnus paa Borchs Collegium, hvor jeg fik en betydelig Manuduktionsvirksomhed samtidig med at jeg redigerede »Dansk Kirketidende« (1890—94). — Jeg havde gode ydre Kaar for mine historiske Studier, for hvilke Kr. Erslevs kildekritiske

Øvelser fik stor Betydning. Min Plan var at skrive den kristne Fromheds Historie og Slesvigs Kirkehistorie. Mit første Forsøg i den Retning var »Fredrik Brekling. Et Bidrag til Pietismens Udviklings Historie« (1893), i hvilket Øjemed jeg i 1890 havde gjort Studier paa Biblioteker i Hamborg og Nederlandene.

Med offentlig Understøttelse begyndte jeg i Februar 1894 at undersøge det Vatikanske Arkiv, der var bleven aabnet for fri Forskning af Pave Leo XIII, men endnu var det ikke bleven besøgt af danske Historikere. Jeg arbejdede her halvandet Aar. I Efteraaret 1894 kom den svenske Historiker, Dr. K. H. Karlsson til Rom, og vi havde et frugtbart Samarbejde indtil Sommeren 1895, et Samarbejde i Udforskningen af det Vatikanske Arkiv, der er bleven fortsat af nordiske Historikere lige til nu. Paa Hjemrejsen fra Rom studerede jeg paa Bibliotekerne i Paris og i London. Under mit Arbejde i Rom fandt jeg uvurderlig Støtte hos den svensk-norske Gesandt, Friherre C. Bildt, en af »de aderton«, og hos det vatikanske Biblioteks Præfekt, Pater Franz Ehrle, ligesom ogsaa hos Direktøren for *École française de Rome*, A. Geffroy og hos Direktøren for *Istituto Austriaco di studi storici*, Dr. T. Sickel, der gav mig Adgang til de af dem ledede Skoler og disses Bogsamlinger.

Efter min Hjemkomst skrev jeg »De avignonske Pavers Forhold til Danmark«, som jeg forsvarede for den filosofiske Doktorgrad 3. Okt. 1896. Straks efter at jeg havde indleveret min Afhandling til det filosofiske Fakultet tiltraadte jeg 6. April 1896 Stillingen som Lærer ved Askov Højskole. I Askov tilbragte jeg tre rige og for mig betydningsfulde Aar. I 1898 ægtede jeg Frøken Eva Hällström, der er finsk Magister. 1899 rejste vi til København, hvor jeg paany en Tid var Lærer ved de Brockske Handelsskoler, men efterhaanden blev min Lærervirksomhed udelukkende ved N. Zahles Skole og ved Statens Lærerhøjskole samt ved Folkeuniversitetet. Grundridsene til mine Folkeuniversitetsforedrag er følgende: »Klostrene og deres kulturhistoriske Betydning« (2. Oplag), »Hovedtræk af den lutherske Reformationshistorie«, »Den sociale Udvikling i England i det 19de Aarhundrede«, »Stændernes Udvikling med særligt Hensyn til Danmark«. Som Privatdocent holdt jeg i Efteraarshalvaaret 1900 Forelæsninger paa Universitetet over »det kristelige Munkevæsen«, i Foraarshalvaaret 1901 over »Hovedstrømninger i den vesterlandske Klosterhistorie i Middelalderen«; de af

mig anmeldte Forelæsninger i Efteraarshalvaaret 1902 over »det religiøse Liv i og ud fra Klostrene i Middelalderen« maatte jeg paa Grund af Sygdom opgive. I 1901 udgav jeg »Det kristne Munkevæsen, dets Oprindelse og første Udvikling«, og Afsnittet om »Oldkristelig og middelalderlig latinsk Literatur« i Illustreret Verdenslitteraturhistorie I udg. af Jul. Clausen. 1904 udgav jeg I Bind af *Acta pontificum danica*. Samtidig hermed skrev jeg IV Bind af Folkenes Historie (»Renæssancen og Reformationen«), redigerede »Dansk Tidsskrift« (1898—1900 sammen med Jacob Appel, 1900—1906 alene og 1906—08, da det fik Navn af »Gads danske Magazin«, sammen med Chr. Gulman) og var Medarbejder ved Salmonsens Konversationsleksikon, ligesom jeg i sin Tid var Medarbejder ved Dansk biografisk Leksikon. — I 1905 var jeg paa Studierejse i England, 1909 blev jeg Censor i Historie ved Seminarierne (indtil 1926), 1913 Statens Tilsynsførende med Højskoler og Landbrugsskoler og 1914 Medlem af Kong Frederik VII's Stiftelse paa Jægerspris.

Da jeg i 1909 blev valgt til Medlem af Folketinget for Vinderupkredsen, maatte jeg foreløbig standse mit videnskabelige Arbejde. Under Verdenskrigen følte jeg, at Rigsdagsarbejdet ikke stod Maal med Opgaverne, og i 1918 søgte jeg ikke Genvalg. Jeg tog fat paa mine tidligere Studier, men de blev afbrudt, inden jeg fik afsluttet andet Bind af det kristne Munkevæsen, idet jeg 1920 blev valgt til Medlem af Folketinget for Holstebro Opstillingskreds. Den, der én Gang er bleven besat af det politiske Livs Dæmon, vil vanskeligt kunne fri sig fra den, og nu kom dertil, at det politiske Arbejde fik en helt ny Belysning for mig, efter at det, som fremfor alt andet og altid havde været min og mines brændende Attraa — det danske Sønderjyllands Hjemkomst til Danmark og Finlands Frihed og Selvstændighed — var gaaet i Opfyldelse.

Som Politiker har jeg især beskæftiget mig med sociale, pædagogiske og kirkelige Sager, men efter at jeg i 1910 var bleven valgt til Medlem af den interparlamentariske Unions Raad, fik jeg mere og mere at gøre med de udenrigspolitiske Sager. I 1920 blev jeg efter N. Neergaard Formand for den danske Gruppe af Unionen, 1923 var jeg Præsident for den interparlamentariske Conference i København og i 1928 blev jeg Medlem af Unionens Comité exécutif. Siden 1920 har jeg været den ene af Danmarks tre Dele-

gerede ved Folkenes Forbund, 1926—29 var jeg Udenrigsminister i Ministeriet Madsen-Mygdal. Ved Universitetets 450 Aars Jubilæum nød jeg den store Udmærkelse at blive promoveret som *Dr. theol. honoris causa*.

NATHAN SÖDERBLOM.

LARS OLOF JONATHAN (NATHAN) SÖDERBLOM. Född 1866 i Trönö, Hälsingland. Studentexamen vid Hudiksvalls h. a. läroverk 1883. Fil. kand.-examen vid Upsala universitet 1886. Teol. kand.-examen 1892. Prästvigd 1893. Pastor vid svenska församlingen i Paris och sjömanspräst i de nordfranska hamnarna Dunkerque, Calais och Boulogne 1894—1901. Promoverad till teol. dr. vid universitetet i Paris 1901. Utnämnd til professor i teologiska prenotioner och teologisk encyklopedi vid Upsala universitet 1901. Kyrkoherde i Helga Trefaldighets församling samma år. Professor i religionshistoria vid universitetet i Leipzig 1912—14. Samtidigt bibehöll S. professuren i Upsala. Utnämnd till ärkebiskop och prokansler för Upsala universitet 1914.

Teol. hedersd:r vid universiteten i Genève 1909, Kristiania 1911, St: Andrews 1911, Glasgow 1923, Greifswald och Trinity College, Dublin, 1926, Dorpat 1927, Sopron (Budapest) 1929, Köpenhamn 1929; fil. hedersd:r vid Upsala universitet 1917 samt vid universitetet i Greifswald 1923 och Bonn 1925; Doctor of Civil Law i Oxford 1923; juris hedersd:r vid universitetet i Berlin 1923; med. hedersd:r vid universitetet i Greifswald 1923. — Ledamot och hedersledamot i ett flertal akademier och lärda samfund. En av De Aderton i Svenska Akademien 1921; medlem av Society of Biblical Literature and Exegesis 1900; korr. medlem av The Oxford Society of Historical Theology 1918; hedersled. av det Norske Studentsamfund 1919; korr. led. av Ges. d. Wiss. i Göttingen 1921; hedLEkumen. Patr:s kyrkomus. sällskap i Konstantinopel 1922; hedersmedlem av Wiens universitet 1922; hederssenator av Halle-Wittenbergs universitet 1923; ständig hederspresident i Lettlands evangeliska synod 1923; hedersborgare av Warburg 1924; hedersborgare i Wittenberg 1928 och Eisenach 1929; hedersordf. i Europeiska sektionen av Allmänkyrkliga världskongressens fortsättningsnämnd 1928.

Bland utgivna arbeten märkas: *Les Fravashis. Étude sur les traces dans le mazdéisme d'une ancienne conception sur la survivance des morts.* Thèse. Paris 1899. — *La vie future d'après le mazdéisme à la lumière des croyances parallèles dans les autres religions. Étude d'eschatologie comparée.* Annales du Musée Guimet, Paris, 1901. — *Tiele's Kompendium der Religionsgeschichte.* 3:e deut. Aufl. durchges. und umgearb. Breslau 1903. 5:e Aufl. 1920. — *Kristendomen och religionerna. En överblick.* Sthlm. 1904, Övers. t. tyska under titeln *Die Religionen der Erde*, Halle 1905, 2:e Aufl. 1919. Övers. t. danska Khvn. 1905, t. finska Helsing. 1907, t. franska Lausanne 1912, t. italienska Roma 1908. 2:a svenska uppl. Sthlm. 1912. — Utgivit under medverkan av ett flertal vetenskapsmän: *Främmande religionsurkunder i urval och översättning med inledning och förklaringar.* Sthlm. 1908. — *När stunderna växla och skrida. I—IV.* Sthlm. 1909—1921, 2:a och 3:e uppl. 1921. — *Religionsproblemet inom katolicism och protestantism. 1—2.* Sthlm. 1910. — *Översikt av allmänna religionshistorien.* Sthlm. 1912, 3:e genoms. uppl. 1919. Övers. t. danska Khvn. 1918. — *Gudstrons uppkomst. Studier.* Sthlm. 1914. Tysk bearbetn. av R. Stübe med titeln *Das Werden des Gottesglaubens*, Lpz. 1916, 2:e verbess. Auflage 1926. Övers. t. danska, Khvn. 1921. — *Herdabref till prästerskapet och församlingarna i Uppsala ärkestift. 1:a—3:e uppl.* Upps. 1914. Övers. t. danska Khvn. 1915. — *Svenska kyrkans kropp och själ.* Sthlm. 1916. — *Humor och melankoli och andra Luther-studier.* Upps. 1919. — *Levnaden, tron och bönen. Ur bibeln och psalmboken i anslutning till Martin Luther framställda.* Sthlm. 1919. 2:a—5:e uppl. 1919—25. — *Einführung in die Religionsgeschichte.* Lpz. 1920. 2:e Aufl. 1928. — *Tre livsformer. Mystik (Sundar Singh), förtröstan, vetenskap.* Sthlm. 1922. 2:a uppl. samma år. — *Kyrkan i Sverige. För skola och nattvardsläsning. Tillägg till Levnaden, tron och bönen.* Sthlm. 1923. — *Sundar Singhs budskap, utgivet och belyst.* Sthlm. 1923. — *Valdemar Rudins inre liv.* Sthlm. 1923. — *Christian Fellowship or the united life and work of christendom.* New York 1923. På svenska i kortare form i samlverket *Enig kristendom.* 1919. Tysk övers. under titeln *Einigung der Christenheit*, Halle 1925, holländsk övers. *De ware broederschap*, Amsterdam 1925. — *Från Upsala till Rock Island. En predikofärd i Nya Världen.* Upps. 1924. 3:e uppl. 1925. — *Manuel d'histoire des reli-*

gions. (Manuel de C. P. Tiele, revu et augmenté). Édition française. Paris 1925. — Kristenhetens möte i Stockholm augusti nittonhundratjugufem. Historik, aktstycken, grundtankar, personligheter, eftermäle. Upps. 1926. — Kristi Pinas Historia. Vår Herres Jesu Kristi lidande. En passionsbok. Stockh. 1928. 3:e uppl. 1928. — Christliche Einheit. Berlin 1928. — Martin Luthers lilla katekes belyst. Stockh. 1929. 2:a uppl. 1929.

DET RETS- OG STATSVIDENSKABELIGE FAKULTET.

E. HAGERUP BULL.

Jeg er født i Bergen den 23. januar 1855. Både paa fædrene- og mødrenesiden tilhører jeg embedsstanden og bylivet. Min far var kaptejn, senere avanceret til oberst. Skjønt han ved siden av sin gage hadde renterne av en mindre formue og nogen biindtægt som lærer, var vi henvist til en meget spartansk levemåte; familien var ikke fåtallig, og de 4 sønners utdannelse måtte der ikke spares på. Den eneste »luksus« mine forældre tillot sig, var visst egentlig, at de til henimot slutten af min skolegang ejet en liten gård 5 km. fra Bergen. Her bodde vi hele sommerhalvåret. Og dette blev kanskje min redning. Som ganske liten hadde jeg været så blodfattig at jeg holdt på at visne bort, i 8—9-årsalderen var jeg døden nær i en sykdom, som for årrækker satte mig tilbake og har efterlatt visse mindelser for livet. Så var jeg til alt uheld også en umættelig bokorm. Men på landet var der liten adgang til tryksaker, så i vor fritid tumlet vi gutter os i det herligste friluftsliv. Og den lange skolevej på de dengang usigelig bakkede veje gjorde os til respektable fotgjængere, likesom vi blev bra svømmere oppe i den lille innsjø ved gården. Min helbred blev på denne måte for livet patent. Og vi fik for bygutter at være en fortrolighet med naturen og et kjendskap til landsens skikk og stell, som jeg nødig vilde ha undværet.

I mine første skoleår hengav jeg mig saavidt mulig til den uforfalskede dovenskap, som vel de fleste i grunden i sit hjerte elsker. Men fra jeg i 1865 kom ind på »latinskolen«, blev jeg på grund av tilfældige omstændigheter betat av en skoleærgjerrighet, som holdt sig hele skolen ut og som hadde det tvilsomme resultat at

jeg blev et slags »skolelys«. En lykkelig skjæbne har dog latt mig komme nogenlunde uskadt over det. Examen artium absolverte jeg i 1872 med et resultat som vistnok svarte til skolens forventninger. Selv hadde jeg heldigvis selvkritik nok til deri at se et resultat av skolefliden, ikke av nogen særdeles evner. Den altid spøkefulde gammeldags andenekssamen absolverte jeg sommeren 1873 på lignende tilfredsstillende måte. I dette år hadde jeg ganske visst, som sig hør og bør, drevet dank til like ind under eksamen; men tilfældet, velvilje fra professorernes side og lidt uskyl- dig bluff fra min egen hjalp mig hæderfuldt igjennem.

Det juridiske studium, som jeg straks efter begynde, tok jeg derimot helt fra først av alvorlig. Og et gunstig tilfælde spillet mig allerede i mit første semester i hænderne en av Ørsteds grund- læggende avhandlinger i Eunomia. Jeg så av den at der var en langt, langt høyere himmel over jurisprudensen end jeg endnu kunde skimte i systemets lærebøker. Den obligate ørkenvandring i de 3—4 første juridiske semestre blev mig derfor en forholdsvis smertefri overgang. Og bakefter blev jeg med liv og sjæl virkelig jurist. Hvilket dog ikke forhindrede mig i at dyrke også fremmede guder. Statsøkonomien, som var et ubetydelig bifag, vakte min interesse i den grad at jeg ofret det den mangedobbelte tid frem- for mine studiefæller. Og denne interesse har holdt sig hos mig gjennem hele livet, selvfølgelig til adskillig men for juristen i mig. I det hele blev vel mit studium ret uregelmæssig fordelt på de mange disipliner; jeg læste nemlig så godt som uten manuduktør og har herved, litet moden som jeg var, utvilsomt spildt megen tid. Ikke desto mindre fremstillet jeg mig allerede høstsemestret 1876 til juridisk eksamen og med et resultat som overgik mine dristigste forhåpninger.

Svage tanker om derefter kun at kaste mig over statsøkonomi- en — f. eks. for at bli bankmand — blev hurtig overvundet av min endnu sterkere tilbøjelighet for jurisprudensen. Helst hadde jeg villet bli videnskapsmand. Men ikke så jeg der nogen vej frem for mig, og ikke hadde jeg videre tro på mine evner i den ret- ning. Jeg kunde nok ha en viss analytisk-kritisk evne; men for det syntetisk-konstruktive, som allerede da var tidens løsen, mang- let jeg de tilstrækkelige gaver. Så valgte jeg da sakførervejen og fik i overensstemmelse hermed min praktisk-juridiske utdannelse

som fuldmægtig hos en av landets første højesteretsadvokater, den senere statsminister Emil Stang. Samtidig befæstet jeg mig noget i teorien ved at gi manuduktion. Men efter halvtredje års arbejde som advokatfuldmægtig var jeg kommet til den overbevisning at jeg manglet enkelte uundværlige forudsætninger for at slå igjennem som sakfører. Og jeg resignerte, — gik over til den i mine tanker beskednere embedsvej. Sommeren 1879 gik jeg ind som yngste ekstraskriver i det daværende Indredepartement og søkte mig våren efter over i Finansdepartementet.

I dette departement kom mine samfuntsøkonomiske kundskaper mig naturligvis i nogen grad tilgode. Efter evne søkte jeg nu også at tilegne mig kundskaper i Finansvidenskap. Og ved hjelp bl. a. av et universitetsstipendium kunde jeg i 1886—87 ved universitetet i Berlin mere indgående studere dette fag (samt statsret). Det er det eneste længere utenlandsstudium jeg har hat anledning til.

Som departementsmand hadde jeg megen møyje med at tilegne mig den endnu rådende hæderværdige kancellistil (og jeg har senere som overordnet gjort mit til at utrydde den). Derimot faldt arbeidet mig forøvrig let. Og jeg avancerte hurtig; allerede i 1882 blev jeg bureauchef og i 1888 ekspeditionssekretær (svarende til departementschef i de danske ministerier). Noget usædvanlig var dette dog ingenlunde; enkelte av mine forgjængere var nådd så langt i endnu yngre alder. Jeg arbeidet godt sammen både med de stadig vekslende finansministre og med mine underordnede. Det lyktes mig uten vanskelighet og uden knur at få indarbejdet både en hurtigere saksbehandling og et præcist fremmøte, — væsentlig bare ved selv at gå i spidsen. Jeg er mig bevidst at jeg krævet meget av de underordnede, — men mindst like meget av mig selv. Men om denne fremgang helt blev opretholdt efter min tid, er jo et spørsmål.

Flere av de største saker behandlet jeg selv i første hånd, — dels for at lette et eller andet kontors arbejde, dels for at holde mig i øvelse. Men dette medførte rigtignok et par gange den ubehagelige følge at jeg selv måtte av al min evne søke at gjendrive hvad jeg under en tidligere regjering med like meget stræv hadde skrevet og som nu i stor utførlighet forelå på tryk i stortingsforhandlingerne. Uten hensyn til hvilket av disse standpunkter der

var mit personlige, følte jeg mig som et slags litterær condottiere. Det blev i længden litt utålelig. Hvor blev der af min egen personlighed?

Under disse omstændigheter følte jeg det som en hel befrielse, da et medlem av Højesteret høsten 1893 opfordret mig til at søke konstitution i et midlertidig ledig assessorembede i Højesteret. Jeg fulgte opfordringen, fik konstitutionen og fratrådte dermed for altid min stilling i departementet, idet jeg ved konstitutionens utløb blev fast ansat som højesteretsassessor.

Når jeg turde vove dette skridt, var det fordi jeg i min departementstid dog ikke helt hadde sluppet min forbindelse med jurisprudensen. Ganske visst måtte socialøkonomi og finansvidenskap dengang opta mig sterkest. Men ikke bare kunde der forekomme tilstrækkelig av juridiske underfundigheter i departementstjenesten såvelsom i de omfattende opgaver jeg som medlem av et par komiteer var med på at løse. Jeg besørget i disse år også en ny utgave av Colletts Familieret (den første med utførlige litteraturhenvisninger), utgav en kommentar til en nylig emaneret sparebanklov, var i en årrække censor ved juridisk embedseksamen o. s. v.

Allikevel følte jeg mig utryg. Jeg hadde aldrig sittet i et dommersæte, ikke engang som dommerfuldmægtig. Og så skulde jeg i så ung en alder begynde i Højesteret! Men det gik anstændig helt fra første dag. Jeg følte det, som jeg her hadde fundet den for mig helt ideelle gjerning. Jeg hadde hat en usalig tilbøjelighet til at skaffe mig noget kjendskap på de flest mulige områder; her kom det altsammen til nytte. Jeg hadde altid hat nokså let for at sætte mig ind også i en mig fremmed tankegang; netop det var her nødvendig. Og den idealitet som det har at forhjelpe retten til sejr gjorde selv det trivielleste arbejde i retten til en fest for mig. Jeg mente at ha fundet en havn for livet.

Det kunde nok føles som en mangel at dommerens virksomhet er helt retrospektiv. Men min trang til at være med også i det byggende liv fik fuld utløsning på andre måter. Retten la langtfra beslag på alle mine kræfter. Jeg blev også nu medlem av forskjellige lovkomiteer o. lign. og var som regel forfatter av disse komiteers indstillinger. I foredrag og artikler behandlet jeg en mængde økonomiske, finansielle og andre samfundsspørsmål. Jeg kom efter-

hånden ind i en lang række bistillinger, lønnede og ulønnede, mere eller mindre tidskrævende, var medlem av bedømmelseskomiteen ved en professor-konkurrance, opmand i en række voldgiftssaker, navnlig i tvistigheter om forståelse av tarifoverenskomster o. s. v. Og samtidig kunde jeg få begyndt med det, som ved siden av dommerstillingen lå mig mest på hjerte: i al beskedenhet at behandle forskjellige retsvidenskapelige spørsmål, som efterhånden meldte sig for mig. Jeg håpet at kunne få udrettet en del her, når jeg nu atter bedre kunde følge med i litteraturen.

Men så kom en helt uventet faktor i vejen: Politiken. Jeg hadde nok som interesseret tilskuer fulgt ganske godt med i norsk politikk, men aldrig tat aktiv del i den, ikke været med i nogen politisk forening, aldrig en gang overværet noget politisk møte. Jeg blev derfor yderst overrasket, da jeg eftersommeren 1903 ved hjemkomsten fra et feriebesøk fik høre at jeg ved det da umiddelbart forestående valg vilde bli foreslått til stortingsmand for Akershus. Jeg var i nogen tvil; men som fremtidens nærmeste politiske opgaver da stillet sig, samtykket jeg og blev — efter adskillig strid i valgmandskollegiet på grund av mit principielle frihandelsstandpunkt — sluttelig også valgt.

På stortinget blev jeg sat ind i budgetkomiteen (finansutvalget) og under hensyn til min fortid som finansmand valgt til komiteens formand. Det var en alt andet end behagelig stilling for en på Stortinget helt ny mand. (Jeg ser bort fra at jeg i 1889 under finansministerens sygdom en måneds tid hadde været konstitueret statsråd for at vareta de faglige finansielle hensyn særlig inden Stortinget). Og opgaven blev dobbelt ubehagelig, fordi meningen var at der nu skulde drives en hårdhændt sparepolitikk, — hvad også jeg fandt nødvendig og efter evne måtte stræve med.

Et års tid efter, under stortingsperiodens anden samling, begyndte imidlertid de unionelle spørsmål at ta den alt dominerende plads. De pågående forhandlinger med Sverige blev resultatløse, Hagerups regjering gik av, og Michelsen dannet i begyndelsen av mars 1905 sit »samlingsministerium«, av hvilket jeg blev medlem. I de par måneder unionen med Sverige endnu bestod, var jeg medlem av den sidste norske statsrådsavdeling i Stockholm, fra unionens opløsning justisminister i 7-juni-regjeringen.

Ved begivenheterne i 1905 anser jeg det ufornödent at opholde

mig. Nogen erindringer fra denne tid er av mig for et par år siden offentliggjorte i det norske tidsskrift »Samtiden« og siden utkommet i særtryk. Jeg henviser dertil.

Efter at Kong Haakon d. 27 novbr. hadde besteget tronen, hadde ialfald jeg for min del ønsket at ministeriet kunde få avløsning. Men det var jo rimelig at den nye konge ikke vilde begynne sin regjering med et ministerskifte, og vi blev altså stående. Ved denne lejlighet måtte jeg, avgjort imot mit eget ønske, i stedet for justisen overta Finansdepartementet. Men året efter, da valgene i 1906 gjorde en delvis omdannelse av ministeriet ønskelig, var det med ublandet tilfredshet jeg kunde vende tilbake til Højesteret.

Jeg håpet at min deltagelse i politiken kun vilde være en helt forbigående episode (som jeg ganske visst var taknemlig for at ha gjennomlevet), og at jeg nu først og fremst kunde varetta min dommergjerning og samtidig komme ordentlig i vej med litt faglig litterær virksomhet. Rigtignok medførte særlige forhold at jeg netop nu måtte påta mig endnu et bihverv, som krævet adskillig både av tid og tanker; men jeg kunde håpe at det kun vilde binde mig i ganske få år, — hvad senere også viste sig at slå til. Og helt forbigående var i hvert fald en forpligtelse jeg samtidig påtok mig, idet jeg gik ind på i et par semestre at holde forelæsninger ved Universitetet over »statsbudget og statslån« for de statsøkonomiske studerende. Men inden disse forelæsninger kunde avsluttes — de tok også litt mere tid end beregnet, så de vedvarte til langt på høsten 1909 —, hadde jeg vanskelig nok for at få døgnets timer til at slå til. Jeg hadde i de sidst forløpne år heller ikke kunnet følge med i juridisk teori og praksis og måtte nu indhente det forsømte. Men alt dette vilde jo snart rette sig!

Skjæbnen gik imidlertid sine egne veje. I 1906 hadde jeg som statsråd ikke været valgbar. Men sommeren 1909, da valget atter stod for døren, fik jeg anmodning om påny at ta imot valg. Jeg sa rent ut til utsendingerne at jeg vilde anse det for en ulykke atter at skulle komme på Stortinget. Jeg forutså nemlig at hvis jeg atter kom med, vilde det neppe som sidst bli bare for en enkelt periode. Det politiske liv vilde antagelig i det væsentlige lægge beslag på de bedste av mine fremtidige arbeidsår, arbeidet i Højesteret vilde falde spredt, bli halvt og haltende, alt litterært arbeid i disse år bli umuliggjort, selv større og mindre halvfær-

dige arbejder vilde kanskje for alltid bli liggende ufuldførte i mine skuffer.

Jeg blev foreløbig utsendingerne kvit. Men efter en tid kom de tilbake. De lot mig forstå at kun med mig som kandidat kunde man håpe at holde Akers kreds — den største landkreds i riket — mot de voksende socialistiskarer. Tilslut måtte jeg gi mig. Og jeg blev valgt.

På Stortinget gik det både værre og meget, meget bedre, end jeg hadde tenkt mig. Værre, forsåvidt som jeg i den længste del av denne min stortingstid måtte forrette som høyregruppens parlamentariske fører. Sammenhængen hermed var den at partiets fører general Brattie i februar 1912 blev regjeringschef og da måtte ha avløsning som gruppefører, at han som statsminister ikke var valgbar ved nyvalget i 1912, og at alle mine partifæller, selv efterat han i 1915 påny var indvalgt i Stortinget, trods mine mest indtrængende forestillinger ikke vilde fritta mig for førerstillingen. Stillingen som høyreoppositionens leder måtte under alle forhold koste adskillig arbejde og anspændelse. Den lå heller ikke synderlig godt for mig. Men særlig under verdenskrigen blev oppositionens stilling til det yderste vanskelig. Det måtte selv for regjeringens medlemmer — med alle de opplysninger den sat inde med — være ugjørlig at få tilstrækkelig oversigt over alle forhold. For de andre partier kunde der ikke engang være spørsmål om dette. Overhodet gjaldt vel under disse yderst prekære forhold helt ut Napoleons sats: at én middelmådig general er bedre end to gode. Kun på de enkelte områder, hvor vi trods alt dog kunde opgjøre os en nogenlunde begrundet mening, kunde vi uten at overta et uoverskuelig ansvar gripe sterkere ind. Ellers fik regjeringen uantastet ha ledelsen, honnøren — og ansvaret. Så var ialfald min — om end neppe hele gruppens — opfatning. En henvendelse vor gruppe på et av de mest kritiske tidspunkter gjorde for at få venstre regjeringen avløst av en koalitionsregjering møtte bestemt avvisning fra venstregruppens side.

Samtidig hadde jeg så meget regulært stortingsarbejde — i min egen komite, i specialkomiteer, i andre komiteer, hvor jeg var tilforordnet, o. s. v. — at det ved siden av mine mange bihverv gjorde næsten hele denne årrække til en tid fuld av uavbrutt

spænding og stræv. Det var litt meget av det gode selv for mine upåklagelige arbeidskræfter og nerver.

Forsåvidt blev tiden adskillig strengere end jeg hadde ventet.

Men så hadde jeg på den anden side den overordentlige tilfredsstillelse at få en stor opgave, som hadde bruk for min meste og bedste arbeidskraft, og som det virkelig også lyktes mine medarbejdere og mig i løpet av disse år at få tilfredsstillende løst. Jeg sigter til den norske civilprocesreform. Jeg må nu sie mig selv at det er tvilsomt om nogen anden i mit sted kunde og vilde ha tat opgaven op. Og jeg er da min skjæbne bare taknemlig, fordi jeg tilhørte Stortinget i hine år.

Der er ingen grund til at opholde sig ved de mange andre saker jeg i dette tidsrum hadde med at gjøre. Der kunde være enkelte større saker iblandt, men ingen utenfor de sædvanlige dimensjoner. Men det kompleks av love som skulde reformere hele den norske civilproces, var uten sammenligning det mest omfattende lovverk som nogensinde har foreligget for det norske Storting, — hvorved også må merkes at dettes avdelinger efter hævdunden skik gjerne sømfarer ethvert lovforslag i alle dets detaljer. Reformen var desuten blandt fagmænd yderlig omtvistet, for næsten alle lægmænd en ukjendt og likegyldig affære. Opgaven var like vanskelig som stor. Og dens løsning pålå i første række mig. Jeg var denne gang anbragt i justiskomiteen og var valgt til formand i den. Forslag til reformens tre store hovedlove blev straks sendt os til behandling. Jeg var allerede fra ungdommen av på det rene med at vor civilproces var helt forældet. Og min dommervirksomhet hadde til overmål vist mig dens mange svage sider. Som medlem av en inden Højesteret et par år tidligere nedsat komite, som avgav forslag til en retten avæsket betænkning i saken, hadde jeg desuten under et par måneders permissjon hat anledning til at sætte mig ind i forarbejderne. Jeg skulde da ha visse betingelser for at løse opgaven, og jeg besluttet at sætte al min evne ind på at føre reformen igjennem.

Under Stortingets samvær i 1910 blev der imidlertid ikke anledning for komiteen til at begynde arbejdet. Andre presserende saker optok al vor tid. Først i en møterække om høsten kunde komiteen ta fat. Og siden blev arbejdet, i og mellem Stortingets sessjoner, drevet med fuld kraft, indtil vi henimot slutningen av

stortingsperioden, sommeren 1912, kunde avgi en utførlig indstilling om alle tre hovedlove. Det hadde snart lyktes at få alle komiteens medlemmer — også lægmændene, som utgjorde flertallet — til at få fuld forståelse av og en levende interesse for reformen. Jeg kan ikke noksom være taknemlig for den lojalitet og den utrættede arbeidsvillighet alle la for dagen. Og så hadde vi den fordel at komiteen for denne sak hadde fåt ansat en sjelden dygtig, kundskapsrik og interesseret sekretær, nuværende høyesteretsdommer Alten.

Den indstilling, vi dengang avgav, måtte imidlertid gå ut på at saken ikke skulde tages under behandling av det daværende Storting. Hertil vilde tiden ikke række. Men det var forutsætningen at de i en mængde enkeltheter ændrede lovforslag vi fremla skulde lægges til grund for nye regjeringsforslag til neste års Storting. Og av hensyn til den fortsatte behandling lot vi i premisserne alle vore talrike dissenser bli stående.

Da det nyvalgte Storting trådte sammen i januar 1913, var jeg på det rene med at behandlingsmåten nu måtte bli en ganske anden. For at avskjære enhver indvending hentet fra manglende tid til at sette sig ind i saken måtte den endelige komiteindstilling fremlægges allerede i begyndelsen av periodens andet Storting, i januar 1914. Til den ende måtte der opprettes en ny komite (justiskomite nr. 2), som væsentlig kun hadde med civilprocesreformen at gjøre. Forslaget herom vakte forbitret motstand fra en del av sakens ivrigste motstandere, men gik tilslut igjennem. Og skjønt den nye komite hadde en væsentlig forandret sammensætning, arbejdet alle dens medlemmer med samme interesse og ihærdighet som sine forgjængere. Den nye indstilling kunde — idet komiteen også nu vedblev at arbejde mellem sessjonerne — fremlægges på det nævnte tidlige tidspunkt. Og denne gang var, takket være gjensidig imøtekommen, alle dissenser strøkne, — undtagen nogen få, som dels var av principiell natur, og hvis konsekvenser vi helt kunde overse, og dels var uten nogen konsekvenser. Man vilde ellers ha risikeret at få ganske usammenhengende lovbeslutninger.

Den nye indstilling blev imidlertid liggende både længe og vel. Et foredrag i Stortingets forsamlingsaal vakte eller forsterket vistnok interessen hos adskillige av Stortingets medlemmer. Men det var få selv blandt sakens avgjorte tilhængere som drev på dens

hurtige fremme. De fleste kviet sig i grunden for at ta fat på et sådant monstrum av lovgivning. Hele sessjonen i 1914 og mesteparten av den i 1915 gik hen, før saken blev ført på Odelstingets kart. Og da den endelig kom frem midtsommers 1915, møttes den med et utsættelsesforslag, som kunde samle både motstanderne, de tvilende og de likegyldige. En utsættelse — atter til et Storting efter nyt valg — vilde imidlertid bety sakens begravelse for en uoverskuelig fremtid, — bedre forberedt end nu kunde den neppe nogensinde bli, og ingen kunde efter endnu en utsættelse føle opfordring til påny at ta fat. Jeg så stillingen meget mørkt an. Der måtte kun av al magt kjæmpes til det sidste. Og efter en flere dages debat, som vistnok vandt mange tvilende sjæle, nedstemtes utsættelsesforslaget med stort flertal. Efter denne avgjørelse førtes alle de tre hovedlove med lethed og kun med ganske ubetydelige ændringer frem til vedtagelse gjennom begge Stortingets avdelinger.

Komiteen hadde imens allerede arbeidet adskillig med et par av de talrike »bilove« til reformen. Og efter stortingsvalget blev i 1916—18 også alle bilovene efterhånden vedtatt efter den nye komites indstillinger. Det store arbeid var lykkelig tilendebragt. Men reformen skulde — for at de meget omfattende forberedelser kunde bli truffet — først træ i kraft flere år frem i tiden. Og imens var den voldsomme økonomiske nedgang indtrådt. Ikrafttrædelsen blev gang på gang utsat og reformen først gjennomført fra 1 juli 1927. Og det skete da med modifikationer, som efter de rådende forhold vistnok var fuldt forklarlige, men efter min mening i væsentlig grad innskærper de fordele reformen skulde bringe. Livets prøve får imidlertid her bli det avgjørende. Når bedre tider oprinder, vil der ialfald være adgang til en mere konsekvent gjennomførelse av de grundtanker, hvorpå den hele reform hviler.

Med disse ændringer har jeg intet hat at gjøre. Efter vedtagelsen av civilprocesreformen var min missjon på Stortinget endt. Arbeidet hadde også slitt hårdt på mig. Min læge uttalte at en fortsættelse som tingmand vilde »forkorte mit liv«. Jeg frasa mig da gjenvalg i 1918. Og allerede i begynnelsen av samme år hadde jeg, efter mange alvorlige overvejelser, søkt avsked fra Højesteret. Dette faldt mig ikke let. Men i alle disse år hadde jeg kun i et par måneder i 1912 kunnet fungere i retten. Og jeg hadde været ganske ute av stand til at følge med både i retsvidenskapen og i

praksis. Der vilde vel gå et par år, før jeg kunde føle mig fuldt kapabel til atter at sitte i rikets højeste domstol, — og så vilde aldersgrænsen ikke være langt borte.

Det var da bedre at forsøke, om jeg ikke, når jeg kun hadde mine bihverv at skjøtte, nu kunde få skrevet noget av det meget, som lå mig på hjerte. Specielt håpet jeg at kunne få i stand en kommentar til civilproceslovene, — et arbejde, som jeg allerede forlængst hadde begyndt på. Men andre ting kom i vejen. Navnlig blev jeg i 1920—21, meget mot min vilje, nødt til atter at gi en gjesterolle i politiken, som finansminister i Halvorsens regjering. Om dette intermezzo har jeg ellers ikke stort at sie. Det var en utaknemlig opgave jeg hadde, — i de fleste større spørsmål måtte jeg ligge under for et forenet flertal av venstre og arbejderpartiet. Da ministeriet efter nøjagtig et års virksomhet faldt, var jeg lykkelig over at kunne vende tilbake til privatlivet. Men jeg hadde i dette år atter måttet arbejde uten rist og ro og følte mig påny nokså slitt. Og så opgav jeg hele arbeidet med »kommentaren«, — der var også allerede utkommet og bebudedes andre fremstillinger av den nye proces, som gjorde mit arbejde temmelig overflødig. Bedre gik det ikke med de paabegyndte arbejder som lå i mine skuffer fra ældre tid. Tiden var gåt fra dem og fra mig. I det hele er der blit litet av den litterære virksomhet jeg hadde håpet nu at kunne glæde mig ved. Men tingen var kanskje sluttelig at overarbejde og de fremskredne år hadde tæret for hårdt både på arbeidsevne og arbeidslyst.

I adskillige av disse senere år hadde jeg dog ret meget arbejde i mine mange »bistillinger«. Enkelte av disse faldt efterhånden bort, men samtidig kom der nye til. En av disse bistillinger nævner jeg, fordi den har ligget mit hjerte særlig nær. Da foreningerne Norden blev stiftet i 1919, valgtes jeg til den norske forenings formand og stod som sådan til 1926, da jeg bad mig fritat. Vistnok utrettet jeg litet positivt i denne stilling. Jeg måtte stadig bremse mine danske og svenske kolleger. De vilde jevnlig gå hurtigere frem, end det var rådelig i Norge, — og et eneste forhastet skridt kunde her i landet let ha kompromitteret det hele. Jeg tror altså dog ved denne negative virksomhet at ha utrettet litt for det samarbejde i Norden, som jeg altid har håpet på og altid ønsket at fremme. Og det er med oprigtig taknemlighet jeg mindes den for-

ståelse jeg fandt hos de andre lands repræsentanter, og den overordentlige elskværdighet hvormed de altid møtte mig.

I de sidste år har jeg, som det sømmer sig en aldrende kavalier, efterhånden trukket mig tilbake fra mine fleste gjenværende gjøremål, Og jeg gjør mig ingen illusjoner om herefter at kunne utrette synderlig hverken i den ene eller den anden retning. Men — hvem vet?

Når jeg nu ser tilbake på mit liv, må jeg med blu indrømme at mit arbejde har spredt sig helt utilladelig. Jeg har anvendt omtrent like mange år hovedsakelig i administrationens, i retsplejens og i politikens tjeneste. Og ved siden herav har jeg stadig, og i det hele i voksende utstrækning, hat masser av bigeschäfte og ydermere dyrket ret talrike utenomsinteresser. Man måtte vel være forberedt på helt mådelige resultater av sådan ustadighet og splitting av kræfterne. Men unegtelig blev min fortid i administrationen og i retten mig til uberegnelig nytte i virksomheten på Stortinget, — og navnlig var min tidligere dommergjerning et helt uundværlig grundlag for min befatning med civilprocesreformen. Så en viss sammenheng er der dog tildels. Og alt i alt synes jeg det har gått over forventning.

Men for enhver alvorlig syslen med videnskapelige spørsmål har dette uavladelige arbejde på så mange spredte felter været temmelig hinderlig. Jeg har for videnskapen utrettet så meget, meget mindre, end jeg både i ungdommen og mangen gang senere hadde drømt og planlagt. Det er ikke noget nævneværdig mere end nogen få avhandlinger i »Norsk Retstidende« og »Tidsskrift for Retsvidenskap«. Når allikevel det højt ansete retsvidenskapelige fakultet ved Kjøbenhavns Universitet nu har vist mig den store hæder at kreere mig til æresdoktor, er det da en selvfølge at jeg er dypt taknemlig for denne utmerkelse, samtidig som jeg må føle mig litet værdig til den. Jeg har imidlertid den bevidsthet, at jeg også i min virksomhet i retsplejens og lovgivningens tjeneste efter evne har søkt at tilgodegjøre videnskapens resultater for livet.

Sluttelig må jeg tilføje at den æresbevisning, Kjøbenhavns Universitet har latt mig bli tildel, for mig har så meget højere værdi, fordi jeg må erkjende at jeg som jurist har dansk retsvidenskap noget nær like meget at takke for som norsk. Om jeg bare fæster

mig ved de avdøde, er det næstefter Ørsted — som for mig endnu står som det store mønster, den store lærer, den store vejleder — navnlig Nellemann, Aagesen, Goos og fremfor alle Julius Lassen, jeg her i taknemlighed vil få lov til at mindes.

OTTO HJALMAR GRANFELT.

GRANFELT, OTTO HJALMAR, professor vid Helsingfors universitet; född d. 15 nov. 1874 i Åbo stad i Finland; föräldrar: vicepresidenten vid Åbo hovrätt O. F. N. Granfelt o. F. G. K. De Besche; student från Nya Svenska Läroverket i Helsingfors 1893; inskriven vid juridiska fakulteten och nyländska studentnationen; avlade rättsexamen 1897 o. högre förvaltningsex. 1898; jurisutriusque-kandidatex. 1903; samt, efter disputation, jurisutriusquelicentiatex. o. doktorsgrad 1906; erhöi, efter praktisk tjänstgöring o. domarförordnanden (1898—1900), vicehäradshövdingstitel 1900; t. f. justitierådman vid rådstuvurätten i Helsingfors 1903—04 o. 1906—07; docent i processrätt vid Helsingfors universitet 1906 samt därstädes adjunkt i allmän lagfarenhet och juridisk encyklopedi 1908 o. professor i processrätt 1909; justitieråd i Finlands högsta domstol 1918—20; ånyo professor i processrätt vid Helsingfors universitet 1920; justitieminister 1920—1; prorektor vid universitetet sedan 1923.

Idkat under upprepade resor teoretiska o. praktiska rättsvetenskapliga studier, förutom i Danmark, Norge och Sverige, uti Tyskland, Österrike och England.

Gift 1903 med M. L. Lavonius.

Utmärkelser: Riddare av Kungl. svenska Nordstjerneorden 1912 o. kommandör av 1 kl. av Finlands Vita Ros 1922.

Promoverad till hedersjurisdoktor vid Uppsala universitet 1927.

Allmänna uppdrag:

Ordförande i Juridiska Föreningen i Finland sedan 1926;

Ordförande för De Nordiska Juristmötenas finländska lokalstyrelse sedan 1926.

På offentligt uppdrag utarbetat såväl ett förslag om partiell reform av Finlands rättegångsordning (tryckt 1920) som ett förslag angående fullständig reform av rättegångsväsendet (tryckt 1923).

Viktigare publikationer:

Konkursförvaltaren i vanliga konkurser enligt gällande finsk och svensk rätt; akad. avh. 1906.

Straffrättslig häktning; 1906.

I frågan om växelindossamentet; 1908.

Den materiella processledningen vid underdomstol i vanliga tvistemål enligt gällande finsk och svensk rätt; 1908; 2dra uppl. 1911.

Föreläsningar i straffprocessrätt, I; 1908—10.

Sammandrag av föreläsningar i civilprocessrätt; 1909; 3dje uppl. 1919.

Sammandrag av föreläsningar i straffprocessrätt; 1911; 2dra uppl. 1915.

Officialprincipen och dess tillämpning i vanliga tvistemål enligt gällande finsk och svensk rätt; 1912 o. 1915.

Bör för grovt brott åtalad persons sinnestillstånd alltid undersökas av sakkunnig; 1915.

Avgöranden, protokoll o. processåtgärder av allmän underrätt, egodelningsrätt o. skiljemannadomstol, formulerade o. förklarade; 1915; 2dra uppl. 1924.

Till frågan om internationellt konkursbo; 1916.

Grunddragen av Finlands konkursrätt; 1918.

Frivillig rättsvård; 1919.

Processreformen; 1919.

Partshabilitet och processhabilitet enligt internationell civilprocessrätt; 1921.

Lärobok i straffprocessrätt, I; 1925.

Finlands växelrätt i sammandrag; 1926.

Kort framställning av Finlands civilprocessrätt, 1927.

Finlands nya skiljemannalag; 1929.

Ansvarig utgivare av »Tidskrift, utgiven av Juridiska Föreningen i Finland«; ledamot av redaktionen för »Nordisk Tidsskrift for Strafferet«, København o. »Tidsskrift for Retsvidenskab«, Oslo, samt medarbetare i »Svensk Juristtidning«, Stockholm.

JOHAN C. W. THYRÉN.

Jag JOHAN CARL WILHELM THYRÉN föddes i Lund den 6 april 1861. Föräldrar: Kyrkoherden Hans Thyrén och Maria Schlyter.

Efter studier i filosofiska fakulteten fil. d:r 1883; docent i filosofi vid Lunds universitet s. å.; docent i historia 1886. Lunds studentkårs ordförande 1889 och 1891. Efter 1892 avlagd juridisk examen professor i rättshistoria och romersk rätt 1894 samt i straffrätt och juridisk encyklopedi 1896. Ledamot av riksdagens Andra kammare 1909—1911 och av dess Första Kammare 1912—1917. Lunds universitets rektor 1916—1926. Justitieminister 1926—1928. Juris hedersdoktor i Lund 1900; i Oslo 1911; samt i Köpenhamn 1929. Ordförande i Lunds universitets gymnastik- och idrottsförening 1912—1926 och i Kulturhistoriska föreningen för Södra Sverige sedan 1928.

Har, förutom vetenskapliga arbeten inom filosofi, historia och juridik, sedan jag 1909 erhöll den svenska regeringens uppdrag att förbereda en ny strafflag, utgivit Förberedande utkast till strafflagens allmänna del (1916) samt sju delar av Utkast till strafflagens speciella del (1917—1928).

ELI F. HECKSCHER.

ELI FILIP HECKSCHER är född i Stockholm den 24 November 1879 som son till (sedermera) utsände danske generalkonsuln, Dr. juris vid Københavns Universitet Isidor Heckscher och hans maka Rosa Meyer. Efter studentexamen i Stockholm 1896 ägnade han sig åt studier vid Upsala universitet i historia, nationalekonomi och statskunskap; studierna avslutades 1904 med filosofie licentiatexamen i dessa ämnen. Av den stora uppsättning framstående lärare i humanistiska ämnen som Upsala då ägde var det främst Harald Hjärne som utövade ett bestämmande inflytande på hans utveckling i både rent vetenskapligt och allmänmänskligt hänseende; men genom att hans uppmärksamhet och intressen fördes över från de rent historiska till de ekonomiska studiernas område, blev hans orientering delvis en annan än den som var företrädd vid Upsala universitet på hans tid.

Efter avlagd examen blev han amanuens i nationalekonomi vid Stockholms högskola och fick samtidigt på de svenska statsbanornas uppdrag undersöka järnvägarnas inflytande på landets ekonomiska utveckling; resultatet härav nedlades i en festskrift, som utgavs till Statens järnvägars 50-års jubileum 1906 och, i utvidgad

form, i en året efter försvarad avhandling för filosofie doktorsgrad. Härefter anställdes han som docent vid Stockholms högskola; men redan 1906 hade han blivit sekreterare vid en regeringskommitté för den svenska statistikens reformering, och under ett par år gav detta honom anledning att syssla med källorna till svenskt närings- och över huvud taget samhällsliv i olika riktningar. När den svenska handelshögskolan sedermera skulle träda ut i livet, blev han — som nästan den enda disponibla yngre vetenskapsmannen i landet på det ekonomiska området — designerad till dess förste professor i nationalekonomi och tillträdde denna befattning vid Handelshögskolans start 1909, efter att dessförinnan ha studerat ordningen för de ekonomiska studierna vid motsvarande institutioner i England, Frankrike och Tyskland. I denna ställning kvarstod han under Handelshögskolans första tjugoårsperiod. Först i år har den förändringen inträdt, att han fått utbyta sin ursprungliga professur mot en ny, för hans räkning inrättad ren forskningsprofessur, utan undervisnings- och examinationsskyldighet, i ekonomisk historia; samtidigt därmed har beslut fattats om att under hans ledning upprätta ett institut för ekonomisk historia, som — i motsats till professuren — icke tillhör Handelshögskolan ensam utan också är en institution vid Stockholms högskola. Under våren 1923 höll han föreläsningar och övningar vid Københavns Universitet.

Vid sidan av sin verksamhet som vetenskapsman och akademisk lärare har han tillhört ett betydligt antal regeringskommittéer; bland dem må nämnas kommissionen för Sveriges ekonomiska försvarsberedskap, där han fungerade som medlem och sekreterare 1915—17 och som ordförande 1917—18, samt den stora Tull- och traktatkommittén, hvarav han var medlem 1921—24; också för Finlands bank och för Nationernas förbund har han utfört uppdrag. Därtill har anslutit sig populärvetenskaplig och ekonomisk-politisk verksamhet, särskilt under kriget och under efterkrigstidens penningssvårigheter. År 1910 satte han i förening med numera professor Gösta Bagge upp Svensk tidskrift och redigerade den jämte honom t. o. m. 1918; i tidningarna har han behandlat ekonomiska frågor mer eller mindre regelbundet sedan 1918 (i Stockholms dagblad 1918—21, sedermera i Dagens nyheter).

Hans vetenskapliga orientering har framför allt bestämts av kombinationen mellan ekonomisk teori och historia. Frånsedt ett

mindre antal rent teoretiska uppsatser har hans produktion därför i allmänhet åsyftat teoriens tillämpning på konkreta ekonomiska problem, och hans huvudintresse har varit att utforska den ekonomiska historien med hjälp av den ekonomiska teoriens metoder och resultat, fastän ämnen inom det nutida näringslivet under en följd av år tagit huvuddelen af hans tid och krafter i anspråk. Bland hans arbeten må, utöver doktorsavhandlingen, nämnas: »Produktplakatet« (1908), »Världskrigets ekonomi« (1915), »Kontinentalsystemet« (1918, engelsk upplaga 1922), »Svenska produktionsproblem« (1918), »Gammal och ny ekonomisk liberalism« (1921), »Ekonomi och historia« (1922), »Sveriges penningväsende och penningpolitik 1914—1925« (i det av honom för Carnegie Endowment utgivna verket Sveriges ekonomiska och sociala historia under och efter världskriget, 1926).

DET LÆGEVIDENSKABELIGE FAKULTET.

IVAR BROMAN.

Jag, IVAR BROMAN, är född i Östraby, Malmöhus län d. $18/9$ 1868. Föräldrar: handlanden och skräddaren Jöns Broman och Boël Broman, född Andersson.

Intogs höstterminen 1882 i Lunds högre allmänna läroverk och avlade därstädes studentexamen d. $2/6$ 1890. Studerade vid Lunds universitet och avlade därstädes med-fil.-examen d. $15/9$ 1891, medkand.-examen d. $30/10$ 1895 och med.-lic.-examen d. $1/2$ 1899; disputerade för med. doktorsgrad d. $11/2$ 1899 och promoverades till medicine doctor d. $31/5$ 1899.

Tjänstgjorde såsom e. o. och o. amanuens vid histologiska institutionen i Lund från d. $28/9$ 1892 till d. $2/5$ 1896; vid pediatrika polikliniken i Lund d. $25/5$ — $31/12$ 1898 och vid anatomiska institutionen läsåret 1898—1899. Var t. f. anatomiae prosector under vårterminerna 1898 och 1899 och utnämndes till docent i anatomi och histologi vid Lunds universitet d. $15/3$ 1899.

Uppehöll e. o. professuren i anatomi och histologi vid Lunds universitet vårterminerna 1900 och 1901 samt e. o. professuren i anatomi vid Uppsala universitet under höstterminen 1901.

Utnämndes d. $30/12$ 1901 til e. o. professor i anatomi vid Uppsala universitet samt — efter kallelse — vid Lunds universitet d. $13/10$ 1905. Utnämndes till ordinarie professor i anatomi vid Lunds universitet d. $1/1$ 1909.

Var under somrarna 1900—1903 läkare vid Tulseboda hälsobrunn i Blekinge.

Studerade under professor Walther Flemmings ledning mikroskopisk anatomi vid Kiels universitet under 1899 och 1900 (omkr. 8 månader). Företog studieresor till Freiburg och Heidelberg 1902,

till München och Berlin 1903, till Holland, England, Frankrike och Belgien 1906, till Tyskland, Österrike och Belgien 1910, till Tyskland och Schweiz 1912, till Danmark och Tyskland 1921, till Tjeckoslovakien, Tyskland og Norge 1922, till Tyskland 1926, till Italien 1927 samt till England, Holland och Tyskland 1929. Har dessutom deltagit i flertalet av Anatomische Gesellschafts Kongresser under åren 1898—1929.

Var Lunds Nations inspektor 1920—1928 och Medicinska Föreningens i Lund ordförande 1915—1928. Är medlem av Anatomische Gesellschafts præsidium sedan 1928.

Är hedersledamot av Lunds Nation sedan 1916 samt av Medicinska Föreningen i Lund sedan 1929. Kallades till ledamot av Kungl. Fysiografiska Sällskapet i Lund 1906, av Finska Läkarsällskapet 1920, av Kungl. Vetenskaps-Societeten i Uppsala 1923, av det Norske Videnskaps-akademi i Oslo 1924, av Kais. Deutsche Akademi der Naturforscher i Halle 1926 samt av Kungl. Vetenskaps-Akademien i Stockholm 1927.

Erhöll av Kungl. Vetenskaps-Akademien i Stockholm två gånger den Flormanska belöningen (1899 och 1921) samt det Letterstedt'ska författarepriset 1912; av Svenska Läkarsällskapet i Stockholm Alvarenga do Pianhys pris 1902 samt Regnellska priset 1922; och av Uppsala universitet det Björkénska priset 1921.

Utnämndes 1911 till riddare och 1922 till kommandör 2. kl. av K. Nordstjärneorden.

Har från trycket utgifvit:

1) Beschreibung eines menschlichen Embryos von beinahe 3 m/m Länge mit spezieller Bemerkung über die bei demselben befindlichen Hirnfalten. — Morphologische Arbeiten. Bd. V 1896.

2) Über die Entwicklung der Gehörknöchelchen beim Menschen. — Verhandlungen der Anatomischen Gesellschaft auf der 12. Versammlung in Kiel 1898.

3) Die Entwicklungsgeschichte der Gehörknöchelchen beim Menschen. — Anatomische Hefte. Heft. 37. 1899. Dissertationsabhandlung. Von der Königl. Schwed. Wissenschaftsakademie mit dem Florman'schen Preis belohnt).

4) Über Riesenspermatiden bei *Bombinator igneus*. — Anatomischer Anzeiger. Bd. 17. 1900.

5) Muskulöses Diaphragmavertikel als wahrscheinliche Folge

eines Lipoms. — Beiträge zur pathologischen Anatomie und zur allgemeinen Pathologie. Bd. 27. 1900.

6) Über Bau und Entwicklung der Spermien von *Bombinator igneus*. — Anatomischer Anzeiger. Bd. 17. 1900.

7) Bidrag till kändedom om *Batrachiespermiernas* byggnad. Lund 1900.

8) Über die Histogenese der Riesenspermien bei *Bombinator igneus*. — Verhandl. der Anatomischen Gesellschaft auf der 14. Versammlung in Pavia 1900.

9) Om fysiologiskt förekommande atypiska spermatozoer, deras uppkomst och möjliga betydelse. — Lunds Läkaresällskaps förh. 1901.

10) Über gesetzmässige Bewegungs- und Wachstumserscheinungen (Taxis- und Tropismenformen) der Spermatiden, ihrer Centralkörper, Idiozomen und Kerne. — Archiv für mikroskopische Anatomie und Entwicklungsgeschichte. Bd. 59. 1901.

11) Über Bau und Entwicklung von physiologisch vorkommenden atypischen Spermien. — Anatomische Hefte. Heft. 60. 1902.

12) Notiz über das »Halsstück« der Spermien von *Pelobates fuscus* nebst kritischen Bemerkungen über die Nomenklatur der Spermienchwanzfäden. — Anatomischer Anzeiger. Bd. 20. 1901.

13) Über atypische Spermien (speziell beim Menschen) und ihre mögliche Bedeutung. — Anatomischer Anzeiger. Bd. 21. 1902.

14) Über die Entwicklung des Zwerchfells beim Menschen. — Verhandlungen der Anatomischen Gesellschaft auf der 16. Versammlung in Halle 1902.

15) Über die Existenz eines bisher unbekanntem Kreislaufes im embryonalen Magen. — Anatomischer Anzeiger. Bd. 23. 1903.

16) Die Entwicklungsgeschichte der Bursa omentalis und ähnlicher Rezessbildungen bei den Wirbeltieren. — Entwicklungsgeschichtliche Monographien I. — Wiesbaden 1904. (Von Upsala Universität mit dem Björkén'schen Preis belohnt).

17) Om befruktningen och några därmed förknippade problem. — Uppsala Läkareförenings förhandlingar. Bd. X. 1904.

18) Über die Entwicklung der Mesenterien, der Leberligamente und der Leberform bei den Lungenfischen. — Zoologische Forschungsreisen in Australien und dem Malayischen Archipel. Jena 1905.

19) Walther Flemming. Nekrolog i Uppsala Läkaref. Förh. 1906.

20) Über die Entwicklung und Bedeutung der Mesenterien und der Körperhöhlen bei den Wirbeltieren. — Ergebnisse der Anat. u. Entwicklungsgechichte. 1907.

21) Über Bau und Entwicklung der Spermien von *Rana fusca*. — Arch. für Mikr. Anat. 1907.

22) Über die Existenz eines embryonalen Pfortaderkreislaufes in der Nachniere der Säugetiere. — Anat. Anz. Bd. 31. 1907.

23) Über die Entwicklung, »Wanderung« und Variation der Bauchaortenzweige bei den Wirbeltieren. — Ergebnisse d. Anat. u. Entw: gesch. Bd. 16. 1907.

24) Zu den Bemerkungen Frédéricis betreffs meines kritischen Referates »Über die Entwicklung, »Wanderung« und Variation der Bauchaortenzweige bei den Wirbeltieren.« — Anat. Anz. Bd. 32. 1908.

25) Über die Entwicklung und »Wanderung« der Zweige der Aorta abdominales beim Menschen nebst Bemerkungen über Gefässwurzelwanderungen im allgemeinen. — Anat. Hefte. Abt. I. Bd. 36. 1908.

26) Normentafel Nr: 11, 40, 47 och 68 in Heft VIII von Normentafeln zur Entwicklungsgeschichte der Wirbeltiere, hrsg. v. Keibel. Jena 1908.

27) Untersuchungen über die Embryonalentwicklung der Pinnipedia. I. Über die Entwicklung der äusseren Körperform der Robbenembryonen. — Deutsche Südpolar-Expedition XI. Zoologie III Berlin 1909.

28) Über die Entwicklung der Augenadnexen und speciell des Augendrüsensapparates der Pinnipedia nebst Bemerkungen über die Phylognese des Augendrüsensapparates der Säugetiere im allgemeinen. Ebenda XII Zoologie IV. Berlin 1910. Zusammen mit F. G. Ask.

29) Normale und abnorme Entwicklung des Menschen. — Ein Hand- und Lehrbuch der Onotogenie und Teratologie. — Wiesbaden 1911. s. 1—608. (Von der Königl. Schwed. Wissenschaftsakademie mit dem Letterstedt'schen Preis belohnt).

30) Über die Entwicklung des membranösen Pericardiums und des Zwerchfells bei den Wirbeltieren. — Ergebnisse der Anatomie und Entwicklungsgeschichte Bd. 20. 1911.

31) Über Geschlechtliche Sterilität und ihre Ursachen. Nebst einem Anhang über künstliche Befruchtung bei Tieren und beim Menschen. — Wiesbaden (Verlag von J. F. Bergmann.) 1912.

32) Über die Entwicklung der »Bursa omentalis« bei den Gymnophionen — K. Svenska Vetensk. Akad:s Handl. Bd. 49. No: 5.

33) Über die Entstehung des Septum pericardiaco-peritoneale, des Ligamentum falciforme hepatis und der Lebersegmentierung bei den Gymnophionen. K. Fysiografiska Sällskapets Handl. N. F. Bd. 24. No: 14.

34) Über die Phylogenese der Bauchspeicheldrüse. (Verhandl. der Anatom. Gesellschaft Versaml. 27 in Greifswald 1913).

35) Über die Existenz und Bedeutung einer kombinierten Ringmuskel und Klappenvorrichtung im Ductus hepato-pancreaticus bei gewissen Säugern (einschliesslich beim Menschen). (Ibidem).

36) Untersuchungen über die Embryonalentwicklung der Pinnipedia. III. Über die Entwicklung des Verdauungrohres und seiner Adnexa nebst Bemerkungen über die physiologisch vorkommenden, embryonalen Dünndarmdivertikel und ihre Bedeutung. — Deutsche Südpolar-Expedition 1901—1903. Bd. XIV. Zoologie VI. 1913. (Zusammen mit T. Rietz.)

37) IV. Über die Entstehung und Bedeutung der bei den Robben (und gewissen anderen Säugetieren) normal vorkommenden, fadenförmigen Appendices mesentericae bezw. umbilicales. Ibidem.

38) Über das Schicksal der Vasa vitellina bei den Säugetieren. — Ergebnisse der Anatomie u. Entwicklungsgeschichte. Bd. XXI. Wiesbaden 1914.

39) Anatomie des Bauchfelles (Peritoneum) Allgemeine Übersicht. Phylo- und Ontogenese. »Handbuch der Anatomie des Menschen« von Bardeleben. (Sechster Band, dritte Abteilung. Zweiter Teil.) Jena 1914.

40) Die Parotis der Chiroptera — eine Oberlippendrüse. — Anatomischer Anzeiger Bd. 49. 1916.

41) Über eine bisher unbekannte, infraseptale Nasenhöhlendrüse bei den Nagern. — Anatomischer Anzeiger Bd. 49. 1916

42) Om gnagarnas Glandula nasalis infraseptalis och dess utveckling. — Svenska Läkaresällskapets handlingar 1916.

43) Über Chievietz Organ (»Ramus mandibularis ductus parotidei« oder »Orbital inclusion«) und dessen Bedeutung nebst Bemerkungen über die Phylogenese der Glandula parotis. Ergebnisse d. Anat. u. Entwickl.-gesch. Bd. XXII. Wiesbaden 1916.

- 44) Über rätselhafte endokrine (?) Drüsenhaufen in der Schnauze des Gürteltieres. — Anatomischer Anzeiger, Bd. 50. 1917.
- 45) Die Parotis der Myrmecophaga — eine Oberlippendrüse. — Anatomischer Anzeiger, Bd. 50. 1917.
- 46) Über extrakapsulare Nasenhöhlendrüsen bei den Beuteltieren. Anatomischer Anzeiger. Bd. 50. 1917.
- 47) Om Jacobsonska organets konstruktion och funktion. Kungl. Fysiografiska Sällskapets Handlingar N. F. Bd. 29 Nr: 4, 1918.
- 48) Über die Vasa vitellina beim Pferde. — Anatomischer Anzeiger. Bd. 51 1918.
- 49) Über bisher unbekannte quergestreifte Muskeln im harten Gaumen der Nagetiere. — Anatomischer Anzeiger. Bd. 52. 1919.
- 50) Nekrolog över Hjalmar Lindgren. Allm. Svenska Läkaretidningen, Stockholm 1919.
- 51) Das Organon vomero-nasale Jacobsoni ein Wassergeruchsorgan. Anatom. Hefte. Bd. 58, Wiesbaden 1919.
- 52) Über eine milchleistenähnliche Bildung am unteren Augenlid des menschl. Embryos. — Sitzungsberichte der Heidelberger Akademie der Wissenschaften. Mathem.-naturwiss. Klasse. — Heidelberg 1919.
- 53) Ursachen und Verbreitung der natürlichen Sterilität und ihr Anteil am Geburtenrückgang — Zeitschr. f. Sexualwissenschaft. Bonn 1920.
- 54) Über rudimentäre Hautorgane beim menschlichen Embryo und über die Phylogenese von Milchdrüsen und Tasthaaren. — Verhandl. d. Anat. Gesellschaft in Jena 1920.
- 55) Das sogenannte »biogenetische Grundgesetz« und die Moderne Erblichkeitslehre. — München und Wiesbaden 1920.
- 56) Untersuchungen über die Embryonalentwicklung der Pinnipedia. V. Über die Entwicklung und den Bau des Extremitätenskeletts der Robben nebst Bemerkungen über die Entstehung von Hypo- und Hyperphalangie bei den Säugetieren im allgemeinen. — (Deutsche Südpolar-Exp. 1901—1903, Bd. XVI. Zoologie VIII s. 299—406 + Tafel XXI—LI. Von der Königl. Schwed. Wissenschaftsakademie mit dem Flormanschen Preis belohnt.
- 57) Om arvsynden från biologisk synpunkt samt några andra »förfargelseväckande« biologiska kåserier. Lund 1920.

58) Grundriss der Entwicklungsgeschichte des Menschen. München und Wiesbaden 1921.

59) Om befruktningen samt om fruktsamhet och sterilitet från rassynpunkt. Lund 1921.

60) Weitere Argumente für de Abstammung der Milchleiste aus der Seitenlinie. Verhandl. d. Anatom. Gesellschaft in Marburg. 1921.

61) Über die Entwicklung der konstanten, grösseren Nasenhöhldrüsen der Nagetiere. (Zeitschr. f. Anatomie und Entwicklungsgeschichte Bd. 60 (1921).

62) Über die Phylogenese der Gallenblase. (Uppsala läkarefören:s förh. Bd. 26 (1921).

63) Zur Frage der Gen-Neubildung und der »Vererbung erworbener Eigenschaften«. Anatom. Anzeiger Bd. 54 (1921).

64) Biologiska kåserier. Saml. 2. Lund 1921.

65) Om befruktningen 2 uppl. Lund 1922, (Sv. sällskapets för rashygiene skriftserie V—VI.)

66) Människans rörelsesapparat. — Ett tabellariskt repetitorium för läkare och gymnaster. Lund 1922.

67) Utredning och förslag rörande förskaffandet av lik för den för läkareutbildningen nödvändiga anatomiska undervisningen. Statens offentliga utredningar 1922:57 (Ecklesiastikdepartementet). — Stockholm 1922.

68) Über die Erbsünde vom biologischen Gesichtspunkt sowie einige andere »Ärgernis erweckende« biologische Plaudereien. — München und Wiesbaden 1922.

69) Zusammen mit J. G. Thulin: Kortfattad anatomi och fysiologi för seminarier samt för instruktörs- och repetitionskurser i gymnastik. Svenska gymnastikförbundets bokserie 9, Lund 1923.

70) Über die Ursachen der Asymmetrie der Lungen und der Herzlage bei den Säugetieren. Anatom. Anzeiger Bd. 57, Nr: 3/5 1923.

71) Zur Kenntnis der Lungenentwicklung. I. Wann und wie entsteht das definitive Lungenparenchym? Verhandl. der Anatom. Gesellschaft, Ergänzungsheft z. Anatom. Anzeiger Bd. 57. 1923.

72) Biologiska kåserier. Tredje samlingen. Lund 1923.

- 73) Anatomi. — Bonniers små handböcker i vetenskapliga ämnen. Stockholm 1924.
- 74) Über die Phylogenese der Milchdrüsen und der Tasthaare. — *Anatom. Anzeiger* Bd. 59 (1924—25).
- 75) Människokroppens vävnader och organ. I. — Medicinskt Folkbibliotek. Stockholm 1925.
- 76) Människokroppens mikroskopiska byggnad. — Bonniers små handböcker i vetenskapliga ämnen. Stockholm 1925.
- 77) Friedrich Meves. Nachruf. *Anatom. Anzeiger*. Bd. 59, 1924—25.
- 78) Über ein rätselhaftes Inguinalorgan beim menschlichen Embryo. — *Zeitschr. f. Anatomie u. Entw:gesch.* Bd. 76.
- 79) Människokroppens vävnader och organ II. — Medicinskt Folkbibliotek. Stockholm 1925.
- 80) Människans härstamning. — Populärvetenskapliga uppsatser. Lund 1925.
- 81) Biologiska kåserier. Fjärde samlingen. Lund 1925.
- 82) Människohjärnan. — En kortfattad handledning vid dess studium och dissektion. — Lund 1926.
- 83) Stammen die Säugetiere von Kragenflagellaten? — *Zeitschrift f. Mikr.anatom. Forschung*. Bd. V. Leipzig 1926.
- 84) Modern evolutionslära. — *Naturens verden*. Köpenhamn 1926.
- 85) Allgemeine Missbildungslehre. — *Handbuch d. normalen u. pathologischen Physiologie*. Bd. XIV:1. Berlin 1926.
- 86) Der Atavismusbegriff und das Dollo'sche Gesetz. — *Anatom. Anz.* Bd. 61.
- 87) Biologiska kåserier. Femte samlingen. Lund 1926.
- 88) Die Entwicklung des Menschen vor der Geburt. Leitfaden zum Selbststudium der menschlichen Embryologie. München 1927.
- 89) Sexualproblemen från allmän-biologisk synpunkt. — I »Sexuell Hygien« Stockholm 1927.
- 90) Människans utveckling före födelsen. — En kortfattad handledning i människans embryologi. Lund 1927.
- 91) Biologiska nyheter — I Svenska Dagbladets Årsbok V. Stockholm 1928.
- 92) Lärobok i histologi. Stockholm 1928. (Tillsammans med Prof. G. Häggqvist, Stockholm.)

93) Kahn: Människan. I svensk bearbetning. Stockholm 1928. (Tillsammans med Docent Sture A. Siwe, Lund).

94) Befruktningen och fosterutvecklingen. s. 103—146 i Husmoderns Läkarebok. Stockholm 1928.

95) Biologiska kåserier. Sjätte samlingen. Lund 1928.

96) Kunna gymnastik och idrott skada kvinnokroppens skönhet? s. 18—20 i Tidskriften »Gymn«. Stockholm 1929.

97) Über die angeblich »einzig dastehenden« Mesogastrien und Leberligamente bei den Faultieren. — Verhandl. d. Anat. Gesellschaft in Tübingen 1929.

98) Vidunder och missfoster i fantasi och verklighet. Stockholm 1929.

99) A mammal (Procavia) with intraabdominal yolk-sac. — Kungl. Fysiografiska Sällskapets handlinger. Lund 1929.

Populärvetenskapliga uppsatser i Svenska Dagbladet, Sydsvenska Dagbladet, Veckojournalen, Hemmets Journal, Svenska Röda Korsets tidskrift, Svenska Jägareförbundets tidskrift samt Berlingske Tidende m. fl.

GÖSTA FORSSELL.

FORSELL, CARL GUSTAF (GÖSTA) ABRAHAMSON, f. i Aspeboda, Kopparbergs Län d. 2 mars 1876. Föräldrar: Intendenten vid Sv. Lantbruksakad:s experimentalfält Carl Abraham Forssell och Maria Teresia Trahn. Mog.-ex. vid latinläroverket å Norrmalm i Stockholm 1895, med. kand. i Stockholm 1902, med. lic. 1906, med. dr. 1913. Amanuens vid Karolinska Institutets histologiska instit. sept. 1897—aug. 1898; biträdande lärare i plastisk anatomi vid Akad. för de Fria Konsterna febr.—april 1898; amanuens vid Dr. T. Stenbecks Röntgeninst. 1 juni 1899—30 aug. 1900; e. amanuens vid Röntgeninst. vid Akad. Sjukhuset i Uppsala v. t. 1902; e. o. underläkare vid med. kliniken å Serafimerlasarettet 1 maj—12 aug. 1906; föreståndare för kir. klinikens Röntgeninstitut å Serafimerlasarettet juli 1906—dec. 1907; föreståndare för Serafimerlasarettets Röntgeninstitut sedan 1908; överläkare å Radiumhemmet i Stockholm 1 juli 1910—31 dec. 1926; Professor i medicinsk radiologi vid Karolinska Institutet 1916 (personlig professur t. o. m. 6 april 1927). — Erhöll av Sv. Läkaresällskapet 1908 Anders Retzius' stipendium för att i Tyskland och Frankrike studera röntgenologi; erhöll Sv. Läk-

karesällskapets jubileumspris 1917 för arbetet: »Ueber die Beziehungen der Röntgenbilder des Magens zu seinem anatomischen Bau« (Lucas Gräfe & Sillem, Hamburg 1913) samt guldmedalj av the Radiological Society of North America 1922 »in recognition of achievement in the science of radiology«. — Ordförande i styrelsen för Cancerföreningen i Stockholm; ledamot av styrelsen för Sv. Sällskapet för Medicinsk Forskning och Konung Gustaf V:s Jubileumsfond; hedersledamot av ett flertal utländska medicinska sammanslutningar: Dansk Radiologisk Selskab, The Roentgen Society i London, The American Roentgen Ray Society 1920, The American Radium Society 1924, Nederlandsche Vereeniging voor Electrologie en Röntgenologi 1926, Wiener Röntgengesellschaft 1927, Societé Suisse de Radiologie 1929; korresp. utländsk ledamot av Deutsche Röntgengesellschaft, Nieder-rheinische Gesellschaft für Medizin und Heilkunde i Bonn, The Radiological Society of North America samt Societé de Radiologie Médicale de Paris; utländsk medlem av Det Københavnske Med. Selskab 1924, Societa Medica Chirurgica di Bologna 1924 och Deutsches Zentralkomitee zur Erforschung und Bekämpfung der Krebskrankheiten i Berlin 1927. Medarbetare i Fortschritte auf dem Gebiete der Röntgenstrahlen, Archives d'Electricité médicale, The Journal of Radiology, Index Analyticus Cancerologiae, Le Cancer samt Rivista di Radiologia e Fisica Medica; utgivare av den medicinska tidskriften Acta Radiologica sedan 1921. — Inbjuden att i The Royal Society of Medicine i London den 16 mars 1923 föreläsa över studier över slemhinnans rörelser i digestionskanalen; kallad att hålla Lenander Föreläsning i april 1923 i Sv. Läkaresällskapet och att hålla the Caldwell Lecture i The American Roentgen Ray Society i Boston 1924. — Fil. hedersdoktor vid Uppsala Universitet 1927; med. hedersdoktor vid Köpenhamns Universitet 1929; med. hedersdoktor vid Christian-Albrechts-Universität i Kiel 1929. Ledamot av Svenska Vetenskapsakademien 1923, Ledamot av Vetenskaps- og Vitterhetssamhället i Göteborg 1925, medlem av Kungl. Medicinalstyrelsens vet. råd 1926. Medicinska Föreningens Inspektör. President för Andra Internationella Radiologkongressen i Stockholm 1928. — G. V:s Jmt., R. N. O., K. V. O. 2 kl., K. D. D. O. 1 gr., K. B. Kr. O., K. N. S:t. O. 2 kl., K. Finl. V. R. 2 kl.

Har företagit ett flertal studieresor till utlandet. Kortare studie-

resor till Tyskland under åren 1907—13 samt 1917—27; till Österrike 1907 & 1927, till Frankrike 1908, —09, —13 och —20, till Danmark, Finland och Norge upprepade gånger under åren 1907—29, till Ryssland 1908; studieresa till England och Amerikas Förenade Stater april—aug. 1920 och till Amerikas Förenade Stater sept.—okt. 1925. Studerade röntgenologi hos Heinrich Albers-Schönberg i Hamburg under kortare tider 1907, —08, —10 och —13, hos Rudolf Grashey och Hermann Rieder i München, hos Robert Kienböck och Guido Holzknacht i Wien febr.—mars 1907, hos J. Bergonié i Bordeaux under senare hälften av maj 1908, hos A. Bécélère i Paris juni 1908 (kortare besök 1910—13), hos Th. Nogier i Lyon sept. 1913 samt hos Seitz och H. Wintz i Erlangen 1917).

Gift 1906 med Esther Gottlieb, f. 1881, dotter av godsägaren Johan Gottlieb och Elisabeth Bergstedt. (Barn: Gunnel, Monica, Jan och Måns).

Viktigaste tryckta skrifter: Ueber die Bewegungen im Handgelenke des Menschen. Eine röntgenographische Studie. (Skand. Arch. f. Physiologie, Bd. XII, 1901). — Ueber die Beziehung der Röntgenbilder des menschlichen Magens zu seinem anatomischen Bau. Beiträge zur Anatomie und Physiologie des Magens. (Lucas Gräfe und Sillem, Hamburg 1913). — Erfarenheter om radiumbehandling av underlivskräfta vid Radiumhemmet i Stockholm 1910—1913. (Hygiea, Bd. 76, 1915). — Översikt över resultaten av kräftbehandling vid Radiumhemmet i Stockholm 1910—1915. — (Allm. Sv. Läkartidningen 1917 Nr. 11, på tyska i Fortschritte a. d. Geb. der Rö.-strahlen, Bd. XXV.). — Studies of the Mechanism of Movement of the Mucous Membrane of the Digestive Tract. (The American Journal of Roentgenology and Radium Therapy, Vol. X, Febr. 1923). — Undervisningen i medicinsk radiologi. (Hygiea, 1926, H. 1 & 2.) Normale und pathologische Reliefbilder der Schleimhaut (Verhardt d. VII. Tagung d. Ges. f. Verdauungs- u. Stoffwechselkrankheiten, Wien 1927). — On the Permanency of Radiological Healing in Malignant Tumours. (Suppl. II av Acta Radiologica, 1928.) — Die radiotherapeutische Klinik des Kanzervereins in Stockholm, »Radiumhemmet«, ihre Organisation, Arbeitsmethoden und Behandlungsergebnisse. (Acta Radiologica, Vol. IX, 1928.).

JOHN FORSSMAN.

MAGNUS JOHN KARL AUGUST FORSSMAN, f. i Kalmar; föräldrar: generallantmätaren i Transvaal M. F. Forssman och Gustava Lewenhagen. Intogs i Kalmar skola 1878 och avlade dersammastädes 1887 studentexamen. Inskrevs samma år vid Lunds Universitet. Med. Dr. derstädes 1898 och Docent i allmän pathologi samma år. Tjänstgjorde som amanuens och assistent vid patologiska institutet i Lund åren 1894—1897. e. o. Professor vid Lunds Universitet i allmän pathologi, Bakteriologi och Allmän hälsovård 1900; 1909 professor i sagda ämnen.

Universitetets prorektor $\frac{1}{6}$ 1916 till $\frac{31}{5}$ 1919. Överläkare vid avdeln. för veneriskt sjuka i Lund 1920 och sedan 1927 direktör för Malmöhus Läns sjukvårdsinrättningar i Lund.

Studerat bakteriologi 1894 vid Köpenhamns Universitet under C. Jul. Salomonsen, 1898 vid Institut Pasteur i Paris, 1900 i Leipzig och samma år i Tübingen.

Ledamot av Fysiogr. Sällskapet i Lund 1901, av Upsala Vetenskapssocietet 1917, av Kungl. Svenska Vetenskapsakademien 1920, av Videnskabernes Selskab i Köpenhamn 1923, av Microbiolog. Sällskapet i Leningrad 1925 och av Microbiolog. Gesellschaft i Wien 1926.

Erhöll Svenska Läkaresällskapets Jubileumspris 1922, halva Björkénska priset från Upsala Universitet 1924, samt Fysiografiska Sällskapets guldmedalj 1927.

Utgivna skrifter. Författat arbeten över nervregenerationen (i Zieglers Beitr. Bd. 24 och 27) över Botulismus (Fysiogr. Sällsk. Handlingar 1900) og tills. med Lundström (Annales de L'Inst. Past. Bd. 16) över cystanjurar (Ziegl. Beitr. Bd. 56), över immunitätsproblem (Biochem. Zeitschr. under loppet av 1900-talet och Acta pathologica et microbiologica scandin. Bd. 1 till 5) särskilt under de sista 18 åren över heterogenetiska immunitetsproblem samt över Wassermanns reaktion, ävenledes i de sistnämnda tidskriftsserierna.

J. AUG. HAMMAR.

Undertecknad JOHAN AUGUST HARALD HAMMAR, tredje och yngste son till Landskamreraren i Blekinge län Olof Rudolf Hammar och hans maka Sally Maria Zetraeus, föddes i Karlskrona den 21 au-

gusti 1861. Min faders organisatoriska förmåga togs i anspråk i åtskilliga offentliga kommittéer, hvilka under flere år förlade hans verksamhet till Stockholm, dit också på den grund mina hufvudsakliga skolstudier blefvo förlagda. Efter deras afslutande aflade jag studentexamen vid Stockholms gymnasium i maj 1879 och inskrefs s. å. vid Upsala universitet. Medicinsk-filosofisk examen 1881, medicine kandidatexamen 1885, medicine licentiatexamen 1890. Försvarade den 27 maj 1892 pro gradu medico en afhandling »Bidrag till ledgångarnes histologi« och promoverades den 31 maj s. å. Förordnades den 14 juni 1892 till docent i histologi, utnämndes den 27 april 1894 till e. o. professor i anatomi med undervisningskyldighet företrädesvis i histologi och embryologi samt den 30 december 1898 till ordinarie professor i samma ämnen, allt vid Upsala universitet. Afgick den 21 augusti 1926 från professorsembetet med pension.

Såsom amanuens vid anatomiska institutionen i Upsala under läsåren 1883—84, 1884—85 och 1885—86 hade jag lyckan stå nära tvänne hvar i sin art föredömliga män, nämligen min närmaste företrädare i professorsembetet Edward Clason, en man af outtröttlig pligtuppfyllelse, och min närmaste chef Ivar Sandström, parathyreoideakörtlarnes upptäckare, en forskare av sällsynt genialitet. Under den senares sjukdom och efter hans tidigt timade död anförtröddes mig undervisningen i histologi vårterminen 1886 samt från och med läsåren 1888—89.

Efter erhållet docentförordnande studerade jag embryologi år 1892 fem månader under Wilhelm His i Leipzig. Till honom står jag i förbindelse för införandet i de för mina senare arbeten viktiga embryologiska rekonstruktionsmetoderna, särskildt den Bornska vaxskifvetmetoden. Tack vare hans i sådant hänseende banbrytande exempel vann jag ock här tidigt insigten om nödvändigheten att grunda en möjligast omfattande institutionssamling af serieskurna mennisko- och djurembryoner. Sedan nödig teknisk hjälp för detta ändamål under de närmaste åren till institutionen förvärfvats, lät uppgiften i fråga också till en viss grad förverkliga sig, så att nämnda samling vid min afgang från professuren omfattade 1,278 serieskurna embryoner, deraf 143 menniskoembryoner, de senare skänkta av för vetenskapen nitälskande svenska läkare. Under de tre år, som sedan dess förflutit, har denna samling under

min efterträdare professor Agduhrs insigtsfulla ledning ytterligare kraftigt förkofrats.

Min gradualafhandling gaf som hufvudresultat kunskapen, at ledhålorna begränsas af naken (ej epitelbeklädd) bindväf och naket brosk, samt att båda dessa väfnader under inflytandet af ledens funktion erfara en afnötning, hvars produkter låta sig återfinnas i synovian.

Vistelsen i Leipzig gaf som närmaste frukt en rekonstruktiv undersökning öfver den tidigare embryonala lefverutvecklingen, en undersökning, som under de närmast följande åren utvidgades på grund af nytt och fylligare material. Under det att hos *Amphioxus* lefverutvecklingen uteslutande erbjuder karaktären af en genom afsnöring från tarmen framkallad divertikelbildning, visar den hos de egentliga vertebraterna en dubbel karaktär, i det att divertikelbildningen blott leder till uppkomsten af utförsgångarne, en tidig trabekelbildning — den kompakta lefveranläggningen — ger upphof till det egentliga lefverparenkymet. Till dessa arbeten anknyta nära ett par år 1926 utgifna uppsatser rörande den första uppkomsten af de icke kapillära intrahepatiska gallgångarne hos människan.

Under de sista åren af förra århundradet sysselsatte mig undersökningar öfver fettväfven med den vid denna tid merendels såsom »vintersömnskörtel« uppfattade bruna fettväfven såsom utgångspunkt, öfver sekretionsföreteelserna i bitestikeln, ett tema, som på sista tiden tagit så många forskares intresse i anspråk, samt öfver förekomsten af ett primärt protoplasmiskt sammanhang mellan äggets klyfningsceller. Sistnämnda undersökning föranledde utom flere studieresor till Kristinebergs zoologiska station äfven en sommaren 1900 företagen resa till zoologiska stationen i Triest. Ogynnsamma materialförhållanden af tillfällig natur hindrade emellertid anskaffandet af det eftersökta, för undersökningens fullföljande erforderliga äggmaterialet; så uppskötts den vidare bearbetningen af detta tema och blef slutligen af andra arbeten helt och hållet undanskjuten. Då saken äfven på annat håll föga beaktats, så synes den hafva råkat mer i glömska, än den i anseende till sin vikt i sjelfva verket förtjenar.

Omkring sekelskiftet fångades tillfälligtvis min uppmärksamhet af vissa dittills föga beaktade strukturförhållanden i tymuskörteln.

Dessa fängslade i hög grad mitt intresse och föranledde under årens lopp undersökningar i olika riktningar, så att tymus från denna tid blef utgångspunkten för de flesta af mina arbeten.

Närmast offentliggjordes emellertid undersökningar öfver utvecklingen af framtarmen och några angränsande organ (mellanörat, tonsillerna, sköldkörteln o. s. v.), undersökningar, som likvisst ursprungligen blott afsågo att belysa tymus' anläggningsperiod. Undersökningen öfver mellanörat är, så vidt jag vet, fortfarande det enda försöket att på mänskligt material klargöra trumhållans komplicerade embryonala utvecklingshistoria. Några af de dithörande växmodellerna kopierades på ett förtjenstfullt sätt af Ziegler i Freiburg i. B. och fördes af honom i handeln.

Mitt första speciellt åt tymus egnade arbete publicerades år 1905. På grundvalen af histogenetiska och histologiska undersökningar fastställdes tymusretiklets och de s. k. Hassallska kropparnes epitheliala natur. Här gjordes vidare en skarp skillnad mellan organets normala åldersinvolution och den vid flertalet sjukdomar och åtskilliga andra anormala tillstånd uppträdande accidentella involution, hvars förvexling med den normala orsakat och äfven nu ej sällan orsakar missförstånd på detta område. Denna involutionsfråga afhandlades utförligare i några följande skrifter, der åldersinvolutionens inträdande vid puberteten och organets (redan förut af Waldeyer framhållna) fortsatta persistens hela lifvet igenom fastställdes.

Jemförande histologiska och histogenetiska undersökningar utfördes under dessa och de följande åren på tymusmaterial från skilda vertebratgrupper. Åt den historiska utvecklingen af våra kunskaper om tymus egnades ett par uppsatser, och såsom referent af tymuslitteraturen i Zentralblatt f. exper. Medizin sökte jag genom årliga kritiska litteraturofversigter fullständiga dessa framställningar, tills världskrigets utbrott föranledde tidskriftens i fråga nedläggande. Tillsammans med vissa, delvis experimentella arbeten af mina lärjungar förde mina undersökningar tidigt till den uppfattningen, att tymus är ett af lymfocyter genomsatt epithelialt organ, en uppfattning, som redan förut uttalats af Ver Eecke och Tuve. Ehuruval äfven nu på några håll bestridd, fann denna åsigt i fortsättningen flerfaldig bekräftelse, framför allt genom undersökningar af Maximow.

På den med tymusproblemet sålunda förknippade lymfocytfrågan inriktades undersökningen genom en företagen pröfning af blodets förhållande vid vitalfärgningar; den förde till fastställandet af en under lipoidbildning förlöpande premortal autolys hos samtliga leukocytformer, hos lymfocyterna och monocytterna börjande redan i det strömmande blodet. Några i anknytning härtill gjorda undersökningar öfver leukolysen och den densamma normalt öfverkompenserande leukopoësen i mjelten äro t. v. opublicerade.

Redan tidigt under loppet af mina tymusstudier framställde sig nödvändigheten att söka insamla ett verkligt normalt (d. v. s. från plötsligt, genom olycksfall o. d. affidna, friska personer härstammande) material af menskliga tymuskörtlar och att bearbeta det samma på ett sådant sätt, att det å ena sidan gaf exakt besked om det normala organets förhållanden, å andra sidan bildade ett pålitligt jemförelsematerial vid bedömandet af de under anormala omständigheter inträdande tymusförändringarne.

För sådant ändamål utarbetades en metod att i siffermässig form fastställa mängden bark och mærg samt antalet och storleken af de Hassallska kropparne i tymus. I den mån som under årens lopp de under talrika svenska läkares oegennyttiga medverkan insamlade normala tymuskörtlarne af menniska tilltogo i antal och hunno analyseras, togs materialet i fråga i anspråk för belysandet af vissa specialproblem inom tymuspatologien. Så visade analysen af de anatomiska tymusförhållandena vid s. k. tymusdöd, att det härvid i regel handlar om organ, som i storlek och byggnad ej öfverskrida det normalas gränser, hvadan antagandet af en tymusetiologi för dessa dödsfall saknar grund. Till ett liknande afböjande af föreställningen om en s. k. lymfatisk konstitution hos själfmördare förde undersökningen af organ från sådana individer. Analysen af tymus från Basedowpatienter visade ett merendels hyperplastiskt organ med mer eller mindre stark förökning af de Hassallska kropparne; hyperplasien hänför sig framför allt till barken och är ej, såsom påstådt blifvit, en mærghyperplasi. Analysen af tymus vid akuta infektioner visade ett accidentellt involveradt organ med förökning af de Hassallska kropparne. Analysen af de s. k. Duboiska abscesserna vid kongenital lues ådagalade, att det här i första hand handlar om väfnadsdöd, nekros, ej om varbildning eller hämmad normal utveckling.

Sedan antalet numeriskt analyserade normala tymuskörtlar från människans fötal- och postfötallif så vuxit, att det tycktes något så när tillräckligt, har jag år 1926 offentliggjort detta material — tillsammans 337 fall — i första delen af ett åt människotymus egnadt monografiskt arbete. Med ledning af der vunna data lät sig nu uppvisas, att den herskande läran om »status thymicus« såsom en medfödd konstitutionsanomali är uppbyggd på falska föreställningar om tymusparenkymets normala mängd och byggnad samt väsentligen beror på en förväxling af normala och anormala tymusförhållanden.

I en detta år utgifven andra del af sistnämnda arbete meddelas ett likaledes numeriskt bearbetadt material af något mer än 800 tymuskörtlar från människor, som dött af sjukdom eller under andra anormala förhållanden. På grundvalen af den sålunda från ett 70tal olika sjukdomsformer vunna erfarenheten låta sig konturerna af organets funktionssätt angifvas, och med hänsyn tagen jemväl till den fysiologiska tymuslitteraturen låter den slutsats draga sig, att organet med all sannolikhet är bärare af en skyddsfunktion, är ett bland organismens talrika skyddsorgan, bl. a. mot vissa toxiska och infektiöst-toxiska ämnen.

I viss mån förarbeten till detta arbetes funktionella sida äro några tidigare publicerade skrifter. I en år 1905 tryckt uppsats visas experimentellt, att tymus hos grodan ej är ett livsviktigt organ, såsom man denna tid höll före. I några 1926 och 1927 publicerade meddelanden visas dels, att föreställningen om tymus såsom ett nukleinhushållningen inom organismen reglerande organ saknar reell grund, dels att bakterietoxiner förmå framkalla nybildning af Hassallska kroppar, dels att tymusdepressoriska ämnen normalt cirkulera i det könsmogna djurets blod, så att detta insprutadt på icke könsmogna individer framkallar förtidig åldersinvolution af experimentdjurets tymus, allt experimentella fakta, som äro för den ofvan antydda uppfattningen om tymusfunktionen af grundläggande natur.

Tymuskörteln är på grund af sin utomordentligt stora känslighet gentemot förändringar i organismens allmänna tillstånd i särskildt hög grad egnad att leda uppmärksamheten på vaxelverkan mellan kroppens olika organ, och alldeles speciellt mellan dem, som tillhöra de inresekretoriska och lymfoida organsystemen.

Här angifna arbeten utgå ock från ett sådant konstitutionellt uppfattningssätt, och i ett flertal skrifter har jag sökt fästa uppmärksamheten vid det från konstitutionsforskningens synpunkt trängande behovet af en kooperativ sammanslutning af forskare i och för fastställandet af dessa förhållanden hos människans samtliga organ under normala och patologiska omständigheter, en konstitutionsanatometisk uppgift af den omfattning, att den vida öfverstiger den enskilde forskarens krafter. Denna vädjan har emellertid t. v. ej ledt till något praktiskt resultat.

Under konstitutionella synpunkter äro ock ett antal af mina öfriga arbeten tillkomna, så bl. a. öfver de psykiska processernas endokrinologi, öfver menniskoembryots endokrina verksamhet samt om en numerisk undersökningsmetod för de menskliga binjurarne. Äfvenledes falla åtskilliga af mina lärjungars arbeten inom konstitutionsanatomiens område. Här må af dessa blott nämnas en af ett flertal undersökare utförd gruppundersökning af ett hundratal kaninindivider med numerisk analys af bl. a. de flesta lymfoida och inresekretoriska organ. När de sammanställningar af olika art, hvartill dessa talrika siffervärden närmast gifva anledning, och med hvilka jag f. n. är sysselsatt, en gång blifva utförda, torde af dem en något bättre inblick i organkorrelationens och individanatomiens problem kunna påräknas, än som nu står oss till buds.

Sedan 1889 är jag gift med Nanna Helena Sofia Billberg. Barn: Karin Maria f. 1890, filosofie kandidat, anställd vid Upsala universitetsbibliotek; Ingrid Eliana (Ella) f. 1897, död 1910.

H. HELWEG.

Jeg, HJALMAR HELWEG, søn af afdøde sognepræst i Idestrup Thorvald Helweg og hustru Ane Catrine f. Pedersen, er født d. 11. Febr. 1886 i Neenah, Wisconsin, Nordamerika, hvor min fader dengang var præst i den danske kirke.

Jeg kom i 1895 med mine forældre til Danmark, blev student sommeren 1904 fra Borgerdydskolen i Helgolandsgade, men maatte derefter af helbredshensyn afbryde studierne et aar. Jeg tog dog filosoficum i sommeren 1905 og begyndte derefter paa det medicinske studium, som jeg afsluttede med medicinsk embedsexamen i sommeren 1911. I de tre sidste aar af min studentertid var jeg alumne paa Valkendorfs kollegium, og i mit sidste studenteraar

deltog jeg som repræsentant for de medicinske studerende i de forhandlinger, der førte til oprettelsen af det første studenterraad.

Efter at have gennemgaaet det obligatoriske kursus i obstetrik paa Rigshospitalets fødeafdeling A og vikarieret en maaned i landpraksis i Vendsyssel blev jeg 1. Nov. 1911 ansat som kandidat paa sindssygehospitalet ved Middelfart, hvis overlæge var min i 1918 afdøde farbroder Agner Helweg. Under denne 1-aarige kandidat-tjeneste blev den interesse for psykiatri, som jeg fra min tidlige ungdom havde næret, styrket og uddybet. Fra Nov. 1912 til Nov. 1913 gjorde jeg turnustjeneste paa Rigshospitalets medicinske afdeling B (prof. Faber) og kirurgisk afdeling D (prof. Schaldemose) og udarbejdede samtidig en besvarelse af universitetets prisopgave (En fremstilling af sindssygevæsnets udvikling i Danmark med særligt henblik paa Harald Selmers livsværk). Afhandlingen, der belønnedes med guldmedaljen, udkom i lidt forkortet skikkelse i 1915 under titlen »Sindssygevæsnets udvikling i Danmark«.

I Nov. 1913 blev jeg ansat som reservelæge ved St. Hans Hospitals kvindeplejestiftelse (overlæge Thalbitzer), men forlod denne stilling Nov. 1915 for at overtage stillingen som reservelæge ved det nyaabnede sindssygehospital i Nykøbing Sjælland (overlæge F. Krarup), idet jeg stedse har næret interesse for hospitalsorganisation og derfor gerne vilde være med til aabningen af et nyt stort hospital. I Nov. 1917 blev jeg dog atter ansat som reservelæge paa St. Hans Hospital, denne gang paa Mandshospitalet (overlæge Bisgaard). Da min ovennævnte farbroder Agner Helweg, der i 1914 var bleven forflyttet til Oringe hospital ved Vordingborg, i efteraaret 1918 afgik ved døden, søgte og fik jeg i Febr. 1919 stillingen som overlæge ved dette hospital. Min opgave var der i de første aar at bringe det gamle hospital, der var stærkt forældet og paa hvilket min nærmeste forgænger i de vanskelige krigsaar ikke havde kunnet faa gennemført afgørende forbedringer, i tidssvarende stand. Ved regeringens og rigsdagens velvillie lykkedes det i aarene 1921—1923 at faa gennemført en omfattende modernisering og en betydelig udvidelse.

Af litterære arbejder har jeg, foruden min ovennævnte guldmedaljeafhandling og enkelte mindre afhandlinger, udgivet »De sindssyges Paradis« 1917 (en fremstilling af kolonien Gheels historie, udk. i Vilh. Maars medicinalhistoriske smaaskrifter), »N. F.

S. Grundtvigs sindssygdome 1918 og »H. C. Andersen. En psykiatrisk studie« 1927.

1929 Formand i »Foreningen af danske sindssygelæger«.

Gift d. 28. Jan. 1914 med Gudrun Marie Caroline f. Redsted.

AXEL HOLST.

Jeg imøtekommer herved det ærede konsistoriums anmodning om at forfatte en selvbiografi med nogen nølen. Thi jeg har ikke stort at skrive om. Jeg blev født i Oslo den $\frac{6}{9}$ 1860. Min far var korpslæge Axel Holst og min mor, Anna, født Flemming, var fra Schwerin i Mecklenburg. Jeg blev student i 1877 og tok medicinsk embedsexamen i 1884. Fra 1885—89 var jeg assistent hos professor Hjalmar Heiberg ved rikshospitalets patologisk-anatomiske institut i Oslo. Han var for mig som for så mange av de læger, der efterhånden var hans assistenter, en faderlig ven. Fra 1887—93 var jeg universitetsstipendiat, foretok i 1890—92 reiser omkring i Europa for at studere hygiene, var i 1892—93 dels distriktslæge i Nordfjord, dels sundhetsinspektør i Oslo, blev i 1892 dr. med. og blev i 1893 utnævnt til professor i hygiene og bakteriologi ved Oslo universitet. Siden den tid har jeg fremdeles foretat mange studiereiser og var bl. a. i 1901—02 i Ostindien for at studere pest og beriberi. I 1912 studerte jeg videre sidstnevnte sygdom på Newfoundland og hygieniske spørsmål i de Forende Stater. Kommer hertil, at jeg siden min ansættelse som professor har været medlem av Oslo sundhetskommisjon samt medicinaldirektørens hygieniske konsulent, at jeg i 1905—07 var medlem av Oslo bystyre og i 1910—15 var formand i den s. k. alkoholkommission, som skulde overveie ønskeligheten av i Norge at indføre et forbud mot salg av alkoholiske drikkevarer, — kommer dette sammen, har jeg intet væsentlig at tilføie om min stilling, resp. om min utdannelse for dens arbeide. Det skulde da være, at jeg de sidste ca. 10 år har været formand i Christiania Bank og Kreditkasses repræsentantskap. Denne stilling har skaffet mig endel elementære økonomiske grundbegreper, som har gavnet min lærergjerning. Thi som en tysk fagkollega engang fortalte mig, at han fremhævet for sine studenter: »Die Hygiene«, sagde han, »steckt

im Portemonnaie«. — Jeg tilføier, at de nævnte års virksomhet i »alkoholkommissionen« og de derpå følgende mange kampe mot indførelsen av et forbud i Norge ofte har bragt mig til med en modifikation af Romerens ord at utråpe: »Giv mig mine 5 tapte år tilbake«. Også ellers har hygienens for mig oftere været et noget stormfuldt hav. Dog har de senere år bragt et roligere farvand. Kanske grunden er den, at den stigende alder har bragt mig til at seile mere indenskjærs.

Som alle andre universitetslærere har jeg i årenes løp offentliggjort en række avhandlinger. Jeg indskrænker mig til at nævne følgende:

Nye forsøk med kjædekokker fra menneskelige affektioner, Norsk Magazin for Lægevidens. 1891, (Avhandl. for doktorgraden). Om kjædekokker og yverbetændelser hos kjør som årsak til akut mavetarmkatar hos mennesker, Festskr. for professor Hjalmar Heiberg, 1895. Undersøkelser i anledning av skibsberiberi. Norsk Mag. f. Lægevidensk. 1907, og Journal of Hygiene, s. a. Om årsakerne til skjørbug (sammen med professor Frølich), Norsk Mag. etc. og Journal of Hygiene 1907.

Fortsatte unders. om enkelte vegetabiliske fødemidlers antiskorbutiske egenskaper (sammen med professor Frølich), Norsk Mag. etc. 1910. Über experimentellen Scerbut, Zeitschr. f. Hygiene u. Infectionskrankh., 72de bd. 1912 (sammen med professor Frølich. Indeholder de tidligere unders. med supplerende forsøk). Über die Beriberi-Krankheit und ihre Ursachen auf norwegischen Schiffen, Centralblatt f. Bakteriol., 81de bd., 1918 (indeholder tidligere fors. med suppl. unders.). I de senere år har jeg ofret megen tid på spørsmålet om, hvorvidt den pernisiøse anæmi er en infektionssygdom samt på spørsmål vedrørende hygienens historie. Kun Alfaderen vet, om arbeidet fører frem. Men så meget kan jeg uttale, at sandelig har naturen gjemt sine hemmeligheter godt. Og hvad angår historien, er dens tråd kun altfor ofte brutt.

Jeg er medlem av forskjellige videnskabelige selskaber m. v. Jeg har desværre ikke gjort den erfaring som Ihering: at ideerne kommer »bei der Zigarre auf dem Kanapee« eller som Helmholtz: »beim Spaziergang auf langsam steigender Strasse«. Derimot hender det jo, at ideerne skyldes et tilfælde. Kun skade, at tilfældet ikke hender ofte nok.

PETER F. HOLST.

Jeg er født 1861 ²³/₁₂ i Trondhjem, hvor min far var kjøbmann. Efterat jeg i 1888 hadde tatt medicinsk embedseksamen og så et års tid hadde gjort tjeneste som kandidat på Rikshospitalet i Oslo blev jeg ansat som underlæge ved Lungegårdens hospital for spedalske i Bergen med den bekjente lepra-forsker D. C. Danielsen som chef.

Samtidig skulde jeg fungere som obducent ved de kommunale sykehuser i Bergen.

Den gang gik veien til den medicinske klinik over pathologisk anatomi og bakteriologi. Og Lungegårdshospitalet i Bergen hadde efter den tids krav et forholdsvis vel utstyrt bakteriologisk laboratorium — det fikk det ihvertfald i løpet av den tid jeg var der; det besat desuten et ganske stort medicinsk bibliotek og — 'last not least — det hadde i Danielsen og Armauer Hansen, lepra-bacillens finder, to for videnskapelig forskning varmt interesserte menn.

Det var i det hele gode arbeidsvilkår stillingen som underlæge ved Lungegårdshospitalet bød på for den, der vilde arbeide pathologisk-anatomisk og bakteriologisk. Arbeidet på sykeavdelingen tok ikke lang tid, så jeg kunde tilbringe hele min dag på laboratoriet, hvor Armauer Hansen hadde sin faste arbeidsplass. Obduktionene ved de kommunale sykehus gav materiale, der skulde undersøkes pathologisk anatomisk, og forøvrig var min tid optatt med forsøk på å overføre lepra på dyr, på å dyrke mikroben på kunstig substrat, forsøk, som alle mislykkedes, samt desuten med å studere spedalskhetens pathologiske anatomi.

Efter ¹/₂ års ophold i Bergen reiste jeg til Berlin, hvor jeg et semester arbeidet ved det pathologiske institut (Virchow) på Charité, hørte Salkowski's forelesninger over pathologisk kemi og fulgte Gerhardts og Leydens kliniske forelesninger.

Fra 1890—92 var jeg ansat som 1ste assistent ved det pathologisk anatomiske institut i Oslo, hvis chef, professor Hjalmar Heiberg, var en initiativrig, interessert og inspirerende lærer og overordnet. Under min assistent-tid ved det pathologisk-anatomiske institut optrådte der på sindssykeasylet Gaustad, der ligger like ved Oslo, en »kjødforgiftning«, som rammet 81 mennesker og kostet 4 av dem livet. Hjalmar Heiberg, der som rets-medicus og pathologisk anatom hadde fått med saken å gjøre, overdrog mig de specielle bakteriologiske og pathologisk-anatomiske undersøkelser. »Kjødfor-

giftninger« var dengang et forholdsvis uutforsket område, og forholdene her lå særdeles gunstig an, forsåvidt som den hele episode var avløpet innenfor en lukket anstalt. Der blev som årsak til epidemien påvist en mikrobe som senere er identificert som tilhørende paratyfus-bacil-gruppen (det var først omkr. 1900 at paratyfus-bacillen blev utskilt som egen type.)

I 1892 kom jeg så over i klinikken, idet jeg blev ansat som reservelæge ved Rikshospitalet med. avd. A, Oslo, hvor professor E. Winge dengang var overlæge.

Da professor Winge i 1899 døde, blev jeg konstituert som overlæge ved avdelingen og som underviser for medicinske studerende i »propedeutisk medicin«. I 1897 blev jeg for et tidsrum af 10 år konstituert som »demonstrator og docent i Pathologi«, og endelig blev jeg i 1902 utnevnt til professor i Medicinen med særlig forpliktelse til å undervise i intern klinisk medicin, en stilling jeg fremdeles innehar.

Foruten det før nevnte studieophold i Berlin har jeg et halvt års tid — i 1893 — arbeidet ved L'Institut Pasteur i Paris. Pasteur var den gang ikke lenger i aktivt arbeide, kun en sjelden gang så man ham, halvsidig lammet, med stort besvær bevege sig gjennom laboratorierne. Det var Roux, Duclaux og Metchnikof, som var de bærende krefter og samlet om sig elever, fra snart sagt alle civiliserte land.

Jeg har foretat reiser i studieøiemed til de fleste lande i Europa og til Amerika.

Der hører vel egentlig med i en selvbiografi en mere intim beretning om

Was ich irrte, was ich strebte.
Was ich litt und was ich lebte

Men for det første synes jeg — mine gode 67 år tiltross — ikke, at jeg endnu er kommet såvidt på avstand av mig selv og det, jeg har forsøkt å utrette, som man helst bør være, når man skal skrive om sig selv. Og så er det det gamle ord *Quisque minime se ipsum cognoscit*, der gjør mig betenkelig.

Derfor velger jeg efter ovenfor å ha nevnt de viktigste ytre begivenheter i mit medicinske *vita anteacta* å fortsette med å holde mig til de nakne fakta, idet jeg nedenfor gir en fortegnelse over de viktigste litterære utslag, som mit virke hittil har git sig.

Litterære arbeider.

Bakteriologiske.

- 1) Om leprabacillens inoculabilitet og dyrkning utenfor organismen. Med. Revue 1891.
- 2) Bakteriologiske undersøkelser foretagne i anledning av masseforgiftningen på Gaustad sindssykeasyl i 1891. Doctor-avhandling. Norsk Mag. f. lægev. 1894.
- 3) Bakteriologiske blodundersøkelser. Ibid. 1895.
- 4) Mikrobenes betydning i nyrenes pathologi. Med. Revue 1895.
- 5) Contribution à l'étude de l'endocardite aiguë. Arch. de méd. Exp. et de l'anatomie pathologique 1897.

Blodsykdomme.

- 1) Perniciøs anæmi ved tarmstriktur. Norsk Mag. f. lægev. 1896.
- 2) Akut leukemi. Ibid. 1904.
- 3) Den pernisiøse anæmis pathogenese. Ibid. 1923.
- 4) Om leukopenien og leukocyternes forhold ved pernisiøs anæmi. Ibid. 1925.
- 5) Les leucocytoses artificielles et la leucopénie dans l'anémie pernisiøse. Acta Scand. Médic. 1925. Supplem.
- 6) Les anémies hémolytiques non réregistrables. Ibid. 1927.

Hjertesykdomme.

- 1) Infectiøs aortite med aneurysme dannelselse. Norsk Mag. f. Lægev. 1901.
- 2) Tørkur ved hjertesykdom. Ibid. 1905.
- 3) Endocardit. Ibid. 1901.
- 4) Hæmatopericardium. Ibid. 1907.
- 5) Om extrasystøle som årsak til uregelmessig hjertevirksomhet. Ibid. 1907.
- 6) Digitaliswirkungem beim Menschen. Nord. med. arch. 1909 og Norsk Mag. f. lægev. Nr. 14.
- 7) Nyere digitalispreparater. Norsk. Mag. f. Lægev. 1910.
- 8) Om Stokes-Adams sykdom og »heartblock« hos mennesket. Ibid. 1908.
- 9) Arteriosklerose. Ibid. 1909.
- 10) Contribution to the study of the function of the a-v-bundle. The Quarterly Journal of Medicine 1911. (Sammen med Monrad-Krohn).

- 11) Akut hjertedilatation ved tyfoidfieber. Med Rev. 1911.
- 12) Adherent perikardium. Norsk Mag. f. lægev. 1914.
- 13) Panserhertet. Ibid. 1917.
- 14) Rheumatisk myocardit og dens forhold til rheumatismus acutus. Ibid. 1921.
- 15) Contribution à l'étude de la pancardite rhumatismale. Acta Scand. Med. 25.
- 16) Om undersøkelsen og bedømmelsen av hjerte og cirkulationsmekanismen hos vernepliktige. Norsk militærmedisinsk tidskrift. 1921.
- 17) Angina pectoris. Karlsbader ärztlicher Vorträge Bd. 3 (1921)
- 18) Om paroxystisk tachycardi. Tidsskr. f. d. n. lægeforen. 1927.
- 19) Kininbehandling ved paroxystisk tachycardi. Norsk Mag. f. lægev. 1928.
- 20) Den medikamentelle behandling av kronisk hjerteinsufficiens. Aschehougs Forlag, Oslo, 1927.

Desuten har jeg i Lærebok i intern medicin (utgitt av Knud Faber, Peter F. Holst og Karl Petrén) skrevet om cirkulationsorganens sykdomer, og i Nelsons Loose-Leaf Medicine kapitlet om The muscular diseases of the heart og om hjertesykdommenes generelle behandling.

Nyresykdomme.

- 1) Die Etiologie der Nephriten. Nord. med. arch. 1903.
- 2) Nephritis hemorrhagica-Hæmoglobinuria-Peritonitis tuberculosa. Kliniske forelesninger. Nordisk Tidsskr. f. terapi. 1908.
- 3) Om hæmorrhagisk nephrit som uttryk for almen infektion. Norsk Mag. f. lægev. 1901.
- 4) Orthotisk albuminuri og dens forhold til nephrit. Ibid. 1915.

Lungesykdommer.

- 1) Om den akute tuberkuløse pneumoni. Tidsskr. f. d. n. lægefor. 1896.
- 2) Phthisis-behandling. Norsk Mag. f. lægev. 1903.
- 3) Untersuchungen über die Lebensdauer der Schwindzuchtigen in Norwegen. (Sammen med L. Nicolaysen og Y. Ustvedt). D. Arch. f. klin. med. Bd. 88.
- 4) Om asthmabronchiale og feber. Norsk Mag. f. lægev. 1922.
- 5) Phthisis incipiens. Norsk Mag. f. lægev. 1928.

Diabetes.

Om insulin og insulintherapi. Tidsskr. f. d. n. lægefor. 1923, 1924 og 1927.

Jeg er medlem av følgende selskaber: 1) Videnskapsakademiet i Oslo, 2) Svenska Läkarselskapet, 3) Finska Läkareselskapet, 4) Dansk Selskap for intern medicin, 5) Gesellschaft für innere Medizin und Kinderheilkunde in Wien, 6) American medical Association.

GORDON NORRIE.

GORDON NORRIE kaldtes jeg efter min farfar, som var indvandret til Danmark fra Skotland. Navnet Norrie eller Norrie skal ifølge gamle skotske sagn stamme fra, at slægten kom til Skotland fra Norge med Haakon den gamle 1263. — Jeg er født den 6. mai 1855 i Helsingør, søn af skibsklarerer, vicekonsul, kaptain i det borgerlige artilleri William Gordon Norrie og Fanny Wright. Da min fader døde 1865, sendtes jeg det følgende aar i skole paa Sorø akademi, hvorfra jeg blev student 1873. Jeg studerede derpaa medicin og fik lægeexamen 1880. Umiddelbart derefter blev jeg i et aar kandidat paa Almindeligt hospital og efter at have været paa fødselsstiftelsen, været underlæge og konstitueret kandidat et par maaneder paa Kommunehospitalet, var jeg i 1½ aar reservelæge paa Københavns garnisonssygehus.

Allerede som ganske ung student blev jeg gode venner med den glimrende begavede øjenlæge dr. med. Valdemar Krenchel, med hvem jeg var besvogret, og han vakte tidlig lysten hos mig til at studere oftalmologi, saa at jeg allerede før jeg var kandidat, naar det var mig muligt, studerede paa Edm. Hansens øjenklinik. Dette studium fortsatte jeg, til Krenchel døde 1885, og jeg bestemte mig da til at etablere mig selv som øjenlæge.

Det var dengang, da sygekasserne endnu ikke havde specialister, nødvendigt at give gratis konsultation for ubemidlede, og jeg begyndte ogsaa dermed, men det varede kun kort, inden det oversteg mine pekuniære kræfter, for allerede i 1890 havde jeg over 2000 patienter med over 18000 konsultationer. Da det stilledes mig i udsigt, at jeg vilde blive chef for hærens øjenklinik, nedlagde jeg min gratis klinik, men nogle aar senere engagerede typografernes sygekasse mig som øjenlæge og senere har alle syge-

kasser i København faaet faste øjenlæger. Jeg arbejder endnu som øjenlæge.

Mit oftalmologiske arbejde førte til betydelig literær virksomhed. Jeg har skrevet over et halvhundrede afhandlinger, men ganske særlig har jeg arbejdet for at forebygge blindhed blandt børn. Efter c. 15 aars agiteren og ret kraftige polemiker dels i medicinske tidsskrifter, dels i andre tidsskrifter og blade, dels i særskilte skrifter (Vore børns øjne, 1894), lykkedes det mig at faa indført Credé's metode modificeret af prof. dr. med. K. K. K. Lundsgaard, og resultatet er blevet, at medens man tidligere regnede, at c. 20 % af børnene paa blindeinstitutterne var blinde af nyfødtes øjenbetændelse, træffer vi i Danmark nu kun i ny og næ et tilfælde. Ligeledes søgte jeg at vække opmærksomheden for, at de tidligere saa overordentlig hyppige saakaldte skrofuløse øjensygdomme næsten aldrig havde noget med skrofulose at gøre, men skyldtes hovedlus. Vi ser nu kun yderst sjældent blindhed af skrofulose paa blindeinstitutterne. Fra 1903 har jeg været læge ved Det kgl. blindeinstitut og der været i stand til nærmere at studere blindhedsaarsagerne, hvorfor jeg senest har gjort rede i et foredrag: Forebyggelse af blindhed hos børn (Nord. hygiejnisk tidsskr. 1925) og i Causes of blindness in children (Acta ophthalmologica 1927). Jeg skal ikke komme nærmere ind paa omtale af mine oftalmologiske arbejder, som for største delen er smaa tidsskriftsartikler, men mine oftalmologiske studier førte meget videre.

Det havde ofte ærgret mig, at danske læger i deres arbejder, selv i afhandlinger for doctorgraden, gjorde udførlig rede for den udenlandske literatur, men aldeles ikke kendte den danske. Da jeg fandt dette utilladeligt, begyndte jeg at studere den danske oftalmologiske literatur, og jeg maatte i den anledning gennemgaa samtlige danske medicinske tidsskrifter, hvorved jeg ikke kunde undgaa at stifte bekendtskab med en stor mængde interessante emner, som ikke vedkom oftalmologien. Fra tyske værker blev jeg opmærksom paa den danske læge Georg Heuermann, som var ganske glemt her hjemme, og jeg skrev en afhandling om ham som oftalmolog. Jeg viste prof. Jul. Petersen den, men han fik mig til at udarbejde en hel monografi om denne mærkelige mand, der er en af Danmarks betydeligste fysiologer, kirurger og oftalmologer. Jeg udgav bogen i 1891 og omtrent samtidig flere historiske

afhandlinger, som jeg havde faaet stof til ved mit arbejde. Da prof. Edv. Holm havde læst bogen i manuskript, opnaaede jeg allerede dengang Carlsbergfondets støtte til mine medicinalhistoriske studier. Heldigvis for mig viste det sig, at Jul. Petersens og min opfattelse af forskellige forhold var meget forskellig, og dette førte til ivrige arkivstudier fra min side. Det ene arbejde førte det andet med sig, men der kom en lang periode, som jeg senere skal omtale, hvor andre hverv lagde saa meget beslag paa min tid, at mine historiske arbejder maatte træde noget tilbage.

De vigtigste af mine medicinalhistoriske arbejder er: Georg Heuermann 1723—1768 (Kbh. 1891), — Johan Lorens Odhelius og irisoperationerne i slutningen af 18. aarhundrede (Hygiea 1891), — Kataraktdepressionen i Skandinavien i sidste halvdel af 18. aarhundrede (Nord. ophth. tidsskr. 1891) — Nogle bemærkninger til Prof. Jul. Petersens: Chr. Joh. Berger (Hosp. tid. 1892), — Jødernes kamp for adgangen til universitetet og den medicinske doktorgrad i Danmark (Bibl. f. læger 1892), — Okulister og ophthalmologer i gamle dage særlig i Danmark (Nord. med. arkiv 1893), der gav anledning til Norman-Hansens novelle og opera Stærstikkeren, — Jordemodervæsenets udvikling (Tidsskr. for jordemødre 1894—1896), — Jordemodervæsenets og fødselsvidenskabens udvikling i Danmark før jordemoderkommissionens stiftelse 1714 (Bibl. f. læger 1895), — Kirurgisk akademis historie I. Akademiets stiftelse (1896), — Vejledning til benyttelse af den danske medicinske litteratur (Hosp. tid. 1897), — Medicinsk fakultets arkiv før 1807 (Hosp. tid. 1899), — Magnus Andreas Thulstrup (Norsk tidsskr. for militær medicin 1900), — En landeplage — fnat — for 100 aar siden (Ugeskrift f. læger 1900), — Den danske lægestand 7. udg. (sammen med Carøe, 1901) — Om krigsepidemier (Kbh. 1913). — Et 300 aars jubilæum (Militærlægen 1919), — Kirurgisk akademis historie bd. II—III (1920), — Den danske oftalmologis historie (1925), — Kirurger og doctores (1929).

Medens jeg var kandidat paa Almindeligt hospital 1880—1881 traf jeg min senere hustru Charlotte Harbou, datter af generalmajor Johannes Harbou og filantropen Louise Hellesen, som studerede sygepleje paa hospitalet, ikke saa meget for at blive sygeplejerske, som fordi hun mente, at alle kvinder burde kende lidt til sygepleje. Vi blev forlovede, og et par aar efter begyndte vi med kursus i nødhjælp og elementær sygepleje, og dette fortsatte vi, efter at vi var blevne gifte 1885. Nogle aar senere henvendte chefen for hærens lægekorps, stabslæge, senere generallæge dr. med. h. c. Johan Møller sig til mig og bad mig være ham behjælpelig ved indretningen af en forberedende skole for sygepasserne. Da

denne blev oprettet 1891, blev jeg lærer ved den og et par maa-
neder senere korpslæge. I løbet af de følgende aar udarbejdede jeg
en lille lærebog for skolen (1893, nyt oplag 1897), og desuden
skrev jeg en lille populær hygiejne for soldater: Hvad doktoren
fortalte Jens om, hvorledes han skulde holde sig rask i tjenesten.
Bogen udgaves af krigsministeriet 1893 i et oplag paa 2000 exem-
plarer og blev strax udsolgt, og ligesaadan gik det et oplag det
følgende aar. Ministeriet vilde ikke udgive flere oplag, men i 1919
udkom den i svensk bearbejdelse under titel af Carl Gustaf Våring,
som skulle ut att exercere, och vad den gamle doktorn berättade
för honom. Den var oversat og lokaliseret, efter at jeg selv havde
moderniseret den, af överfältläkare dr. A. H. Christenson. Den blev
trykt i 50000 eksemplarer, hvoraf det svenske krigsministerium
overtog 30000 eksemplarer til gratis uddeling mellem soldaterne.

Fra 1894 blev jeg chef for garnisonssygehusets øjenklinik og
ansattes tillige ved lægekorpsets stab. Jeg gjorde i de følgende aar
tjeneste ved forskellige afdelinger bl. a. som chef for epidemiafde-
lingen og benyttedes en del som lærer, saaledes paa underlæge-
skolen, hvor jeg underviste i øjenundersøgelser og hygiejne, og
paa hærens gymnastikskole, hvor jeg var lærer i anatomi og nød-
hjælp.

I 1911 blev jeg stabslæge og chef for Københavns garnisons-
sygehus. Jeg fik strax lejlighed til at gennemføre forskellige re-
former, først og fremmest at de syge fremtidig skulde indlægges
efter deres sygdom og ikke som hidtil efter deres afdeling, d. v. s.
der oprettedes en medicinsk og en kirurgisk afdeling, og det lyk-
kedes mig at sætte igennem, at overlægerne paa disse afdelinger
ikke skiftede efter faa aars forløb, men forblev i lang tid i deres
stilling. Den interessanteste opgave fik jeg dog under verdenskrigen
som chef for de militære sygehuse og deres filialer i København.
I de 4½ aar krigen varede, indlagdes der 67852 patienter med
1427053 sygedage, og desuden behandledes 54886 patienter ambu-
latorisk og 12728 fremstilledes for en kassationskommission. I an-
ledning af sygehusets 100 aars jubilæum 1918, som ikke blev fejret
paa grund af influenzaepidemi, skrev jeg en stor bog: Københavns
garnisonssygehus 1818—1918, som jeg udarbejdede efter sygehusets
arkiv. — 1920 faldt jeg for aldersgrænsen.

Allerede i firserne havde jeg af og til assisteret dekanatssekre-

tæren i sundhedskollegiet, min svoger E. M. Hoff, og fra 1894 udgav jeg kollegiets aarlige fortegnelse over læger, tandlæger og dyrlæger. 1901 blev jeg væsentligst ved generallæge Møllers støtte dekanatssekretær i kollegiet, og denne stilling lagde i høj grad beslag paa min arbejdskraft. Jeg refererede alle sager, og disse referater med tilføjelse af kollegiets erklæring udgav jeg fra 1901—1907. Det var aarlig en bog paa c. 40 ark saa godt som udelukkende trykt med petit. Ved sundhedskollegiets 100 aars jubilæum 1903 skrev jeg sammen med Hoff og Gredsted et lille festskrift (uden forfatterangivelse), og jeg skrev ogsaa med meget kort varsel kollegiets klageskrift over justitsminister Alberti.

Da kollegiets medlemmer 1907 nedlagde arbejdet og kollegiet blev ophævet, blev jeg tillige med den juridiske sekretær, hospitalsdirektør Gredsted under den midlertidige ordning, og da sundhedsstyrelsen oprettedes 1909, blev jeg næstformand i lægeraadet og kom gentagne gange til i længere tid at fungere som formand under vanskelige forhold, saaledes navnlig efter afskedigelsen af dr. Muus. Næstformanden ansættes paa 6 aar ad gangen, og efter 3 perioder søgte jeg i 1927 ikke forlængelse.

Som medlem af sundhedsstyrelsen har jeg siddet i forskellige kommissioner, hvoraf jeg kun skal omtale, at jeg har været medlem af jordemoderexaminationskommissionen 1912—1928.

Foruden de literære arbejder, som jeg har omtalt, har jeg skrevet mange mindre afhandlinger, hvoriblandt jeg skal nævne de hygiejniske, oftalmologiske og medicinalhistoriske artikler i begge udgaver af Salmonsens lexikon, og at jeg i en ret lang aarrække i slutningen af forrige aarhundrede var medarbejder ved Centralblatt für praktische Augenheilkunde, ved Nagels Jahresbericht der Ophthalmologie, Hirsch-Virchows Archiv, til hvilke jeg refererede den skandinaviske oftalmologiske litteratur, og af Nordiskt medicinskt archiv, hvortil jeg refererede den danske.

Ved universitetets 450 aars jubilæum hædredes jeg med æres-doctorgraden i medicin.

H. J. PANNER.

Jeg, HANS JESSEN PANNER, er født i Rødby 13. August 1871, Søn af Apotheker Carl Frederik Friis Pedersen og Hustru Antoinette P., født Jessen. Jeg tog Navneforandring 1912.

Student 1889 (Herlufsholm), medicinsk Embedseksamen 1896, derefter Uddannelse paa forskellige Hospitaler, Københavns Kommunehospital, Øresundshospitalet, Amtssygehuset i Næstved. 1901—1908 Reservelæge paa St. Josephs Hospital (Overlæge Saxilds Afd.).

1905 begyndte jeg mit Specialstudium som Administrator af Røntgenapparatet paa St. Josephs Hospital og maatte snart afgive al anden Lægevirkosomhed, idet jeg 1907 oprettede privat Røntgenklinik, fra 1909—1912 forestod Røntgenafd. paa Professor Jens Schous Klinik, for endelig 1912 at blive udnævnt til Chef for Righospitalets Røntgenklinik, hvilken Stilling jeg indehavde til Juli 1928. Nybygningen for Righospitalets Røntgenklinik, som jeg lagde Planen til, aabnedes til Brug 1920.

I Praxis har jeg saaledes gennemlevet den vigtigste Del af Radiologiens vældige Udvikling, indtil den nu staar som det uundværlige, af alle medicinske Discipliner stærkt benyttede Hjælpesag.

Radiologien bestaar af to i deres hele Væsen vidt forskellige Dele, Røntgendiagnostiken og Radiotherapien (Radium-, Røntgen- og Lysbehandling), hver for sig store nok til at optage en Mands fulde Arbejdskraft og saa forskelligartede, at de kun væsentlig forenes gennem én Ting — Røntgenapparatet.

Røntgendiagnostiken har altid haft min største Interesse, og det er paa dette Omraade, jeg selv mener at have gjort mit bedste Arbejde. Mest selvstændigt har jeg vistnok arbejdet indenfor Knoglesygdommenes Røntgendiagnostik og af min — ikke store — litterære Produktion hører de fleste Afhandlinger her ind under. Jeg skal saaledes nævne mine Artikler om den saakaldte »Køthlers Metatarslidelse« og om »Osteochondritis dissecans capituli humeri«.

I Følge Sagens Natur var alle vi ældre Radiologer i Begyndelsen af vore Studier i høj Grad henviste til at være Autodidakter, senere har vi heldigvis haft rig Lejlighed til baade paa den ene og den anden Maade at nyde godt af andres Erfaringer og Forskningsresultater, og jeg kan ikke her lade være at nævne den store Indflydelse Forssell og hans Skole har haft paa mig. Det er vel nok indenfor Omraadet vedrørende Fordøjelsesorganernes Røntgenundersøgelse, at Forssells Indflydelse paa mig har gjort sig stærkest gældende, og min Bog om »Intestinalkanalens Røntgendiagnostik« bærer i høj Grad Præget heraf, idet jeg ved dens Udarbejdelse

har gjort udstrakt Brug af alt, hvad jeg har lært af denne Foregangsmand.

Men ikke alene den rent »radiologiske« Indflydelse andetsteds fra har bidraget til min Udvikling som Radiolog, i ikke mindre Grad har det været vigtigt for mig at faa Støtte hos og Impulser fra de kliniske Afdelinger paa Rigshospitalet; denne frugtbringende Paavirkning mener jeg ikke at kunne vurdere for højt.

Hvad Røntgenbehandlingen af maligne Lidelser angaar, kan jeg ikke nægte, at den har bragt mig en Del Skuffelser. Jeg kan godt se, at det sikkert delvis skyldes personlige Egenskaber hos mig, idet jeg ikke har været i Besiddelse af den fornødne Optimisme i Synet paa denne Behandling, men for en stor Del ligger det i den Omstændighed, at det Behandlingsmateriale, som jeg har haft at arbejde med, har været meget slet, idet Rigshospitalet har været et Samlingssted for meget daarlige Tilfælde fra hele Landet.

At Radiumbehandlingen paa Rigshospitalet i 1913, inden Radiumstationen var aabnet, var og maatte blive en Skuffelse er ikke at undres over. Det havde sine ganske naturlige Grunde dels i det saare uegnede Behandlingsmateriale, bestaaende af Patienter med vidt fremskredne, haabløse Lidelser, der strømmede til i Haabet om at kunne blive hjulpede af det nye Middel, dels i den ganske utilstrækkelige Mængde Radium, som var til Disposition. De Tilfælde, der i særlig Grad egnede sig for Radiumbehandling (Cancer uteri) henvistes — sikkert med Rette — til Behandling paa gynækologisk Afdeling. Efter Radiumstationens Aabning blev Forholdene med Hensyn til den Mængde Radium, Hospitalet kunde disponere over, saa uheldige, at en effektiv Radiumbehandling blev endnu mere umuliggjort. Der er for mig ikke nogen Tvivl om, at skal man have det rette Udbytte af Røntgen- og Radiumterapien — i særlig Grad af de maligne Lidelser — da maa Behandlingen henlægges til dertil specielt indrettede Centralinstitutter, kun paa saadanne vil det være muligt at indhøste tilstrækkelig Erfaring og at udvikle den højst paakrævede og fornødne tekniske Duelighed. Det er mit Haab, at en Gang i Fremtiden Røntgendiagnostiken og Røntgentherapien maa blive skilte fra hinanden, som de to selvstændige Discipliner de er — til Fordel for begge.

Jeg har altid betragtet det som en stor Lykke for mig, at jeg fik Ansættelse paa Rigshospitalet, og mit Arbejde dér har jeg følt

dyb Glæde ved, det har derfor været mig en overordentlig Tilfredsstillelse, at Fakultetet har værdsat det saa højt, at det har ment mig værdig til Udnævnelse som medicinsk Æresdoktor ved Universitetet, og jeg har samtidig glædet mig derover paa mit Specialfags Vegne.

Samarbejdet med og Uddannelsen af mine gennem Aarene ikke faa Assisterter har altid haft min store Interesse, ligesom ogsaa Undervisning af Studenter og Læger (Kurser) har interesseret mig meget. Det kan maaske derfor undre, at jeg besluttede mig til ikke at overtage den Lærerstilling i Radiologi, der var mig tiltænkt, og som Konsekvens heraf opgav min Stilling som Chef for Rigshospitalets Røntgenklinik, da de to Stillinger ganske naturligt burde forenes i én Person. Det var mig heller ikke let at tage den Bestemmelse, og naar jeg dog gjorde det, var det udelukkende af den Grund, at jeg ikke følte mig i Besiddelse af tilstrækkelige fysiske Kræfter til Bestridelse af det betydelige Arbejde, der nødvendigvis kræves ved Overtagelsen af en saadan Post.

De officielle Hverv, jeg er bleven bæret med i Aarenes Løb (Medlem af Cancerkomitéen, Radiumfondets Forretningsudvalg, Medredaktør af Acta radiologica o. a.) staar alle i Forbindelse med min Stilling paa Rigshospitalet. Iøvrigt har jeg aldrig traadt offentlig frem.

Juli 1927 blev jeg udnævnt til R. af Dbrg.

Jeg er gift med Olga Maag, Datter af Grosserer William Maag og Theodora v. Harten. Vi har to Døtre.

RICHARD SIEVERS.

SIEVERS, KLAS RICHARD. Föräldrar: bagarmästaren August Conrad Sievers och Aurora Mathilda Möller. Född i Helsingfors den 21 juni 1852. Student 1870. Fil. kand. 1874. Prom. mag. 1877. Jubelmagister 1927. Med. kand. 1879. Med. lic. 1883. Med. & kir. dr 1886. Docent i inre medicin 1888. Av Universitetets consistorium och av senaten föreslagen till e. o. professor i inre medicin våren 1906. Innan utnämningen kallad till generaldirektör för medicinalverket i Finland ^{28/6} 1906. Avlägsnad av ryska regeringen från generaldirektörsämbetet ^{31/1} 1911. Samma år ånyo föreslagen av medicinska fakulteten till e. o. professor, vilket förslag på förhand

avböjdes av kanslersämbetet i Petersburg. — Kommendör av Finl. V. ros 2 kl. 1919, av Sv. Nordstj. O. 1 kl. 1922. Professors namn och värdighet 1923. Promoverad till hedersdoktor i medicin vid Universitetet i Uppsala vid dess 450-års jubileum 1927. Republikens president tilldelat honom Arkiaters namn och värdighet 1928.

Läkarförordnanden till olika delar av landet 1882—1884. Assistentläkare vid allmänna sjukhusets i Helsingfors medicinska avdelning 1884—1888. Överläkare vid diakonissanstalten i Helsingfors 1890—1893. Överläkare och direktor för Maria sjukhus i Helsingfors 1895—1906. Meddelat propedeutisk-klinisk undervisning å medicinska kliniken 1904—1906. Efter avgången från generaldirektörsbefattningen förordnad att handhava undervisningen vid allmänna sjukhusets i Helsingfors medicinska poliklinik 1911—1916. Läkare vid Helsingfors stads svenska folkskolor 1911—1927. Överläkare vid livförsäkringsaktiebolaget Kaleva 1914—1929.

Av Finlands senat erhållit vid frihetskrigets slut i uppdrag att organisera och handhava hälsovården vid arméns fångläger i Helsingfors, på Sveaborg, Sandhamn, Mjölö m. fl. öar april 1918—mars 1919.

Deltagit i nästan alla nordiska kongresser för invärtes medicin sedan 1896 till närvarande tid, i de internationella kongresserna för bekämpande av tuberkulosen i Berlin och Paris, m. fl. kongresser. Vicepresident vid IX nordiska kongressen för invärtes medicin i Köbenhavn 1919. President vid X nord. kongressen för invärtes medicin i Helsingfors 1921. President vid II nord. tuberkulosläkarmötet på Nummela sanatorium 1921, vicepresident vid IV nordiska tuberkulosläkarmötet i Stockholm 1925. Hederspresident vid XII nord. kongressen för invärtes medicin i Stockholm 1925. President för VI nord. kongressen för abnormsaken i Helsingfors 1912. Finska läkaresällskapets representant vid Svenska läkaresällskapets 100-års jubileum i Stockholm 25 oktober 1908. Inbjuden såsom representant till invigningen av det nya Rigshospitalet i Köbenhavn 2—4 sept. 1910.

Medredaktör i Nordiskt medicinskt arkiv (Stockholm) från 1901 och i dess fortsättning Acta medica Scandinavica till närvarande tid, i Nordisk Tidskrift for Terapi (Köbenhavn) till 1906 samt en av huvudredaktörerna för Acta tuberculosea Scandinavica (Copen-

hagen) från dess startande 1925 till närvarande tid. Redaktör för Finska Läkaresällskapets Handlingar från 1913 t. o. m. 1928.

Ledamot i en av medicinalstyrelsen 1902 tillsatt kommitté för utarbetande av normer för utspisningen vid statens sjukhus. Ordförande 1913—1916 i en av stadsfullmäktige i Helsingfors nedsatt kommitté för omorganisation av stadens hälso- och sjukvård. Av samma stadsfullmäktige i Helsingfors erhållit i uppdrag att i samråd med hälsovårdsnämnden utarbeta ritningar och kostnadsförslag för ett epidemisjukhus i Helsingfors. Ordförande 1913—1916 i en av stadsfullmäktige nedsatt kommitté med uppdrag att utse plats, uppgöra ritningar och kostnadsförslag för ett tuberkulossjukhus för Helsingfors. Medlem av en av stadsfullmäktige nedsatt kommitté 1924—1925 för reorganisation av hälsovården vid Helsingfors stads folkskolor. Ordförande i bestyrelsen för Helsingfors stadsbibliotek 1888—1919. En av stiftarne av Föreningen för lyttas bistånd, dess ordförande 1899—1923. En av stiftarne av aktieföretaget Nummela sanatorium, ordförande i direktionen för sanatoriet från dess upprättande 1903 till 1906 och ånyo ordförande 1911—1929. Tagit initiativ till stiftandet av Föreningen för bekämpandet av tuberkulosen, ordförande i bestyrelsen alltsedan föreningens tillkomst 1907 till 1928. Föreslagit startandet av Finlands tuberkulosläkarförening 1924. Tagit initiativ till startandet av tidskriften Tuberkulosbladet-Tuberkulosilehti 1925 samt en av dess redaktörer.

Medlem av Societas pro Fauna et Flora fennica. Medlem av Finska läkaresällskapet, dess sekreterare några år, dess ordförande 1899, dess hedersledamot sedan 1922. Ledamot av Svenska läkaresällskapet, Stockholm. Utländsk medlem av Societas medica norvegica 1922. Korresponderande ledamot av Die internationale Vereinigung gegen die Tuberculose. Deltagit som representant för Finland med delegerade från Danmark, Norge och Sverige i Stockholm den 15—17 mars 1919 för förhandlingar rörande nordiskt samarbete inom tuberkuloskampen. Medlem av Delegationen för de vetenskapliga samfundet från dess upprättande, delegationens ordförande 1909—1921. Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos har vid sitt 25-års jubileum (1929) utsett honom till sin hedersledamot.

På 60-årsdagen 1912 tillägnades honom av forna assistenter en

vetenskaplig festskrift. Mottog vid avlägsnandet från generaldirektörsbefattningen vid medicinalverket en hyllningsadress av Finlands läkare. Vid hygieniska utställningen i Petersburg tilldelad hedersdiplom för verksamhet i kampen mot tuberkulosen i Finland. Finska Läkaresällskapet tillegnat honom Band LXXI 1929 av sina Handlingar för att han i 16 år, 1913—1928, redigerat desamma. Föreningen för bekämpandet av tuberkulosen har låtit prägla en medalj till hans ära 1927.

Studieresor: Med understöd av Societas pro Fauna et Flora fennica zoologiska forskningsresor till Åland sommaren 1872 och till Hogland sommaren 1873. Med understöd av Universitetet en ornithologisk forskningsresa längs floden Svir i Onega-Karelen sommaren 1875 och sommaren 1876 en resa i enahanda syfte till trakterna mellan Onega och Vita havet. Idkade medicinska studier vid Karolinska medico-kirurgiska institutet i Stockholm maj—oktober 1881. Vistades för medicinska studier i Berlin sommaren 1884. Vistades läsåret 1886—1887 i Wien, Berlin, München och Giessen; i Berlin hösten 1888 för studier i inre medicin samt besökte därefter lungotssanatorier i Tyskland, Böhmen och Schweiz. Av Finska staten utsänd till Berlin november och december 1890 för att studera det av Koch föreslagna nya läkemedlet mot tuberkulos. Studerade våren 1903 i Berlin, Hamburg, Köpenhamn och Stockholm: hösten 1905 i Paris. Av Helsingfors stad utsänd 1905 till Sverige, Norge, Danmark och Tyskland för studium av epidemisjukhus.

Litterär verksamhet i huvuddrag:

Om meningitis cerebrospinalis epidemica i Sverige, Norge och Finland. (Disp. för doktorsgrad) 1886. — Till kännedom av Hoglands fiskfauna. Meddelanden av Societas pro Fauna et Flora fennica, häft I 1876. — Ornithologiska anteckningar under resor i guvernementet Olonetz somrarna 1875 och 1876. Meddel. av Soc. pro F. et Fl. fenn. häft II 1878. — En ovariotomi utförd å länslasarettet i Kuopio. F. L. H. (Finska Läkaresällskapets Handlingar) 1885. Om antifebrin, ett nytt antipyreticum. F. L. H. 1887. — Till kännedom av magsäckens motoriska verksamhet. F. L. H. 1887. På tyska tillsammans med C. A. Ewald i Berlin, »Zur Pathologie und Therapie der Magenektasien« i Therapeut. Monatsh. 1887. — Fall av kontinuerligt och periodiskt magsaftflöde. F. L. H. 1887. —

Tre fall av idissling hos människor. (*Ruminatio humana*, *Merycismus*.) F. L. H. 1889. — Om sanatorium för lungsjuktiga i Finland. F. L. H. 1889. — Om förekomsten av *echinococcus*sjukdomen i Finland. F. L. H. 1889. — Om Kochs nya läkemedel mot tuberkulos. F. L. H. 1890. — Om frossan i Finland. F. L. H. 1891. — Fall av *morbus Weillii*. F. L. H. 1891. — Om incision och drainage vid *pyopericardium*. F. L. H. 1892. På tyska i *Zeitschr. f. klin. Med.* Bd. XXIII. — Ett fall av *splanchnoptos*. F. L. H. 1893. — Till kännedom av struma i Finland. F. L. H. 1894. — Blyförgiftningar. F. L. H. 1894. — Fall av *pancreatitis gangraenosa acuta*. F. L. H. 1895. — *Balantidium coli*, *Megastoma entericum* och *Bothriocephalus latus* hos samma person. (Tillsammans med dr A. von Bonsdorff.) F. L. H. 1895. På tyska i *Zeitschr. f. klin. Med.* Bd. XXX. — Kliniska observationer rörande verkan av *Theobrominum natriosalicylicum*. (Tills. med dr T. W. Tallqvist.) F. L. H. 1896. — *Cercomonas hominis* och *Trichomonas intestinalis* vid svår diarrhé. (Tills. med dr Tallqvist) F. L. H. 1896. — Om behandling av lungtuberkulos med Kochs nya tuberkulin. (Tills. med dr Ina Rosqvist). F. L. H. 1897. — Om tetani vid dilatation av magsäcken. F. L. H. 1898. På tyska i *Berliner klin. Wochenschr.* 1898. — Om bekämpande av tuberkulosen genom särskilda sjukhus och sanatorier. Hygieniska Spörsmål 1898. — Ett fall av »Sanduhrmagen«. F. L. H. 1898. På tyska i *Berliner klin. Wochenschr.* 1899. — Blyförgiftning med dödlig utgång. F. L. H. 1900. — Fall av *pneumopyopericardium*. F. L. H. 1901. På tyska i *Berliner klin. Wochenschr.* 1901. — Till kännedomen om emboli i *arteria mesenterica superior*. F. L. H. 1901. På tyska i *Berliner klin. Wochenschr.* 1902. — Om diazoreaktion vid lungtuberkulos. F. L. H. 1901. — Ueber *Balantidium coli* im menschlichen Darmkanal und dessen Vorkommen in Schweden und Finnland. *Archiv für Verdauungskrankheiten* Bd. V. 1899. — Om faran för smitta vid tyfus abdominalis. F. L. H. 1902. — Till kännedomen om den idiopathiska oesophagusdilatationen. F. L. H. 1903. På tyska i *Zeitschrift für klin. Med.* Bd. 49, 1903. — Om förekomsten av *Taenia solium* och andra plattmaskar i Finland. F. L. H. 1903. — Om klotformiga och pedunkulerade tromber i hjärtat. F. L. H. 1904. — Fall av *Maladie de Stokes-Adams*. F. L. H. 1905. — Den epidemiska *cerebrospinalmeningiten* uppträder ånyo. F. L. H. 1905. — Borde icke

i vårt land en nationalförening för bekämpande av tuberkulosen bildas. F. L. H. 1905. — Om behandling i Finland av tuberkulos med Marmoreks serum. F. L. H. 1906. — Zur Kenntnis der Verbreitung von Darmparasiten des Menschen in Finnland. Festschrift für Palmén. 1906. På svenska i F. L. H. 1906. — La lutte contre la tuberculose en Finlande. Helsingfors 1909. — Huru Finland hindrat kolerans inträngande från Ryssland. Hygienisk tidskrift, Stockholm, bd. II, 1909. — Folksjukdomar och lyten: Blindhet, Dövstumhet, Vanförhet, Sinnessjukdomar och Andesvagheter, Epilepsi, Själv mord, Malaria, Kolera, Smittkoppor. Atlas över Finland. 1910.

Gift $\frac{29}{8}$ 1888 med Karin Ulrika Mathilda von Bonsdorff, f. $\frac{19}{4}$ 1868, föräldrar godsägaren, friherre Hjalmar Erik Gabriel von Bonsdorff och Mathilda Johanna Margaretha Tams.

DET FILOSOFISKE FAKULTET.

GUSTAV HOLM.

Den 6. August 1849 blev jeg født i Nyboder, København. Mine Forældre var Orlogskaptajn Peter Christian Holm og Louise Margrethe H. født Hetsch. Jeg fik ved Daaben Navnene »Gustav Frederik« efter min Morfar, Professor ved Kunstakademiet G. F. Hetsch. 1854 kom jeg i Neve's Forberedelsesskole i Fredericiagade og gik med denne Skole over til Maribo's Realskole, der derefter bestyredes af Rung og Neve. Skolen var i St. Kongensgade, senere i Frederiksholms Kanal. Skolegangen fra vort Hjem, dengang paa Østerbro, var derfor lang. Min Skoleferie 1860 tilbragte jeg paa Togt med Sejlfregatten »Thetis«, paa hvilken min Fader var Chef. Fra Maribo's Realskole blev jeg Søkadet i 1863 og gjorde som saadan Togter med Sejlkorvetten »Valkyrien« og Skruekorvetten »Heimdal«. Kadetakademiet laa i Bredgade paa Hjørnet af Toldbodvej, senere paa Dokøen paa Orlogsværftet. Under Krigen 1864 laa Kadetskibet »Valkyrien« som Vagtskib paa Københavns Red, hvorfor alle vi, der dengang var Kadetter, fik Krigsmedaillen. Som Kadetunderofficer var jeg 1869—70 ombord i Skruedefregatten »Sjælland« paa Middelhavstogt og var med ved de store Festligheder i Anledning af Suez-Kanalens Aabning. Ved Hjemkomsten fra dette Togt blev jeg udnævnt til Officer.

I de paafølgende Aar var jeg udkommanderet paa Marinens Øvelsestogter, dog med flere Afbrydelser; saaledes var jeg i Vinteren 1871—72 paa Rejse med Barkskibet »Malvina« til de dansk-vestindiske Øer, og i 1874 og 1875 gjorde jeg Tjeneste som 1ste Styrmand paa Postdampskibet »Diana«, der hvert Aar gjorde 6 Rejser til Island og Færøerne.

I Foraaret 1876 fik jeg en Forespørgsel fra Marineministeriet, om jeg i Løbet af nogle faa Dage vilde rejse til Grønland for som

Observator og Opmaaler at assistere Geologen K. I. V. Steenstrup; hvilket Tilbud jeg straks modtog. Under Steenstrup's Ledelse foretoges i Løbet af Sommeren geologiske og geografiske Undersøgelser i Julianehaabs Distrikt, hvortil jeg udarbejdede et Kort. I de paafølgende Aar var jeg udkommanderet med Marinens Skibe bl. a. som Observations-Officer med Skrueskonnerten »Fylla« paa Fiskeri-inspektion til Island og Færøerne 1877, og paa Fregatten »Sjælland«s Togt 1878—79 i Anledning af Negeroprøret paa St. Croix, Dansk-Vestindien.

»Kommissionen for Ledelsen af de geologiske og geografiske Undersøgelser i Grønland« — Professor Fr. Johnstrup, Marineminister, Admiral N. F. Ravn og Direktør for den kgl. Grønlandske Handel, Dr. H. Rink — overdrog mig 1880 og 1881 at lede Ekspeditioner til Julianehaab's Distrikt for at opsøge og optage Kort over Nordbo-Ruingrupper samt foretage mindre Udgravninger i disse. Endvidere skulde jeg søge Oplysninger om den sydlige Del af Grønlands vanskelig tilgængelige Østkyst, og om hvorledes en Ekspedition til denne kunde foretages paa bedste Maade. Jeg kom i Forbindelse med de sydlige Østgrønlændere, der var paa Handelsrejse til Vestkysten og fik af dem flere gode Oplysninger om Østkystens Befolkning, bl. a. at der Nord for det nordligste af Graahnaaede Sted var en beboet Egn, der kaldtes Angmagsalik og hvor der boede en Masse Mennesker. — Jeg rundede 1881 Kap Farvel og foretog de første Observationer herfra, samt opmaalte den sydligste Del af Grønland. Beretningen om disse to Aars Ekspeditioner foreligger i »Meddelelser om Grønland« Bind VI.

Der var endnu i videnskabelige Kredse delte Meninger, om Nordboernes Østerbygd havde ligget paa Grønlands Østkyst eller Vestkyst, idet flere mente, at Graah's Rejse 1829—30 ikke havde afgjort Spørgsmaalet. Han havde nemlig foretaget sin Rejse under store Farer og Anstrengelser paa Grund af de vanskelige Isforhold, og var derfor ikke kommen nordlig nok, og havde ikke kunnet undersøge det indre af Fjordene, hvor Ruinerne sandsynligvis maatte ligge. For at faa Spørgsmaalet afgjort fremsatte Kommissionen Forslag om Undersøgelse af Østkysten fra Kap Farvel til 70° N. Br. Forslaget gik ud paa at faa afsendt to af hinanden uafhængige Ekspeditioner, nemlig en Konebaads-Ekspedition, der skulde undersøge Strækningen fra Kap Farvel imod Nord til 66°, medens en

anden, med et Dampskib afsendt Ekspedition, skulde landsættes omtrent paa 70° Br. Dennes Opgave skulde det være at undersøge den hidtil ukendte Kyststrækning fra dette Punkt imod Syd til 66°, Grænsen for Konebaads-Ekspeditionens Virksomhed. Det lykkedes paa Budgettet 1882—83 at faa bevilget Midlerne til den første af disse Ekspeditioner, som det overdroges mig at lede. — Da jeg ved et Uheld paa Ekspeditionen 1881 havde faaet en Knæskade, der endnu ikke i Begyndelsen af 1882 var fuldstændig helbredet, kunde jeg ikke begynde Konebaads-Ekspeditionen førend 1883, og var derfor 1882 tilsøs med Øvelsesskibet for Underofficerselever, Briggen »Ørnen«.

Mine europæiske Ledsagere paa Konebaads-Ekspeditionen var: Premierløjtnant i Marinen T. V. Garde, Nordmanden, cand. min. H. Knutsen, cand. phil. P. Eberlin og, som Tolke, Brødrene Hendrik og Johan Petersen. Vi afrejste fra København den 3. Maj 1883 og ankom den 18. Juli til Nanortalik, der skulde være vort Støttepunkt paa Vestkysten. Den 23. Juli afrejste vi derfra og anlagde ved Kasingortok, Syd for Iluilek paa 60³/₄° Br., et stort Depot. Den »ældste« af de her i Nærheden boende Østlændinge, den brave, flinke Navfalik lovede at tilse Depotet og næste Aar at rejse med os Nord paa til Tingmiarmiut, og holdt sine Løfter. Resten af Sommeren undersøgte de sydligere store Fjorde og vi kom 16. September tilbage til Nanortalik, hvor vi straks gik i Gang med alle de Undersøgelser, der skulde foretages under Overvintringen.

Den 5. Maj 1884 afrejste Ekspeditionen fra Nanortalik. Besætningen bestod af 1 Styrer og 5 Roersker paa hver af de 4 Baade, og 7 Kajakmænd, ialt 31 Mennesker foruden Ekspeditionens 6 europæiske Deltagere. Kateket Johannes Hansen (Hansêrak), vore Tolkes Moders Broder, var Formand for Grønlanderne og Styrer paa den Baad, jeg var i. Han var gift og havde mange Børn, men ikke destomindre forlod han sit Hjem i 1¹/₂ Aar for at gaa med Ekspeditionen til Østkysten for at tale om Kristendom for Hedningerne. Han var en Mand med utrolig Ihærdighed og ubøjeligt Mod, intet Arbejde syntes ham uoverkommeligt, og ved sit gode Eksempel paavirkede han den øvrige Besætning. Han var en dygtig og snarraadig Haandværker.

Den første Del af Rejsen gik meget langsomt paa Grund af den sammenpakkede Storis i de sydlige Sunde. Det varede en hel

Maaned, inden vi kom ud paa Østkysten, hvor Isen ogsaa laa meget tæt. Efter at vi i lang Tid havde været spærret inde af tæt sammenpakket Storis ved Karra-akungnak, lykkedes det os den 23. Juli, i Selskab med en halv Snes Østlændingbaade at passere den meget omtalte, ildeberygtede Bræ Puisortok. Endelig naaede vi i saa godt som aabent Vand Tingmiarmiut paa $62^{\circ} 40'$ Br. Her deltes Ekspeditionen i to Afdelinger, hvoraf den sydlige lededes af Garde. Det var især dens Opgave at undersøge det indre af Kystens store Fjorde og atter overvintre i Nanortalik, samt i 1885 at rejse Hovedekspeditionen imøde med ny Proviantforsyning.

Hovedekspeditionen (Cand. Knutsen, Tolk Johan Petersen og Hansêrak) forlod Tingmiarmiut 30. Juli ledsaget af 4 Østlændingbaade. Nogle Dage senere kom vi til Akorninarmiut, der er Navnet paa den Egn, hvor Graah overvintrede. Paa ét af de derværende beboede Steder var et ret unaturligt Forhold imellem Antallet af mandlige og kvindelige Individuer, idet der af 21 Beboere kun var 5 mandlige, medens hele Resten var kvindelige. Man kan derfor ikke undres over, at 2 Pigebørn havde Kajak og fangede godt; de klædte sig da ogsaa som Mandfolk og behandledes som saadanne. — Fra Umivik ($64^{\circ} 20'$ Br.) ledsagedes vi kun af én Østlændingbaad, hvis »Eldste« var den prægtige Iinguaki, hvis Hjemsted, ligesom de øvrige 3 Baades, var ved Sermilik, Vest for Angmagsalik, og som havde været paa Handelsrejse til de sydligere boende Østlændinge. Efter de andre Baadføreres Udsagn var det for sent paa Aaret at rejse videre Nord paa, men Iinguaki's Baad fulgte os lige til Angmagsalik-Eggen, og Folkene gjorde os gentagne Gange store Tjenester ved deres Vejledning. Det er meget tvivlsomt, om vi uden denne Baads Ledsagelse havde naaet Angmagsalik. — Vi ankom til Graah's nordligste Punkt paa Dannebrog's Ø den 25. August, en hel Maaned senere, end Graah naaede sin nordligste Teltplads. Hans store Varde stod aldeles urørt. Den paafølgende Dag lykkedes det os at passere den mægtige, isopfyldte Isfjord Ikersuak. Da denne ildeberygtede Fjord laa bag os, var vi sikre paa at naa vort Maal.

Den 1. September ankom vi til det Sted ved Angmagsalik, hvor det bestemtes at overvintre, nemlig Tasiusarsik kitdlek. Vi byggede her et Hus paa en gammel, overgroet Hustomt. Først berejste vi dog hele den befolkede, forholdsvis frodige Omegn. Den 20. Sep-

tember besteg vi en høj Fjeldtop paa Østsiden af Sermiligak-Fjord. Her blev bygget en Varde, hvori indlagdes Beretning om, at Landet var taget i Besiddelse i Kongen af Danmark's Navn og kaldtes: »Kong Christian den Niendes Land«. Ingen Storis saas til Søs. Angmagsalikerne bekræftede senere, at der om Efteraaret aldrig fandtes Storis ud for deres Land. — Vi besøgte paa Rejsen saa godt som alle beboede Steder i Angmagsalik-Eggen og blev overalt modtagne med udsøgt Gæstfrihed. Overalt var der stor Rigdom paa Spækposer og Sæler, der dels tørrede, dels frosne var henlagt i Vinterforraad. Vi indhandlede meget, og hvad vi ikke kunde føre med os, bragte Folkene os senere i vort Vinterkvarter. Vi kom tilbage til Tasiusarsik den 30. September og kort Tid efter flyttede vi ind i vort Vinterhus. — Vore Arbejder i Vinterkvarteret kom snart i Gang takket være Hansêrak, der var ligesaa flink til alt Haandværk som til at bakse med Isskodserne for at bane Vej for Baaden.

Intet Sted paa hele den berejste Kyst fandtes ikke-eskimoiske Ruiner, men kun en stor Mængde gamle Eskimohuse. Naar vi vendte Talen hen paa Nordboerne, forstod Østlændingene ikke, at Fremmede nogensinde skulde have havt Ophold der i Landet, og de kendte ikke noget til Levninger af Huse, som ikke var byggede af Eskimoer. Graah's Varde var den eneste ikke-eskimoiske Stensætning. De kendte heller ikke noget Sagn om tidligere Kampe med Kavdlunakerne. Spørgsmaalet om Østerbygdens Beliggenhed maatte dermed være afgjort.

Da vi her ved Angmagsalik traf sammen med en Eskimostamme, som aldrig tidligere havde været i Forbindelse med den civiliserede Verden, blev det nu vor Opgave under Overvintringen deroppe, at gøre os bekendt med dette primitive Folks ejendommelige, i flere Retninger højt udviklede Kultur.

Omtrent 20 Minutters Gang fra vort Hus laa et Østlændinghus, som vi stadig stod i Forbindelse med. Husets »ældste« var den brave og tjenstvillige Kutuluk. Selv om Vejret var nok saa daarligt, kom Folkene over til os i vort Hus. Mange Folk kom ogsaa paa Besøg hos os fra de øvrige Bopladser, især naar Fangsten var slet, og Føret over Land godt. Saavel herved som ved vore Besøg i Østlændingenes Huse, hvor vi saae det daglige Liv, og blev Vidne til Angekokkunster, Trommedandse m. m., fik vi god Lejlighed til

at lære Befolkningen at kende, deres Levevis, Skikke, Religion, Sprog og Fortællinger, især da vor fortrinlige Tolk og Hansêrak hurtigt fandt sig til Rette med Sproget. Jeg skal kun her bemærke, at Angmagsalikerne anerkender det som deres første sociale Forpligtelse at staa deres Husfæller og nærmeste Slægtninge bi. Deres Samfundsliv er grundet paa Regler, hvis Tvang de stiltiende anerkender som lovmæssige, og hvis Overtrædelse udsætter dem for Samfundets Mishelligelse. Disse Regler vil endog befindes i visse Retninger at sætte snævrere Grænser for den enkeltes Frihed end civiliserede Samfunds Love. — Folkene er opvakte, kløgtige og forstaar godt at gøre sig de Ting nyttige, som de kommer i Besiddelse af. De er udholdende og dristige i deres Færden paa Fangst. De er livlige og begavede med stor Forstillelsesevne. De er høflige, gæstfri og føjelige i deres Opførsel over for hverandre, men samtidig indesluttede og mistænksomme. Dybere Følelser, som Kærlighed, Hengivenhed eller Venskab træffes kun sjældent. — Hansêrak forsømte aldrig nogen Lejlighed til at tale til Østlændingene om Religion og Moral, hvilket i høj Grad tiltrak sig Tilhørernes Interesse.

Vi tuskhandlede ogsaa med Folkene, idet vi afkøbte dem ethnografiske Genstande og gav dem derfor Jernkram, Tøjvarer, Perler m. m. Handlen kunde være ret besværlig. — Naar Folkene kom i Besøg hos os, foretog vi ofte anthropologiske Maalinger, som Folkene mente vilde gøre dem lykkelige eller helbrede dem, uden at vi dog havde bibragt dem denne Tanke. Vi fulgte ved disse Maalinger, ligesom ved alle vore andre Undersøgelser de Anvisninger, der findes i »Anleitung zu wissenschaftlichen Beobachtungen auf Reisen« af Dr. G. Neumayer.

Der var kun meget faa Hunde til Slædekørslen om Vinteren, fordi saa godt som alle Hunde var blevet slagtet for at spises under de foregaaende Vintres Hungersnød. Vi foretog derfor kun en enkelt Slæderejse til det store Sund Ikerasarsuak i Begyndelsen af Maj for at efterforske en varm Kilde, Unartok. Fjordisen kunde kun befares, medens den endnu fra Natten var frossen ovenpaa. Slædekusken viste os en ganske almindelig Kilde. Paa Hjemvejen skar Slæden ofte gennem den øverste Skorpe af Isen og skar endog engang helt igennem. Østlændingen fjernede sig hurtigst mulig med Slæden, medens Knutsen og jeg længere Tid var i stor Livs-

fare. Denne Is, der ikke kunde bære os, var mindst $\frac{1}{3}$ m tyk, men kun en tynd Skorpe ovenpaa var fast.

Efter at vi i Begyndelsen af Juni 1885 havde besøgt og set Livet paa Angmagsætpladsen Kingak, hvor saa godt som hele Egnens Befolkning var samlet, afrejste vi fra Tasiusarsik den 9. Juni; men kom dog paa Grund af besværlige Isforhold ikke længere end til Sermilik. Nogen Tid efter satte en stærk Fralands-Føhn Storisen overalt langt tilsøs, saa at vi 4. Juli forlod Angmagsalik-Eggen for at rejse hjem efter med saa fortrinlig Lejlighed, som vi vel kunde ønske. Det undrede ikke Angmagsalikerne, at Storisen saa tidligt paa Aaret var sat ud fra Land; de sagde, at det var det sædvanlige, medens Isforholdene i 1884 havde været ganske ualmindelig slette. Den brave Ilinguaki fulgte os med sin Konebaad til den store Isfjord Ikersuak, og fik ved Afskeden et lille Dannebrogssflag med Instruktion om Benyttelsen af det. Navfalik ved Tingmiarmiut og Kutuluk ved Angmagsalik havde tidligere faaet lignende. Ilinguaki's Plejesøn, Kitigajak og Kutuluks Søn havde tidligere faaet Rifler og blev nu forsynet med Ammunition til disse for flere Aar. — Ved Afskeden, ligesom ved tidligere Lejligheder, bad Folkene om, at vi atter vilde komme op til dem, eller vilde sende Lærere derop.

Rejsen hjem efter gik hurtigt, undertiden roede vi Dag og Nat for derefter at kunne ligge Dagen over for at lade Solen tørre Baaden og for at observere. Den 16. Juli mødte vi ved Umanak (ca. 63° Br.) den sydlige Afdeling, der fuldstændig havde løst dens Opgave, og som meddelte os, at Julianehaabs-Skibet ikke havde faaet Ordre til at vente for at hjembringe Ekspeditionens Medlemmer. Vi maatte derfor søge at komme til Julianehaab saa hurtigt som muligt. Vi ankom til Nanortalik den 18. August. Da vi erfarede, at Julianehaabs-Skibet »Constance« var afgaaet fra Julianehaab, men paa Grund af Modvind og Is endnu laa ved Kagsimiut, rejste vi hurtigst mulig dertil og gik ombord i Skibet den 25. August. »Constance« ankrede paa Københavns Red den 3. Oktober.

Resultaterne af Ekspeditionens Virksomhed foreligger for Offentligheden i »Medd. om Grønland.« Bind IX og X: »Den østgrønlandske Expedition, udført i Aarene 1883—85«. Endvidere er udgivet en populær Bog skrevet af Garde og mig: »Den danske Konebaads-Expedition til Grønlands Østkyst 1883—85«.

Kort Tid før min Hjemkomst fra denne Ekspedition var jeg avanceret til Kaptajn. Aaret efter blev jeg ansat som Adjutant hos Chefen for Orlogsværftet, og 1888 udkommanderet som 3die Kommanderende med Panserskibet »Odin«. Fra 1889 blev jeg Afdelingschef ved Søkort-Arkivet, medens jeg dog om Sommeren gentagne Gange var tilsøs. Jeg var saaledes 1892—94 Fører af den kgl. grønlandske Handels første Dampskib, Skruebarken »Hvidbjørnen«, hvilket Skib gjorde 3 Rejser til Grønland hvert Aar. Den sidste Rejse, jeg gjorde med dette Skib, var til Angmagsalik for dér at anlægge en Missions- og Handelsstation; Johan Petersen, der i 1884 som syttenaarig Tolk havde overvintret med mig ved Angmagsalik, blev Bestyrer af denne Station. — Sommeren 1896 var jeg Næstkommanderende paa »Iver Hvitfeldt«, og de paafølgende to Aar havde jeg Udkommando til Island, det første Aar som Chef for Inspektionsskibet, Krydseren »Heimdal«, og det andet Aar som Chef for Opmaalingskibet »Diana«, med hvilket Skib Sjøopmaalingen i Farvandene omkring Island paabegyndtes, nemlig Øst for Øen.

1899 blev jeg Kommandør og var derefter 10 Aar Direktør for Søkort-Arkivet, indtil jeg faldt for Aldersgrænsen som Søofficer. Jeg blev derefter Overlods i det østlige Overlodsdistrikt, indtil jeg ved Omordning af Lodsvæsenet 1912 blev udnævnt til Lodsdirektør, hvilken Stilling jeg beholdt, til jeg i 1919 blev 70 Aar.

1886 blev jeg gift med Anna Mathea H. født Heiberg, Datter af Kammerraad B. N. Heiberg, og Enke efter Kolonibestyrer H. Rosenstand.

Fra 1896 har jeg været Medlem af »Kommissionen for Ledelsen af de geologiske og geografiske Undersøgelser i Grønland«. Endvidere har jeg været Medlem af flere Komitéer for grønlandske Ekspeditioner, der ikke vedrørte denne Kommission; nemlig »Danmark-Ekspeditionen«, »Alabama-Ekspeditionen« og Ekspeditionen til Anlægget af Scoresby Sund Kolonien 1924. Af andre Udvalg, som jeg har været Medlem af, skal her kun nævnes »Stednavneudvalget«, hvilket jeg tiltraadte 1919 efter Marineministeriets Ordre, og som jeg endnu er Medlem af.

I Værket »Grønland i Tohundredaaret for Hans Egede's Landing« 1921 (Medd. om Grønland. Bind LX og LXI) har jeg sammen med Kolonibestyrer Johan Petersen skrevet om »Angmagsalik Di-

strikt«. Endvidere har jeg i »Medd. om Grønland«. Bind LVI og LIX skrevet flere historisk-geografiske Artikler om grønlandske Emner, nemlig om Gunbjørns Skær og Korsøer, om Vinlandsrejserne og om Svalbarde. Af andre Artikler, jeg har skrevet, skal her nævnes: »Oprettelsen af Missions- og Handelsstationen Angmagsalik« i »Geografisk Tidsskrift« 1894; Om Indførelse af tamme Rensdyr i Grønland i »Atlanten«, 1904 og 1905. Endvidere har jeg været Medarbejder til »Salmonsens Konversations Leksikon«.

Jeg har modtaget følgende Hædersbevisninger: Kommandør af Dannebrog 1ste Grad og Dannebrogsmænd; Fortjenstmedaillen i Guld; Det kgl. geografiske Selskabs Guldmedaille; Det franske geografiske Selskab »La Roquette«s Medaille i Guld; Æresmedlem af Det grønlandske Selskab. — Skibet »Grønland«, tidligere »Fox II«, blev 1925 købt af »Styrelsen af Grønland«, særlig til Besejling af Kolonierne paa Østkysten, og fik Navnet: »Gustav Holm«.

Den 1. Juni 1929 blev jeg ved Universitetets 450-Aars Jubilæumsfest udnævnt til Æresdoktor ved Københavns Universitet, hvilken Udmærkelse er mig en særlig stor Ære og Glæde.

AXEL KOCK.

KARL AXEL LICHTENOWSKY KOCK, f. i Trälleborg $\frac{2}{3}$ 1851; föräldrar: handlanden Johan Engelbrekt Kock och Jeannette Ingeborg Bruzelius. Mogenhetsex. vid Lunds katedralskola $\frac{27}{5}$ 1870, student vid Lunds univ. $\frac{12}{9}$ s. å., fil. kand. $\frac{15}{9}$ 1875, fil. lic. $\frac{31}{1}$ 1879, disp. f. doktorsgr. $\frac{3}{2}$ s. å. — Docent i nordiska språk vid Lunds univ. $\frac{5}{3}$ 1879, efter kallelse professor i nordiska språk vid Göteborgs högskola $\frac{28}{11}$ 1890, utsågs till högskolans rektor $\frac{3}{1}$ 1891, men blev på egen begäran befriad från rektorstjänsten $\frac{13}{7}$ s. å., tjänstgjorde därefter såsom professor till ht. 1893 och var under denna tid även högskolans prorektor, avsked från professuren $\frac{31}{8}$ 1893; bosatt i Lund ss. privatman 1893—1907; efter kallelse av humanistsektionen professor i nordiska språk vid Lunds univ. $\frac{26}{4}$ 1907, univ:s rektor $\frac{15}{3}$ 1911— $\frac{7}{4}$ 1916, emeritus $\frac{7}{4}$ 1916. — Sakkunnig vid tillsättande av professur i Helsingfors 1906, i Lund 1917. Sekreterare i Filol. sällsk. i Lund (de akad. lärarnas sällsk.) 1882—91; har jämte förste bibliotekarien A. Malm 1897—1924 organiserat undersökningarna av de skånska bygdemålen och skånsk folktradition; ordf. i Filol. fören. i Lund (studenternas fören.) 1900—13,

ordf. i Etnol. fören. sedan dess stiftande 1903 till ¹⁸/₁₀ 1912, ordf. i styrelsen för Sydsv. ortnamnssällskapet 1925; led. av styrelsen för Kulturhist. fören. f. södra Sverige 1882—88, led. av styrelsen för Skånska landskapens hist. o. arkeol. fören. 1897—98 samt 1902—1925. — Huvudredaktör för Arkiv för nordisk filologi 1888—1928. — Inspektor för Majornas elem.-lärov. f. flickor i Göteborg 1892—93; led. av Lunds stads skolråd 1896—98, suppleant i Lunds domkyrkoråd 1905—17 och led. därav 1918—maj 1922, ordf. i styrelsen för priv. h. lärarinneseminariet i Lund från dess upprättande 1905 till okt. 1912, inspektor för Lunds priv. elem.-skola 1907—11. — Företog delvis vetenskapliga resor: april—okt. 1873 till Tyskland, Österrike, Schweiz och norra Italien; okt. 1875—juli 1876 till Tyskland, Schweiz, södra Frankrike, Italien med Sicilien; maj—juli 1879 till Frankrike och Tyskland; aug.—sept. 1882 till Tyskland och Schweiz; sept.—okt. 1883 till Tyskland och Holland; nov.—dec. 1894 till Tyskland och Österrike; juni—juli 1897 till Holland, Belgien och England; juni—juli 1903 och juni—juli 1909 till Frankrike; har dessutom gjort flera kortare resor till Tyskland samt resor till Norge och Danmark (Jylland). — Hedersled. av Lunds nation 1912 och av Göteborgs nation 1913. — LGV & VS 1890, led. av Letterst. fören. 1900, LLFS 1906, LVH & AA s. å., LSHSH 1907, LVA 1913, LLHVS 1918, HedLLVS 1924, En av de 18 i Sv. akad. s. å; LN VidAk 1901, korr. led. av Ges. d. Wiss. i Göttingen s. å. och auswärtiges Mitglied 1924, LD VidSelsk. 1903, hedersled. av Sv. litt.-sällsk. i Finl. 1910, korr. led. av Soc. f. adv. of Scand. study 1912, av Preuss. Akad. d. Wiss. 1917; hedersled. av Hið ísl. bokmentafjelag s. å., led. av Akad. v. Wet. i Amsterdam 1919, hedersled. av Finska vet.-soc. 1922, hedersled. av Modern language association of America 1928. — Erhöll av Sv. akad. 1887 den mindre skådepenningen i guld och 1892 det kungliga priset; fick år 1906 av föreningens medlemmar sig tillägnad skriften »Från Filologiska föreningen i Lund. Språkliga uppsatser III«, erhöll ¹⁴/₁ 1929 skriften »Studier tillägnade Axel Kock«; fil. hedersd:r vid Kristiania univ. 1911, fil. hedersd:r vid Köpenhamns univ. 1929. — KDDO 2 gr. 1913, KmstkNO 1923.

Bland tryckta skrifter må nämnas följande: Språkhistoriska undersökningar om svensk akcent. Del I (Lund 1878. Även utgiven såsom gradual-avhandling), Del II (Lund 1884—85). — Studier

öfver fornsvensk ljudlära I—II (Lund 1882—86). — Undersökningar i svensk språkhistoria (Lund 1887). — Östnordiska och latinska medeltidsordspråk. Peder Låles ordspråk och en motsvarande svensk samling, utgivna för Samfund til udgivelse af gammel nordisk litteratur. I. Texter med inledning, utgivna av Axel Kock och Carl af Petersens. København (tryckt i Lund, 1889—94). II Kommentar av Axel Kock. København (tryckt i Lund) 1891—92. — Om språkets förändring (Göteborg 1896. 3 uppl. Översättning och bearbetning av Lis Jacobsen under titeln »Sprogets forandring«. København 1913). — Die alt- und neuschwedische accentuierung unter berücksichtigung der andern nordischen sprachen (Strassburg 1901). — Svensk ljudhistoria I—V (Lund 1906—29). — Umlaut und Brechung im altschwedischen. Eine übersicht (Lund 1911—16).

Avhandlingar och uppsatser i Arkiv för nordisk filologi — Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmålen ock svenskt folkliv — Nordisk tidskrift, utg. av Letterstedtska föreningen — Antiquarisk tidskrift för Sverige — Från Filologiska föreningen i Lund — Språk och stil — Vetenskapsakademiens årsbok — Lunds universitetsårsskrift — Svenska Akademiens handlingar — (Svensk) Historisk tidskrift — Nordisk Tidskrift for Filologi — Beiträge zur geschichte der deutschen sprache und literatur — Zeitschrift für deutsches altertum und deutsche literatur — Zeitschrift für deutsche philologie — Zeitschrift für vergleichende sprachforschung — Indo-germanische Forschungen — Skandinavisches Archiv.

KAARLE KROHN.

KAARLE LEOPOLD KROHN. Född i Helsingfors $10/5$ 1863.

Föräldrar universitetsdosenten, senare professorn Julius Fredrik Krohn och Emma Sofia Nyberg. Student från Helsingfors privata finska lyseum 1880. Filosofie kandidat 1883, promoverad magister 1886. Filosofielisenciat 1888, promoverad doktor 1890. Docent i finsk och jämförande folkdiktsforskning 1888. e. o. professor 1898, ord. professor 1908. Emeritus 1928.

Finska studentkårens ordförande 1893—95, kurator för savokarelska avdelningen 1894—99, inspektor för sydfinska avdelningen 1906—28.

Medlem av folkloristiska utskottet i Finska litteratursällskapet sedan 1884, av dess direktion från 1896, viceordförande 1888—

1917 och därefter dess ordförande. Första ordförande i Kristliga föreningen av unge män 1889—94. Medlem av direktionen i Folkupplysningssällskapet 1896—1908. Sekreterare för den humanistiske avdelningen i Finska Vetenskapsakademien från dess grundläggande 1908.

Medlem av redaktionen för *Finnisch-ugrische Forschungen* und *FF Communications* från deras utgivande 1901 och 1910.

Samlingsresor i Finland, ryska Karelen och Wärrmland 1881—85.

Gift med Julia Helena Cleve, dotter till professor Zachris Joachim Cleve och Helena Emilia Melart.

Utgivna större arbeten:

Luettelo Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran satukokoelmista (Förteckning öfver Finska Litteratursällskapets sagosamlingar). Helsinki 1885.

Suomalaisia kansansatuja I. Eläinsatuja (Finska folksagor I Djursagor). Helsinki 1886.

Tutkimuksia suomalaisten kansansatujen alalta I (Doktorsavhandling) Helsinki 1887. På tyska förkortad översättning: *Bär (Wolf) und Fuchs, eine nordische Tiermärchenkette* (*Journal de la Société Finno-ougrienne* VI) 1889.

Mann und Fuchs, drei vergleichende Märchenstudien (Helsingfors Universitets *Commentationes variae in memoriam actorum CCL annorum IV*) 1891.

Julius Krohns Suomen suvun pakanallinen jumalanpalvelus (Finska stammens hedniska gudadyrkan) Helsinki 1884.

Julius Krohns Suomalaisen kirjallisuuden vaiheet (Finska litteraturens öden) Helsinki 1897.

Julius Krohns Kantelettaren tutkimuksia (Kanteletar-forskningar) Helsinki 1900—02.

Kalevalan runojen historia (Kalevala-runornas historia) 1903—10.

Finnische Beiträge zur germanischen mythologie (Öfvertryck ur *Finnisch-ugrische Forschungen* 1904—05).

Lappische Beiträge zur germanischen mythologie (Öfvertryck ur *Finnisch-ugrische Forschungen* 1906).

Der gefangene Unhold (Öfvertryck ur *Finnisch-ugrische Forschungen* 1907).

Suomalaisten runojen uskonto (Finska runornas religion) Porvoo 1914—15.

Suomalaiset syntyloitsut (Finska ursprungsrunor) Helsinki 1917.
Tysk översättning: Die magischen ursprungsrunen der Finnen
(FF Communications n:o 52) 1924.

Kalevalankysymksiä (Kalevala-frågor) (Journal de la Société
Finno-ougrienne XXXV—XXXVI) 1918.

Skandinavisk mytologi. Helsingfors 1922.

Die folkloristische arbeitsmethode. Oslo 1926.

Kalevalastudien (FF Communications n:o 53, 67, 71, 72, 75, 76)
1924—28.

EVALD LIDÉN.

Jag, BROR PER EVALD LIDÉN, föddes den 3 oktober 1862 i Sandared, Sandhults socken, Älvsborgs län, Västergötland. Föräldrar handelsmannen och lantbrukaren Gustaf Lidén och hans hustru Sissa Nilsson. Efter i Jönköping 1883 avlagd studentexamen inskrevs jag samma år som student vid Uppsala universitet. Jag studerade där bl. a. nordiska språk för Ad. Noreen, klassiska språk för E. Löfstedt, F. V. Häggström och O. A. Danielsson, sanskrit för K. F. Johansson. Avlade fil. kandidatexamen 1890 och fil. licentiatexamen 1895. Kallades samma år till docent i indoeuropeisk språkvetenskap vid Uppsala universitet. Uppfördes på andra förslagsrummet till professuren i sanskrit med jämförande indoeuropeisk språkforskning vid Lunds universitet 1898. Utnämndes i nov. 1899 till innehavare av Oscar II:s professur i jämförande språkforskning med sanskrit vid Göteborgs högskola. Avgick från denna professur vid uppnådd pensionsålder den 3 okt. 1929 med rätt att kvarstå som professor emeritus. — Jag fungerade som Göteborgs högskolas prorektor från febr. 1926 till maj 1927.

Jag har företagit ett antal kortare studieresor till Tyskland (Berlin och Leipzig 1901 och senare), Österrike (Wien 1910), Holland, Finland, Italien och Grekland. År 1893 studerade jag en längre tid vid universitetet i Oslo under ledning av Sophus Bugge och Alf Torp,

Jag påbörjade och ledde 1897—1899 undersökningen av Västergötlands folkmål; tog 1917 initiativet till grundandet av »Institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola« och har alltsedan dess deltagit i dess arbete.

Sedan år 1927 (1925) har jag på regeringens uppdrag fungerat som censor vid studentamina vid de högre allmänna läroverken. —

Blev 1921 vald och sedan återvald till »zweiter Vorsitzender« i »Indogermanische Gesellschaft« (Leipzig).

Promoverades till filosofie hedersdoktor vid Uppsala universitets Linné-fest 1907. — På min 50-årsdag 1912 tillägnades mig en festskrift »Xenia Lideniana«. — Jag är ledamot av K. Vetenskapsakademien (Stockholm), K. Vetenskaps societeten i Uppsala, K. Vetenskaps- och vitterhetssamhället i Göteborg, K. Humanist. vetenskaps samfundet i Uppsala, Vetenskaps societeten i Lund, Det norske videnskaps-akademi i Oslo, Finska vetenskaps societeten och Finsk-ugriska sällskapet i Helsingfors, hedersledamot av Svenska litteratursällskapet i Finland.

Utgivna skrifter bl. a.: Studien zur altindischen und vergleichenden Sprachgeschichte (Uppsala 1897); Ein baltisch-slawisches Anlautgesetz (Göteborg 1899); Blandade språkhistoriska bidrag (ib. 1904); Armenische Studien (ib. 1906); Studien zur tocharischen Sprachgeschichte (ib. 1916); Äldre nordiska tillnamn (= Stud. i nord. filol. I, 1, Helsingfors 1910). — Ett större antal tidskriftsartiklar i Arkiv f. nord. filologi (1886 ff.); Namn och bygd (1914 ff.); Språk och stil (1906); Acta philologica Scandinavica (1928); Le monde oriental (1911); Archiv f. slav. Philologie (1906); Beiträge zur Gesch. d. deutschen Sprache u. Lit. (1890 f.); Englische Studien hrsg. v. Hoops (1907); Indogerm. Forschungen (1905 ff.); Bezenberger's Beiträge zur Kunde d. indogerm. Sprachen (1893 f.); Kuhn's Zeitschrift f. vergleich. Sprachforsch. (1893 ff.); Glotta hrsg. v. Kretschmer (1909); Finnisch-ugrische Forschungen (1911 ff.); Handes amsorya (Wien, 1927). — Har behandlat de nordiska länorden i lapskan tillsammans med K. B. Wiklund och därvid även framfört nytt material, i Wiklund's »Lulelappisches Wörterbuch« (1890) och »Laut- u. Formenlehre der Lule-lappischen Dialekte« (1891). — Har lämnat bidrag till festskrifter till S. Bugge 1892, Ad. Noreen 1904 och 1914, J. Paulson 1905, K. F. Johansson 1910, V. Thomsen 1912, G. Cederschiöld 1914, E. Kuhn 1916, Es. Tegnér 1918, P. Persson 1922, W. Streitberg 1924, H. Pipping 1924, J. Vising 1925, Hj. Falk 1927, Finnur Jónsson 1928, Axel Kock 1929; till »Minnesskrift utg. av Filologiska samfundet i Göteborg« 1910, 1920, 1925; till »Huschardzan, Festschrift der Mechitharisten-Kongregation in Wien« (1911). Dessutom smärre uppsatser i andra publikationer.

N. NEERGAARD.

Jeg, NIELS THOMASIUŠ NEERGAARD, er født i Ugilt pr. Hjørring d. 27. Juni 1854 som Søn af Sognepræst Peter Neergaard og Hustru Julie, f. Eibe. Da min Fader paa Grund af Svagelighed tog sin Afsked i 1862, flyttede Familien til København, og her blev jeg i 1872 Student fra Borgerdydskolen paa Kristianshavn og tog Filosofikum Aaret efter. I min første Studentertid studerede jeg Teologi, gik derefter over til et frit Studium af orientalsk Sprog og Religionshistorie, vejledet for Sprogstudiets Vedkommende af Professorerne Mehren og Westergaard. Derefter gik jeg over til det historiske Studium og tog i 1879 Magisterkonferens i Historie med den jødiske Historie fra Makkabæerne til Hadrian som Hovedfag. Under et Studieophold i Berlin blev jeg, der allerede i min Studentertid havde været stærkt politisk interesseret, under Indtrykket af den store Tolddebat i Foraaret 1879, der betegnede en afgørende Vending i det tyske Riges Handelspolitik, grebet af varm Interesse for nationaløkonomiske, særlig toldpolitiske Spørgsmaal, og efter at jeg havde aftjent min Værnepligt ved Garden tog jeg i Sommeren 1881 statsvidenskabelig Eksamen med første Karakter. Paa en Studierejse til Frankrig og England, der varede fra Juli 1881 til Maj 1882, søgte jeg at sætte mig ind i disse Landes politiske Forhold, men dyrkede iøvrigt væsentlig told- og socialpolitiske Spørgsmaal. Efter min Hjemkomst blev jeg 1882 Assistent i Statsanstalten for Livsforsikring og stiftede i 1884 Tidsskriftet »Tilskueren«. I dette Tidsskrift og andetsteds skrev jeg en Række historiske, nationaløkonomiske og politiske Artikler. Jeg fratraadte efter eget Ønske min Stilling i »Statsanstalten« fra 1. Januar 1885 og blev ved Folketingsvalget i Januar 1887 opstillet som Venstres Kandidat i Nakskovkredsen og valgt. I 1890 tabtes Kredsen for Venstre, og jeg var da i ca. to Aar udenfor Rigsdagen. I 1892 valgtes jeg, der ved Venstres Deling havde sluttet mig til »det forhandlende Venstre«, som dette Partis Kandidat i Hørning-, senere Hornsletkredsen, genvalgtes 1895, men ombyttede 1898 denne Kreds med Ebeltoftkredsen, som jeg siden uafbrudt har repræsenteret i Folketinget. I Aarene 1892—1897 var jeg politisk Redaktør af »Aarhus Amtstidende«, men opgav sidstnævnte Aar denne Stilling for at deltage i Stiftelsen af »Nordisk Livsforsikringselskab

af 1897« og »Nordisk Ulykkesforsikringsselskab af 1898«, for hvilke Selskaber jeg var Direktør, indtil jeg i 1908 trak mig tilbage, da jeg første Gang blev Minister.

I de sidste Aar af Firserne og i en lang Række følgende Aar samlede jeg mig i al den Tid, som mit Arbejde i Rigsdagen og i de ovenfor nævnte Stillinger levnede mig, om Studiet af Danmarks politiske Historie i Perioden 1848—66, og fra 1892 begyndte min Bog »Under Junigrundloven« at udkomme hæftevis. Indtil de første Aar af indeværende Aarhundrede skred Arbejdet nogenlunde regelmæssigt fremad og var naaet til Londonkonferencens Begyndelse, da jeg af den Kreds af Historikere, som forestod Udgivelsen af »Danmarks Riges Historie«, efter A. D. Jørgensens Død blev udset til at fuldende den ham overdragne Del af Værket ved en Fremstilling af Perioden 1852—64, hvilket Arbejde optog ca. 3 Aar. Ikke længe efter dets Fuldendelse indtraadte jeg 1908 i Ministeriet J. C. Christensen som Finansminister, og efter dets Fald blev jeg Konseilspræsident og Forsvarsminister fra Oktober 1908 til August 1909, derefter Finansminister i Ministeriet Holstein-Ledreborg og efter en Afbrydelse paa ca. $\frac{3}{4}$ Aar paany Finansminister i Ministeriet Berntsen fra 1910 til 1913. Først fra dette sidste Aar kunde jeg tage fat paa Afslutningen af »Under Juni-Grundloven«, som fuldendtes 1916.

1920—24 var jeg Stats- og Finansminister og 1926—29 Finansminister i Ministeriet Madsen-Mygdal. 1918 optoges jeg som Medlem af det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog og i Sommeren 1929 promoveredes jeg i Anledning af Universitetsjubilæet til Dr. phil. h. c. I 1903 ægtede jeg Betty f. Monrad, Datter af Boghandler Monrad i Vejle.

MARTIN P:N NILSSON.

Jag, NILS MARTIN PERSSON NILSSON, är född i Ballingslöv, Stoby socken i norra Skåne, den 12 juli 1874, mina föräldrar voro landtbrukaren Per Nilsson och Ingar Jönsdotter. Jag avlade studentexamen vid Kristianstads läroverk 1892, och har därefter studerat, avlagt mina examina och verkat som lärare vid Lunds universitet. De lärare, som betydt mest för mig, voro professor Zander, som jag har att tacka för den grundläggande införingen i vetenskaplig metodik, och professor Wide, som riktade mina studier

på grekisk arkeologi och religionshistoria. Jag studerade dessutom en termin vid vardera av universiteten i Basel och Berlin. Jag blev filosofie doktor 1900 på en avhandling i grekisk religionshistoria och anställdes samma år som docent i grekiska språket och litteraturen vid universitetet i Lund.

Året därefter företog jag en längre studieresa till Grekland (huvudsakligen) och Italien, och vann erfarenhet om arkeologiskt arbete i fältet genom att under några månader 1905 och 1907 deltaga i Carlsbergfondens utgrävningar i Lindos, varvid jag särskildt bearbetade och utgav de där funna stämplarna på amforgrepar. Bland övriga arbeten från denna tid må nämnas en behandling av de grekiska festerna utanför Attika.

Jag utnämndes fr. o. m. d. 1 januari 1910 till innehavare av den nyinrättade professuren i klassisk fornkunskap och antikens historia vid Lunds universitet. Sedan dess har jag företagit åtskilliga resor till de flesta av den klassiska odlingens länder. I medelpunkten av mitt arbete har alltjämnt den grekiska religionen stått, varvid jag även riktat min uppmärksamhet på den med kulten nära förbundna kalendern. På grund av sambandet med etnologi och folklöre har jag även förts in och i viss mån varit verksam på dessa områden. Till mitt intresse för svensk folklöre bidrog väsentligen min härstamning från en omgivning, i vilken de gamla traditionerna i någon mån ännu voro levande. De sista åren har jag särskildt sysslat med den förgrekiska religionen på arkeologisk grundval. Till området för min professur hör även antikens historia. Min verksamhet på detta område har tagit sig uttryck huvudsakligen i sammanfattande framställningar avsedda för en större publik. Även på andra områden har jag varit verksam som populärvetenskaplig författare och föreläsare, och ett antal av mina böcker av denna art äro översatta till danska.

Jag blev vald till medlem av det Kong. Danske Videnskabernes Selskab 1916 och senare till medlem eller korresponderande medlem av olika in- och utländska vetenskapliga sällskap, är sekreterare i K. Humanistiska Vetenskapssamfundet i Lund sedan dess stiftande 1918 och i styrelsen för det Svenska Institutet i Rom sedan dess tillkomst 1925, blev fil. hedersdoktor i Tübingen 1927 och har på särskild inbjudan hållit föreläsningsserier vid ett par engelska universitet.

MAGNUS OLSEN.

Jeg, MAGNUS BERNHARD OLSEN, er født i den lille sørlandske skibsfartsby Arendal den 28. november 1878, sønn av kjøbmann Ole Christian Olsen og hustru Therese Evine Olsen. Så langt jeg kan følge min slekt tilbake — i Holt og Dybvåg litt øst for Arendal —, har mine forfedre dyrket jorden eller seilt med skuter som var bygd av tømmer på fedrenegården. Min farmor var dansk (født Hein). Min far døde da jeg var 8 år gammel. Eldre brødre hjalp min mor til å holde hjemmet sammen; men så snart jeg var blitt student fra Arendals skole (1896), måtte jeg sørge for mig selv. Tidlig fikk jeg beskjeftigelse ved Universitetsbiblioteket i Oslo. Fra 1899 var jeg amanuensis dér, og gikk så, efter at jeg i desember 1903 hadde avsluttet sproglig-historisk embedseksamen (gruppene latin-gresk og norsk-tysk), i 1904 over i stillingen som universitetsstipendiat »i nordisk, særlig gammelnorsk filologi«. To år tidligere var jeg blitt et slags privatsekretær hos Sophus Bugge, hvis syn da var sterkt svekket. Jeg hjalp ham bl. a. med utgaven av »Norges Indskrifter med de ældre Runer«, og lærte meget av ham. Efter hans død i 1907 blev jeg (fra 1. april 1908) ansatt som professor »i oldnorsk og islandsk sprog og litteratur«.

At jeg skulde bli filolog, har alltid stått som noget selvsagt for mig. Mine sproginteresser blev under hele min Arendalstid næret av min eldste bror Gunnar Olsen som da studerte filologi, men hvem en altfor sterk spredning hindret fra at ta embedseksamen (død som redaksjonssekretær i 1912). Ham skylder jeg meget. Dernæst står jeg i dyp takknemlighetsgjeld til Sophus Bugge — både forskeren og mennesket —, og endelig vil jeg nevne to utenlandske lærde som har satt merker i min utdanning og mitt syn på videnskabelig forskning: Vilh. Thomsen og Eduard Sievers.

Begge disse forskere hadde jeg den lykke at omgås under mitt første studieophold i utlandet 1905—06 (Kjøbenhavn, Leipzig). Senere fikk jeg reise litet for min utdannings skyld. Først i 1925 hadde jeg anledning til igjen at besøke et universitet utenfor Nordens grenser, idet jeg i dette år (og i 1927) fikk opholde mig temmelig lenge i Paris. Forøvrig har jeg hatt to lange sommerophold på Island (1910 og 29), og også gjort en reise til Skottland, Orknøene og Man for at studere de norrøne runeinnskrifter dér (1911).

Mest har jeg reist i mitt eget land for at undersøke runeinnskrifter og stedsnavne.

Runeforskning og stedsnavnforskning har jeg tatt i arv efter Sophus Bugge og Oluf Rygh. Jeg har fortsatt utgivelsen av det norske runeverk, og været en av dem som førte »Norske Gaardnavne« videre efter Ryghs død. Sjelen i gårdnavn-arbeidet var imidlertid førstebibliotekar A. Kjær, engang min overordnede ved Universitetsbiblioteket, senere min studiefelle og venn, hvis datter Gjertrud Mathilde (født 7. juni 1890) i 1912 blev min hustru.

Som jeg blev sprogmann og filolog uten egentlig at vite hvordan, således er jeg også næsten umerkelig ført inn på de videnskabelige oppgaver som mest har optatt mig: utforskningen av Norges eldste kulturforhold på grunnlag av runeinnskrifter, stedsnavne og den eldste litterære overlevering. Skal jeg nevne noget av det som mest har optatt mig, må det vel bli arbeidene »Norges Indskrifter med de ældre Runer« bd. II, 2 og III, »Norske Gaardnavne« bd. X og XI, »Hedenske kultminder« og »Ættegård og helligdom«, samt utgivelsen av tidsskriftet »Maal og minne« (fra 1909 av). En fullstendig fortegnelse over mine trykte arbeider har jeg forøvrig levert i Lunds universitets årsberättelse 1918—19 (Acta Univ. Lund. N. S. Avd. 1. XV. 1919), samt i Oslo universitets årsberetninger.

Jeg har alltid bestrebt mig for at vie all min arbeidskraft til videnskabelig forskning, og mine kolleger ved universitetet har vist mig den forståelse og sympati at de aldri har satt mig inn i universitetets egentlige administrasjon. Men helt utenfor en del andre videnskabelige institusjoners styre har jeg, i betraktning av forholdene i et litet land, ikke kunnet holde mig: Videnskaps-Akademiet, Kjeldeskriftfondet, Norsk Folkeminnelag, Statens Forskningsfond, Instituttet for sammenlignende Kulturforskning. Med stor interesse omfatter jeg den sistnevnte institusjon, i hvis styre jeg har sittet like fra dens opprettelse.

CARL S. PETERSEN.

CARL SOPHUS PETERSEN er født 29. April 1873 i Købelev som Søn af Gaardejer Peter Christoffer Petersen (f. 21. Febr. 1831, d. 7. Aug. 1899) og Hustru Laura Christine f. Larsen (f. 5. April 1836, d. 9. April 1899). Jeg blev Student 1891 fra Borgerdydskolen

i København (1. Kar.), cand. phil. 1892 (1. Kar.), var 1897—1907 Lærer ved forskellige københavnske Skoler og Kursus og tog 1899 Skoleembedsexamen med Dansk som Hovedfag, Latin og Græsk som Bifag (2. Kar.). 1901 ansattes jeg som Assistent ved Det kgl. Bibliotek, 1907 Underbibliotekar, 1915 Bibliotekar og 1924 Overbibliotekar; 1921—23 var jeg af Undervisningsministeriet stillet til Raadighed for Statens Bibliotekstilsyn ved Ordningen af det sønderjydske Biblioteksvæsen; Medlem af Biblioteksraadet og af Fællesraadet for de videnskabelige Biblioteker under Undervisningsministeriet; var Medlem af det af Undervisningsministeriet 1924 nedsatte Udvalg til Drøftelse af Forhold vedrørende Statens Biblioteksvæsen (Bibliotekskommissionen).

Af Skrifter har jeg bl. a. udgivet: Fyenboen Claudius Claussen Swart (Claudius Clavus), Nordens ældste Kartograf (1904) (sammen med A. A. Bjørnbo); Brevvexling mellem N. M. Petersen og Carl Säve. Et Bidrag til Skandinavismens og den nordiske Filologis Historie (1908); Anecdota cartographica septentrionalia (1908) (sammen med A. A. Bjørnbo); Fr. Paludan-Müllers Poetiske Skrifter med Indledning og Kommentarer (1909); Ludvig Holbergs Samlede Skrifter (1913 ff.); Den danske Litteratur fra Folkevandrings-tiden indtil Holberg (begyndt 1916, afsluttet under Medvirkning af R. Paulli 1929); Sønderjydske Digte paa Folkesproget (1920) (sammen med Marius Kristensen); Holberg i Sorøegnen (1924). I Haandbog i Bibliotekskundskab (1912, 3. Udg. 1927) har jeg skrevet Afnittet om Danske videnskabelige Biblioteker og deres Historie; redigerede sammen med Francis Bull 1920—25 Holberg Aar bog; Medarbejder ved 2. Udg. af Salmonsens Konversationslexikon og ved Dansk biografisk Haandlexikon. Af Afhandlinger, offentliggjorte i Tidsskrifter, anføres: Et Bidrag til Rasks Levned (1903); Fra Folkevisestriden (1905); En Rejse i Danmark i Vinteren 1674 (1905); Om de ældste Udgaver af Holbergs Peder Paars (1914); Ogsaa en Holbergforsker (1914); Et upaaagtet Holbergtryk (1919).

Jeg er Medlem af Bestyrelserne for Det danske Sprog- og Litteraturselskab, Samfund til Udgivelse af gammel-nordisk Litteratur og Det kgl. nordiske Oldskriftsselskabs Oldskriftafdeling; Medlem af Selskabet til Udgivelse af Kilder til dansk Historie; Formand for Forening for Boghaandværk og for Udvalget for Folkeoplysnings Fremme.

I 1908 erholdt jeg Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskabs Sølvmedalje og valgtes 1928 til Medlem af Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab i Trondhjem; ved Københavns Universitets 450-Aars Fest 1929 kreeredes jeg til Dr. phil. honoris causa. Jeg er Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

Den 17. Maj 1902 ægtede jeg Agnes Marie Bertelsen, f. 10. Febr. 1873, d. 10. Novbr. 1906, Datter af Skoleinspektør V. Bertelsen i Aarhus og Hustru Anna f. Kehlet.

HENRIK SCHÜCK.

Jag, HENRIK SCHÜCK, är född den 2 november 1855; föräldrar: Grosshandlaren Adolf Schück och Laura Sjöberg. I maj 1873 aflade jag studentexamen och inskrefs såsom student vid Upsala universitet, där jag 1878 blef filosofie kandidat och 1881 filosofie licentiat. Jag disputerade i april 1882 samt blef samma termin filosofie doktor och docent i litteraturhistoria. Mitt intresse hade från början varit historia, men de historiska studierna drefvos vid min ankomst till universitetet på ett mindre väckande sätt. De båda professorerna, F. F. Carlson och C. G. Malmström, voro för olika uppgifter tjänstlediga, och ämnets representant var Adjunkten Hammarstrand, en mycket lärd man, som dock väl mycket intresserade sig för detaljer, nästan för utanläsning, och i följd däraf kom jag att dragas åt andra studier. I filosofi, som då mycket intresserade mig, hade jag en förträfflig lärare, professor Sigurd Ribbing, hvars skarpsinniga öfversikter af filosofiens historia voro högst fångslande. I nordiska språk fick jag min ungefär jämnårig vän Adolf Noréen till lärare. Hans intressen lågo väl åt den rena lingvistik, men vi sysslade äfven med frågor inom den nordiska filologien, och förkärleken för denna har jag alltid bibehållit. De lifligaste intrycken mottog jag likväl af C. R. Nybloms geniala personlighet, och det var tack vare det medryckande i hans undervisning, som jag kom att välja litteraturhistoria till mitt hufvudämne. Det arbete, hvarmed jag egentligen började mina litteraturhistoriska studier, var H. Hettners bekante framställning af 1700-talets litteratur, och i det stora hela kan jag säga, att jag, hvad metoden beträffar, betraktar mig såsom Hettners lärjunge.

1890 utnämndes jag till Gustaf Ljunggrens efterträdare såsom professor i estetik, litteratur- och konsthistoria vid Lunds univer-

sitet och stannade på denna plats till 1897, då jag, efter Nyblom, kallades till samma professur i Upsala; på mitt förslag ändrades emellertid professurens omfattning till litteraturhistoria med poetik, och en ny professur i konsthistoria med konstteori tillskapades. Universitetets rektor blef jag 1905 och fortfor att sköta detta ämbete till 1918. Från professuren afgick jag 1920 och har sedan dess varit bosatt i Stockholm.

Min författarvärksamhet har företrädesvis omfattat svensk litteraturhistoria. Mina viktigaste arbeten inom denna äro: Svensk litteraturhistoria I (1890) och Illustrerad Svensk litteraturhistoria, hvars två första upplagor författats tillsammans med Karl Warburg, men hvars tredje (1926 ff.) skrifvits af mig ensam; af denna upplaga har nu tryckts fem band, behandlande tiden till omkring 1830, och det sista bandet är under utarbetande. Vidare har jag af större arbeten skrifvit en Allmän litteraturhistoria i sex band (1919—1925) samt Shakspere och hans tid (1916). En fullständig bibliografi öfver mina skrifter intill 1917 finnes i Upsala universitets matrikel.

LAURITZ WEIBULL.

LAURITZ WEIBULL är född i Lund $\frac{2}{4}$ 1873; föräldrar: professorn vid Lunds univ. Martin Johan Julius Weibull och Sophia Bernera Winberg. — Intogs h.-t. 1885 i Lunds h. allm. lärov.; mog. -ex. därst. $\frac{1}{6}$ 1892; student vid Lunds univ. $\frac{9}{9}$ s. å.; fil. d:r $\frac{31}{5}$ 1900. — E. o. amanuens vid mynt- och medaljkabinettet $\frac{19}{2}$ 1896— $\frac{28}{2}$ 1904; docent i historia $\frac{11}{7}$ 1899; e. o. amanuens vid historiska museet $\frac{30}{5}$ 1901— $\frac{28}{2}$ 1904; uppehöll ena professuren i historia $\frac{15}{1}$ — $\frac{15}{5}$ 1909; *professor* i historia $\frac{16}{5}$ 1919. — E. o. amanuens i riksarkivet $\frac{4}{4}$ 1899; tjänstgjorde i kammararkivet $\frac{1}{11}$ — $\frac{15}{12}$ 1900; landsarkivarie i Lund $\frac{9}{2}$ 1903— $\frac{31}{5}$ 1919. — Vistades oktober 1895—april 1896 i Paris för arkivforskningar; idkade hösten 1896 såsom Oehlenschläger-Tegnérsk stipendiat studier vid Köpenhamns univ.; företog med offentligt understöd våren 1902 en arkivteknisk studiereisa till Tyskland, Österrike, Italien, Belgien, Holland och Danmark; har senare längre och kortare tider vistats i Italien, Tyskland, Norge och Danmark. — Led. av Samfundet för ufg. av handskrifter rörande Skandinaviens historia 1901; Humanistiska vetenskapssamfundet i Lund 1920; Vetenskaps-Societeten i Lund 1920

och dess præsens 1920—1927; Selsk. f. Fædrel. Hist. og Sprog 1921; Dr. Phil. honoris causa vid Københavns universitet 1929.

Tryckta skrifter:

Bengt Lidner i Lund. Studenten och skalden. Lund 1895.

Bellmanssånger. I Centauren 1895.

Bellman såsom skald bedömd av sin samtid. I Samlaren 1895.

Tvenne dikter om Bellman. Ib. 1895.

Thomas Thorild. Hans ungdom och studentår i Lund. Lund 1896.

Carl August Ehrensvärd och Anders Jahan Retzius. Ur en brevväxling. I Skånska Samlingar III: 2 1896.

Malmö tobaksindustri. I Minnesblad samlade av Skånska ingenjörsklubben etc. 1896.

Ännu en gång Bengt Lidner i Lund. En antikritik. I Samlaren 1897.

Henrik Smith. Ett bidrag till Danmarks litteraturhistoria under reformationstiden. I Skånska Samlingar IV: 1 1897.

Ett blad ur Reimar Kocks krönika. Ib. IV: 2 1897.

Bidrag till Christiern Pedersens och Herman Weigers historia. Ib. IV: 2 1897.

Tvenne bouppteckningar från det sextonde århundradet. Ib. IV: 2 1897.

Hvem är författaren till Seditio Daniae liber? Ib. IV: 2 1897.

Anteckningar om salmförfattaren Hans Christensen Sthen i Malmö. Ib. IV: 2 1897.

Ur Thorilds litterära kvarlåtenskap. I Samlaren 1898.

Lund på 1580-talet. Lund 1898.

Thomas Thorilds bref. H. 1—3. Uppsala 1899—1902.

De diplomatiska förbindelserna mellan Sverige och Frankrike 1629—1631. Ett bidrag till Gustaf II Adolfs och kardinal Richelieus historia. Lund 1899.

Thorildiana. I Samlaren 1900.

Tegnér's och Oehlenschlägers möte i Lunds domkyrka 1829. I Finn 1900.

Bildhuggare och träsnidare i Malmö och Lund under renaissance. I Hist. tidskr. för Skåneland I 1900.

Diplomatarium dioecesis Lundensis. Lunds ärkestifts urkundsbok III—V. Lund 1900—1921.

Diplomatarium civitatis Malmogiensis. Malmö stads urkundsbok. I. Malmö 1901—1917.

Christian IV:s bref till Corfitz Ulfeld 1637—38. I Danske Magazin V: 5 1901.

Utredning rörande äganderätten till tomter och jordar inom Malmö stads område. Malmö 1901.

Utredning rörande Landskrona stads jordar och tomter. Landskrona 1901.

Till Landskrona äldre historia. I Hist. tidskr. för Skåneland I 1901.

Malmö stads medeltida sigiller. Ib. I 1901.

Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden. Lund 1901.

Halmstads rådhusarkiv 1307—1645. I Hist. tidskr. för Skåneland I 1902.

Efter Roskilde fred. Ib. I 1902.

Den helige Görän och draken. En legend och ett bildverk. I Samfundet S:t Eriks årsbok 1903.

Sophia Brahe. Ett bidrag till den genealogiska forskningens historia i Danmark. I Hist. tidskr. för Skåneland II 1904.

Anteckningar till Skånes konsthistoria. Ib. II 1904.

Ur Henrik Reuterdahls bref till Christian Molbech. Ib. II 1905.

Den nordisk-historiska kongressen i Lund. I Hist. tidskr. 1905.

Karl X Gustaf (i fören. med. M. Weibull), i Sveriges historia intill 20:de seklet. Afd. 5. Stockholm 1906.

Studier i Lunds domkyrkas historia. Lund 1906.

Ärkebiskop Birgers gudstjenststiftelse i kryptkyrkan i Lund. I Hist. tidskr. för Skåneland II 1906.

En tillernad förstöring af Glimmingehus. Ib. II 1906.

I sekreta utskottet 1772. Ett bidrag till historien om revolutionen i Kristianstad. Ib. II 1906.

Andreas Rydelius' graf. Ib. II 1906.

Sven Lagerbring. Skrifter och bref. Lund 1907.

Studier i Lunds domkyrkas historia. Ett genmåle. I Kult och konst 1907.

Adam van Düren. En förklaring. I Kirkehist. Samlinger V: 4 1907.

Den lundensiska Finnsäggen. I Fataburen 1908.

Ärkebiskop Birgers bref om Stora Herrestad och Borrie. I Hist. tidskr. för Skåneland III 1909.

Annalerne og Kalendariet fra Colbaz. I (Dansk) Hist. Tidsskr. VIII: 2 1909.

Staden Lunds ålder. I Hist. tidskr. för Skåneland IV 1910.

Dråpen i Roskilde i Knut den stores och Sven Estridsens tid. Ib. IV 1910.

Knut den stores skånska krig. Ib. IV 1910.

Kritiska undersökningar i Nordens historia omkring år 1000. Lund o. Köbenhavn 1911.

Rollo och Gånge-Rolf. En sägenhistorisk undersökning. I Hist. tidskr. för Skåneland. IV 1911.

Undersökning angående äganderätten till Hallands Väderö. Ib. IV 1911.

Necrologium Lundense. Ib. IV 1913.

Gottfreds och Thyre Danebods Danevirke. Ib. IV 1913.

Historisk-kritisk metod och nordisk medeltidsforskning. Lund 1913.

Historisk litteratur. I Hist. tidskr. för Skåneland IV 1913.

Om de skånska sockenpresternas rätt till dem anslagen fast egendom. Landskrona 1914.

Historisk litteratur. I Hist. tidskr. för Skåneland V 1914.

Den skånska kyrkans äldsta historia. Ib. V 1914—1917.

Ärkebiskop Isarnus av Lund 1302—1310. Ett bidrag till hans biografi. Ib. V 1914.

Liber census Daniaë. Kung Valdemars jordebok. Lund och Köbenhavn 1916.

Vägledande förteckning vid person- och släktforskning i landsarkivet i Lund. Lund 1916.

Helgo Zettervall om Lunds domkyrka. I Hist. tidskr. för Skåneland VI 1916.

Historisk litteratur. Ib. VI 1916.

Utredning angående biskopens över Lunds stift löneförmåner. Lund 1916.

Valdemars Jordebog: Hallandslisten og »Hovedstykket«. I (Dansk) Hist. Tidsskr. VIII: 6 1916.

Historisk-kritisk metod och nutida svensk historieforskning. Lund 1918.

Riksarkivarien Sam Clason som medeltidshistoriker. Lund 1918.

Återbesättandet av professorsembetet i historia vid Lunds universitet 1919. Underdånig besvärsskrift. Lund 1919.

Kartor över staden Lund och dess jordar från tiden före 1705. I skrifter utg. av föreningen Det gamla Lund I 1919.

Ärkebiskop Henrik Reuterdahls memoarer. Lund 1920.

Erik Lange och Sophia Brahe. Ett bidrag till deras historia. I Hist. tidskr. för Skåneland VII 1921.

Oscar Montelius. Minnesord. I Vet.-Societetens i Lund årsbok 1922.

Det arkeologiska treperiodssystemet. Dess uppkomst och giltighet. I Hist. tidskr. för Skåneland V 1923.

Necrologium Lundense. Lunds domkyrkas nekrologium. Lund 1923.

Knut den heliges gåvobrev till Lunds domkyrka 1085. I (Dansk) Hist. Tidsskr. IX: 3 1924.

Minnesord över Arthur Stille. I Hum. Vet.-samfundets i Lund årsberättelse 1923—1924.

Scandza und ihre Völker in der Darstellung des Jordanes. I Arkiv för nord. filologi 41 1925.

Jordanes' framställning av Scandza och dess folk. I Vet.-Societetens i Lund årsbok 1925.

Stockholms blodbad. I Scandia I 1928.

Nekrologierna från Lund, Roskildekrönikan och Saxo. Ib. 1928.

Tyre Danmarkar bot. Ib. 1928.

De gamle nordbornas väderstrecksbegrepp. Ib. 1928.

Carl XII's död. Ib. 1929.

Från Kiel till Köbenhavn i august 1658. Tre depescher från Terlon till Mazarin. Ib. 1929.

Redigerat och utgivit:

Hist. tidskrift för Skåneland I—VII 1900—1923; Skrifter utg. av de skånska hushållningssällskapen 1—4 1914; Litteris. An international critical Review I—VI 1924—1929 (tills. med S. B. Liljegren, ss the Chief Editor); Scandia. Tidskrift för historisk forskning I—II 1928—1929.

DET MATEMATISK-NATURVIDENSKABELIGE FAKULTET.

V. BJERKNES.

Jeg er født i Kristiania den 14 mars 1862, søn av professor C. A. Bjerknes. Allerede som skolegut og ung student kom jeg til at bistaa min far ved hans hydrodynamiske eksperimenter. Efter fuldførte studier ved Kristiania universitet opholdt jeg mig 1889—91 utenlands, det første aar i Paris, hvor jeg særskilt studerte under Poincaré, det andet aar i Bonn, hvor jeg arbeidet i Hertz' laboratorium. Efter hjemkomsten var jeg amanuensis ved universitetets fysiske institut, og kom derefter til Stockholms Högskola, hvor jeg fra 1893 til 1907 var professor i mekanik og matematisk fysik. Derefter var jeg indtil 1912 professor i de samme fag ved universitetet i Oslo. I 1913 tiltraadte jeg som professor i geofysik ved universitetet i Leipzig, med det opdrag at grundlægge et geofysisk institut med tanke specielt paa min forskningsretning indenfor den dynamiske meteorologi. Imidlertid kom arbeiderne ved dette institut til at stagnere paa grund av krigen, og i 1917 fulgte jeg en kaldelse til Bergen, for der at delta i oprettelsen av et geofysisk institut. Jeg tok her initiativet til oprettelse av en meteorologisk veirvarslingstjeneste, som fik megen fremgang. I 1926 flyttet jeg atter til universitetet i Oslo, som professor i mekanik og matematisk fysik.

Mine første selvstændige arbeider angik de kort forut av Hertz opdagede elektriske svingninger og bølger. Det lyktes mig at finde forklaringen til det fænomen, som var blit kaldt »multipel resonans«, og som hadde git anledning til sterke angrep paa Hertz, og videre at utarbeide en teori for resonansfænomenet, saa man ved resonansforsøk kunde bestemme de karakteristiske konstanter for Hertz

avsender og mottager. Disse metoder fik senere adskillig betydning, da den traadløse telegrafi kom op. Avhandlingerne er offentliggjort i *Annalen der Physik* 1891—95. Samtidig hermed, og længe efter, var jeg sysselsat med at utarbeide for publikation hovedresultaterne av min fars undersøkelser over hydrodynamiske analogier til de elektriske og magnetiske fænomener. Det førte til en bok i to bind »Vorlesungen über hydrodynamische Fernkräfte nach C. A. Bjerknes' Theorie«, som kom ut i Leipzig 1900—02. I dette verk anvendte jeg de metoder som min far hadde betjent sig av, og som gav beviset for analogierne kun for kugleformige legemer. Etterhaanden lyktes det mig at utarbeide almindeligere metoder, saa beviset kunde gis i fuld almindelighet. Disse almindeligere metoder berodde i virkeligheten paa en diskussion av fuldkomne vædskers bevægelse under almindeligst mulige forhold, saa man ikke længer begrænset sig til de vædsker, hvor massefeltet enten er helt uforanderligt (homogene og inkompressible vædsker), eller ogsaa entydig bestemt ved trykfeltet (»barotrope« vædsker). Dermed var veien aapnet til ogsaa at ta op fra grunden av problemerne om luftens og havets dynamik. Mit arbeide hermed blev understøttet av Carnegie Institution of Washington, saa jeg kunde holde assistenter til hjælp ved bearbeidelsen av disse problemer. To bind av et større verk »Dynamical Meteorology and Hydrography« kom paa denne maate ut (Washington 1910—11, tysk Braunschweig 1912—13). Disse to bind »Statik« og »Kinematik« var indledende, mine arbeider har fra da av fremfor alt samlet sig om at tilveiebringe grundlaget for det tredje bind, dynamiken. Planen var at tilveiebringe dette grundlag gjennem bearbeidelse av de iagttagelser fra de høiere luftlag, som de internationale aerologiske opstigninger skaffet. Institutet i Leipzig tok derfor til program at bearbeide dette materiale efter de metoder, som var utviklet i de to indledende bind. Imidlertid brøt dette foretagende sammen paa grund av krigen, inden endnu resultater av avgjørende betydning var vundet. Men den veiertjeneste, som derefter blev grundlagt i Bergen, arbeidet i den samme aand, at søke at finde ut hvad det var som virkelig foregik i den tredimensionale atmosfære under veirets vekslinger. Takket være de unge meteorologers dygtighet lyktes dette i større utstrækning end man paa forhaand kunde ventet under de nye forhold, hvor man ikke længer hadde til disposition direkte

iagttagelser fra de høiere luftlag. Men de storstilet enkle forhold paa den norske vestkyst kom her til hjælp, det lyktes de unge meteorologer (jeg nævner særskilt navnene J. Bjerknes, H. Solberg, T. Bergeron) at grundlægge en »indirekte aerologi« til erstatning for den direkte, d. v. s. at utarbeide metoder til med visse forbehold at trække slutninger fra observationerne ved jorden til forholdene i de høiere luftlag. Dette førte dem til empiriske opdagelser (»polarfronten« og »polarfrontfænomenerne«), som atter virket tilbage paa det teoretiske arbejde. Gjennem en række specialproblemer førtes jeg til at opstille hvad jeg har kaldt de almindelige »atmosfæriske pertubationsligninger«, gennem hvis integration man nu kan haabe at vinde dypere indsigt i de atmosfæriske fænomeners dynamik. De hittil vundne resultater er nedlagt hovedsagelig i avhandlinger i »Geofysiske Publikationer« Oslo. Det hele skal efter planen komme under samlet bearbejdelse i det tredje bind av »Dynamical Meteorology and Hydrography«.

P. ESBEN-PETERSEN.

PETER ESBEN-PETERSEN er født i Serup den 18. December 1869 og er Søn af afdøde Husmand Hans P. Petersen og Hustru Maren Esbens-Datter. Ved gode Venners Hjælp kom jeg i 16-Aars Alderen paa Staby Vinterlærerseminarium og var derefter i Vintrene 1886—87 og 1887—88 Lærer for den yngste Klasse ved Ulfborg Hovedskole. I 1888—90 var jeg Elev paa Ranum Statsseminarium og dimitteredes med 1. Karakter i 1891. I de følgende Aar Lærer ved Ask Højskole, Madsens Realskole i Odense og Det Classenske Fideicommiss's Agerbrugsskole paa Næsgaard. I Sommeren 1895 blev jeg kaldet til Andenlærer ved Vejringe Skole, Aastrup Sogn, og blev i 1896 forflyttet derfra til Asmildgaarde Enelærerembede. Samme Aar ægtede jeg Maren Oline Andersen fra Næs paa Nordfalster. I 1898 forflyttedes jeg til Silkeborg, hvor jeg i 1917 blev Viceskoleinspektør. Fra 1908 til 1913 og fra 1921 til 1929 var jeg Medlem af Silkeborg Byraad; i det sidstnævnte Tidsrum tillige Borgmester. Fra 1917 til 1922 Formand for Ligningskommissionen.

Allerede i min Barndom havde jeg stor Lyst til at se paa Planter og Dyr og at lære dem at kende, og denne Interesse tog til, efterhaanden som Tiden gik. Meget tidlig begyndte jeg at samle

paa Planter og Insekter; men omkring Aaret 1900 samledes hele Interessen lidt efter lidt om Studiet af Danmarks Netvingefauna, taget i videst Betydning, og al den Fritid, jeg kunde skaffe mig, blev anvendt til Indsamling og Bestemmelse af Materiale af disse Ordener. Efterhaanden som jeg blev fortrolig med Danmarks Fauna, begyndte jeg ogsaa at bearbejde Materiale tilhørende forskellige udenlandske Museer, Materiale, der ofte var indsamlet paa Ekspeditioner til forskellige Egne af Kloden. I 1912 blev det overdraget mig at bearbejde Materialet af Neuroptera og af Mecoptera i Collections Zoologiques du Baron Edm. de Selys Longchamps, Bruxelles. I den Anledning opholdt jeg mig samme Aar med Støtte af det Selysianske Fond 3 Uger i Bruxelles, ligesom jeg i Fortsættelse af denne Rejse besøgte de fleste centraleuropæiske, zoologiske Museer. I 1921 udkom som et første Resultat af dette Arbejde »Mecoptera. Monographic Revision«; endnu et Bind ligger omtrent færdigt i Manuskript. Jeg har udarbejdet enkelte af »Haandbøgerne« i Danmarks Fauna samt henimod 100 større og mindre Afhandlinger, der er publicerede i forskellige inden- og udenlandske Tidsskrifter. Fra 1902 til Udgangen af 1922 har jeg været Medredaktør af »Flora og Fauna«, og i 1921 blev jeg udnævnt til korresponderende Medlem af »Societas pro Fauna et Flora Fennica«, Helsingfors.

Under mit Arbejde gennem de forløbne Aar har jeg fra mange Sider mødt en sjælden Hjælpsomhed og Forstaaelse, og jeg føler en inderlig Trang til her at udtale min allerbedste Tak, navnlig maa jeg rette den til Zoologisk Museum, Ferskvandsbiologisk Station, Bestyrelsen for Japetus Steenstrups Legat samt Direktionen for Carlsbergfondet; men ikke mindst maa jeg række Takken til Københavns Universitet, der har ydet mig den største Anerkendelse ved at udnævne mig til Æresdoktor ved dets Jubilæum i dette Aar.

GUSTAF KOMPPA.

Född ²⁸/₇ 1867 i Viborg, Finland.

Student (Polytekniker) 1886.

Dipl. Ingeniör-kemist från Polytekn. Institut i Helsingfors 1890.

Fil. kand. i Univers. i Helsingfors 1891.

Studerade vid »Eidgenösch. Polytechn. Schule« i Zürich 2 semestrar 1892 hos Prof. A. Hantzsch.

Fil. Licentiat i Univ. Helsingfors 1893.

Fil. Doktor i Univ. i Helsingfors 1894.

»Biträdande lärare i kemi« vid Polytekn. Institutet i Helsingfors 1894.

Arbetade på *Joh. Wislicenii* och *Wilh. Ostwalds* laboratorier i Leipzig 1895.

Docent i kemi vid Univ. i Helsingfors 1898.

Ordin. lärare i kemi vid Polytekn. Instit. i Helsingfors 1899.

Studerade h. t. 1902 i Paris (Sorbonne).

Erhöll titeln Professor 1904.

Professor i kemi och föreståndare (dekanus) för den kemiska avdelningen och direktor för kem. laboratoriet vid då bildade Tekniska Högskolan i Finland 1908.

Sekreterare och ordin. medlem av Finska Vetenskaps Akademien (Suomalainen Tiedeakatemia) sedan år 1908.

Hedersledamot av: Suomalaisten Teknikkojen Seura (Förening av Finska Tekniker) 1921, Suomalaisten Kemistien Seura (Förening av Finska Kemister) 1925, Tekniska Högskolans i Finland Studentkår 1927, Suomen Metsätieteellinen Seura (Finska Forstvetenskapl. Samfund) 1928.

Ordförande för: Direktionen för Finska statens Krutfabrik 1921, Komiten för kemiska försvaret av Finland 1924, Alfred Kordelinska kulturfondens Styrelse 1919 m. m.

Erhöll: »Längmanska priset« av Finska Vetenskaps Societeten för sina syntetiska kamferundersökningar 1903, och »Nordblad-Ekstrandiska« medaljen av Svenska Kemistsamfundet 1927.

Medlem av det Kongl. Norske Videnskabers Selskab 1927. Hedersdoktor i Filosofi av Univers. i Köpenhamn 1929.

Kommandör av Finska Vitarosens II-klass 1920.

Kommandör av Finska Vitarosens I-klass 1926.

Kommandör av Dannebrogordens I-klass 1927.

Har publicerat ca. 100 vetenskapliga avhandlingar mestadels av organiskt kemiskt innehåll. De bekantaste av dessa äro: Över Kumaron-, Thionafte-, Apokamfersyra-, Kamfersyra-, Kamfer-, Norkamfer-, Kamfenilon-, Santen-, α - och β -Fenken m. m. synteser.

P. O. PEDERSEN.

Jeg, PEDER OLUF PEDERSEN, er født d. 19. Juni 1874 i Landsbyen Sig ved Varde som eneste Søn af Gaardejer Peder Pedersen

og Hustru Ane P., f. Villadsen. Gik i Landsbyskole fra mit 7. til 14. Aar, hver Dag i Vinterhalvaaret og to Gange om Ugen i Sommerhalvaaret. Havde en udmærket Lærer, Peder Jensen, der vakte min Interesse for Botanik, men især for Regning og Matematik, hvis Begyndelsesgrunde jeg søgte at sætte mig ind i ved Hjælp af Poul la Cours: »Historiske Matematik«, som han laante mig. De lange Sommerdage med Kreaturpasning paa »Heden« gav rig Lejlighed til saadanne Studier. Men tekniske Spørgsmaal fangede mere og mere min Interesse, særlig Vands Bevægelse og Udnyttelsen heraf til Drift af Vandhjul og til Engvanding optog mig stærkt. Da jeg saa i Sommeren 1888 af den lokale Avis erfarede, at Frankrigs Præsident Sadi Carnot var Polytekniker, hvilket efter min Opfattelse maatte betyde, at han var Mangetekniker ligesom en Polygon er en Mangelkant — saa var der ikke mindste Tvivl om, at jeg ogsaa vilde være Polytekniker. Men der var nogle Vanskeligheder at overvinde: Mine Forældre havde ikke Raad til at lade mig studere, og de saa ogsaa helst, at jeg, naar Tidens Fylde kom, overtog Gaarden.

Dog, disse Vanskeligheder var kun smaa i Betragtning af det udmærkede Kort, jeg mente at have paa Haanden. Jeg havde nemlig hittet paa en — i egen Indbildning — udmærket Evighedsmaskine. Der var lidt Vanskelighed med at faa den tegnet — jeg kendte hverken Vidskelæder eller Tusch, kun Blyant og Blæk — men det gik. Mesterværket sendtes til Kongen, der lod det gaa videre til Indenrigsministeriet, der atter spurgte den polytekniske Lærestalt, hvis Direktør, Professor Julius Thomsen, anmodede Docenten i Maskinlære S. C. Borch om en Udtalelse. Denne var ikke særlig velvillig overfor Evighedsmaskinen, men ret elskværdig overfor dens Konstruktør. Professor Julius Thomsen fattede Interesse for mig, og efter at jeg havde sendt ham Udkast til en Regnemaskine, tilbød han (1890) at lægge Forholdene saaledes til Rette for mig, at jeg uden økonomiske Vanskeligheder kunde gennemføre et Studium ved Polyteknisk Lærestalt. Pengene skaffede han dels fra den kongelige Civilliste dels af Kommunitetsmidler.

Professor Julius Thomsen var paa det Tidspunkt som Direktør for Polyteknisk Lærestalt optaget af Bygningen af den ny Lærestalt ved Sølvtorvet, han var optaget af store og banebrydende videnskabelige Arbejder, han var et meget aktivt Medlem af Borger-

repræsentationen og Direktør for et betydeligt, industrielt Foretagende, men han havde dog Tid til personlig at skrive lange Breve til en ham ubekendt Bondedreng — han glemte end ikke at ønske denne til Lykke til Fødselsdagen — og han sørgede for, at han kom til at bo i et godt Hjem hos før nævnte Docent Borch.

I dette Hjem fandt jeg min Hustru og gennem hende kom jeg efter endt Ingeniøreksamen 1897 i Forbindelse med Valdemar Poulsen. Samarbejdet med denne gav mig Interesse for Fysik, og siden da har jeg delt min Tid nogenlunde ligelig mellem Fysik og Elektroteknik. Den første havde nok taget Overhaand, hvis ikke G. A. Hagemann i 1909 havde tilbudt mig en Lærerstilling i Svagstrømselektroteknik ved Polyteknisk Lærestalt, i hvilket Fag jeg blev Docent 1909 og Professor 1912.

Af videnskabelige Arbejder kan nævnes en Undersøgelse over Vædskers Overfladespænding ved Hjælp af Rayleighs Metode. (Tilkendt Vid. Selskabs Guldmedaille 1907) og fra 1909 en Række Afhandlinger fra Svagstrømteknikens Omraade samt 1916—17 en Undersøgelse over Poulsen-Buens Virkemaade. I 1927 publicerede jeg en Bog om Radiobølgers Udbredelsesforhold og siden 1919 har jeg skrevet en Række Afhandlinger om de elektriske Udladningers Natur og om Radiobølgens Udbredelse.

Har siden 1922 været Direktør for Polyteknisk Lærestalt.

CHRISTEN RAUNKIÆR.

CHRISTEN RAUNKIÆR er født den 29. Marts 1860 paa Hede-
gaarden Raunkiær (i Lyhne Sogn, c. 25 km nord for Varde) som
tredie Søn af Gaardejer Johan Christian Hansen og Hustru Ane
Tjellesdatter (hvis Liv er skildret af Morten Raunkiær i 5. Bind
af H. P. B. Barfod's Værk »Minder fra gamle Grundtvigske Hjem«,
1923). Mit Døbenavn var Christen Christiansen; men saa vel mine
Forældre som jeg og mine tre Brødre blev altid nævnt med Efter-
navnet Raunkiær, efter Fødegaarden, et Navn der senere ved Kgl.
Bevilling er bleven os lovhjemlet som Slægtsnavn.

Som Dreng og ungt Menneske deltog jeg i Gaardens Arbejde
først som Hyrdedreng senere som Medarbejder ved Gaardens Drift.
Indtil mit 14. Aar nød jeg Undervisning i Stedets lille Vinterskole,
ved hvilken jeg i 1875 en kort Tid selv var Lærer som Vikar for

min ældre Broder, medens han var Soldat. I Efteraaret 1874 var jeg tre Maaneder paa Østbæk Folkehøjskole og i Efteraaret 1875, da mine Forældre havde givet deres Minde til, at jeg maatte følge min Trang til at studere, begyndte jeg at faa lidt Vejledning hos Sognets Præst, Pastor Brandt i Kvong, til hvem jeg gik et Par Gange om Ugen den c. 2 Mil lange Vej over Heden for at opnaa saa mange Kundskaber, at jeg kunde blive optaget i Ribe Latin-skole. Paa Foranledning af min Morbroder, Lærer Tjellesen i Brørup, blev jeg imidlertid ved Nytaar 1876 optaget paa Gotfred Rodes Højskole, Skovgaard i Ordrup, hvor et lille Elevhold havde ønsket at blive forberedt til Studentereksamen. Efter et for mig vistnok noget forceret Arbejde blev jeg i 1879 Student og begyndte saa straks at studere Naturhistorie for at tage Magisterkonferens med Botanik som Hovedfag. I mine første Studenteraar var jeg i Tilknytning til de naturvidenskabelige Studier meget optaget af filosofiske Studier, ved hvilke Professor S. Heegaards Paavirkning har været af den allerstørste Betydning for mig (skønt jeg ingensinde har talt med ham). Efter at jeg i 1885 havde taget Magisterkonferens, dyrkede jeg som Alumnus paa Borchs Kollegium Botaniken nogenlunde sorgfrit i tre Aar. Ved Hjælp fra Japetus Steenstrups Legat foretog jeg i Efteraaret 1885 Rejser i Landet for ved Indsamlinger at supplere mine Undersøgelser over Danmarks Slimsvampe, hvilket resulterede i Arbejdet »Myxomyces Daniae« (1888). Ved Hjælp fra Thott's Legat foretog jeg i 1886 botaniske Undersøgelser paa de nordfrisiske Øer og i 1887 i Klitterrænet i Holland, hvilket i Forbindelse med tidligere Studier i min Hjemegns Heder og Klitter gav Materialet til mit Bidrag til Festskriftet i Anledning af Borchs Kollegiums 200-Aars Jubilæum 1889 (»Vesterhavets Øst- og Sydkysts Vegetation«). I 1890 udgav jeg »Dansk Ekskursions-Flora«, der i Begyndelsen var bleven til som et Hjælpemiddel for mig selv paa Ekskursioner omkring i Landet. Derefter planlagde jeg — paa Tilskyndelse fra Professor Warming — et større Værk om de danske Blomsterplanters Naturhistorie. Det første (og hidtil eneste) Bind (793 Sider med 1089 Figurer i 293 Figurgrupper), der udkom 1899, lagde helt Beslag paa min Fritid og mine Kræfter i 6—7 Aar.

I de 25 Aar, der fulgte efter mit Ophold paa Borchs Kollegium, var min økonomiske Basis ret spinkel; jeg maatte leve ved Hjælp

af timelønnet Skolearbejde og vekslende, lavt lønnede Smaastillinger ved Bot. Museum, Botanisk Have og Botanisk Laboratorium, saa at der kun blev lidt af Tid og Kræfter tilovers til videnskabeligt Arbejde; en væsentlig Hjælp og Opmuntring gaves mig dog gennem forskellige Understøttelser dels Legater, dels fra Staten og fra Carlsbergfondet, hvorved jeg i 1905—06 blev i Stand til at foretage en Studierejse til Vestindien og i 1909—10 til Middelhavslandene. Gennem mange Aar bestod mit Pligtarbejde væsentlig i at være Plantebestemmer ved Botanisk Have og at være Lærer i Botanik ved Statens Lærerhøjskoles saavel Helaarskursus som Sommerferiekursus; dette sidste saavel som Stillingen som Assistent ved Botanisk Have gjorde det nødvendigt, at jeg det meste af Sommeren maatte opholde mig i København og saaledes kun i ringe Grad fik Lejlighed til Studier i Naturen; dette bevægede mig til i 1898—99 at bygge mig et Hus, »Blide« ved Jonstrup Vang, hvor jeg — med enkelte Afbrydelser — boede hele Aaret, indtil jeg i 1911, ved Professor Warmings Fratræden, blev udnævnt til Professor i Botanik og Direktør for den botaniske Have. Hensigten med at tage Bopæl paa Landet i Københavns Nærhed var at faa Lejlighed til at benytte Fristunder til Studier i Naturen, der altid har ligget mig mest paa Hjærte; og de Opgaver, disse Aar stillede for mig, gjorde det særligt nødvendigt for mig at have let Adgang til Naturomraader.

Da jeg i 1899 havde afsluttet Udgivelsen af det første Bind (Enkimbladede) af »De danske Blomsterplanters Naturhistorie« og begyndte at tænke paa Fortsættelsen, Behandlingen af de Tokimbladede, blev det mig snart klart, at jeg her maatte gaa frem paa en noget anden Maade, hvis der skulde være noget Haab om at faa hele Arbejdet tilendebragt indenfor et nogenlunde overskueligt Tidsrum. Navnlig gjaldt det om at finde en praktisk Maade for Fremstillingen af de Tokimbladedes Vegetationsorganers saa overordentlig rigt varierede Forhold med Hensyn til Skudbygning og Forgrening og disse Bygningsejendommeligheders Betydning for Plantens Liv, især Forholdet under Overvintringen. Paa Basis af det store og rige Materiale, der var skaffet tilveje af det 19de Aarhundredes Morfologer — Irmisch, A. Braun, Wydler, Warming, Areschoug o. m. a. — i Forbindelse med de Undersøgelser, jeg selv havde foretaget, arbejdede jeg længe paa at opnaa en praktisk

Oversigt, et brugeligt System, der baade kunde tjene som Grundlag for en ensartet Behandling af de Tokimbladedes store morfologiske Mangfoldighed og tillige saaledes, at der toges særligt Hensyn til de for Planten vigtigste Livsforhold. Arbejdet førte længe ikke til noget tilfredsstillende Resultat; det blev flere Gange lagt til Side og atter taget frem; men forgæves, indtil det ganske pludseligt gik op for mig, at det, som det hos de urteagtige Planter kom an paa, hverken var Forgrening, Skudbygning og lignende morfologiske Forhold, men de overvintrende Knoppers Plads i Jorden og den derved bestemte større eller mindre Grad af Beskyttelse mod den ugunstige Aarstids Farer. Herved var Grundlaget for Livsformsystemet givet ikke alene for de urteagtige Planters, men for alle Planters, her særligt alle Fanerogamers Vedkommende; og snart blev Livsformsystemet nærmere udformet i Hovedtrækkene og meddelt først i Botanisk Forening, senere i Videnskabernes Selskab, af hvilket jeg i 1902 var bleven Medlem og i hvis Publikationer Arbejdet blev trykt paa Fransk (1905); med Understøttelse fra Carlsbergfondet blev det ogsaa udgivet paa Dansk («Planterigets Livsformer og deres Betydning for Geografien». 1907). Det var mig klart, at dette Livsformsystem ikke alene kunde tjene som Grundlag for en Fremstilling af de danske Tokimbladedes Naturhistorie, der var det oprindelige Maal, men at det ogsaa indeholdt Betingelser for at faa Betydning i Systematiken, og især maatte det kunde tjene som Grundlag for en Fremstilling af den biologiske eller, som man nu siger, den økologiske Plantegeografi. Med dette sidste Formaals for Øje foretoges Studierejserne til Vestindien (1905—06) og Middelhavslandene (1909—10), der resulterede i adskillige Afhandlinger, men fra hvilke der dog er et omfangsrigt Materiale tilbage, der af Mangel paa Tid og Kræfter endnu ikke er udnyttet.

Det laa nær at mene, at man ikke alene kunde benytte Livsformerne og de paa Livsformernes Statistik grundede »biologiske Spektrum« til at begrænse og karakterisere de store plantegeografiske Omraader, Planteklimaterne, men at de ogsaa maatte kunne anvendes ved Studiet af de enkelte snævert begrænsede Plantesamfund; her maatte der dog først udformes en Metode, hvorved man kunde blive i Stand til paa objektiv Maade at tage Hensyn til den enkelte Arts Betydning i det paagældende Plantesamfund.

Under mit Arbejde i Naturen i Omegnen af min Bopæl ved Jonstrup Vang lykkedes det mig at faa udarbejdet en saadan Metode, hvorved der paa eksakt og objektiv Maade kunde tildeles den enkelte Art i Plantesamfundet en i Tal udtrykt Værdi, Frekvensprocent, bestemt ved det procentiske Antal af smaa Stikprøver ($0,1 \text{ m}^2$), hvori den paagældende Art var tilstede; Frekvensprocenten angiver saaledes kun Hyppigheden, Spredningen, derimod ikke direkte Masseforholdet, der, om det ønskes, maa bestemmes paa anden Vis. Metoden blev først fremsat i 1909 i »Formationsundersøgelse og Formationsstatistik«.

Opholdet paa Blide gav mig Lejlighed til en Del andre Undersøgelser, bl. a. især over Slægten Mælkebøtte (*Taraxacum*), der førte til Paavisningen af, at dennes Arter sætter Frø uden forudgaaet Befrugtning, hvilket giver Forklaringen paa, at de mangfoldige Former, der findes indenfor denne Slægt, er saa paafaldende konstante i deres genotypiske Karakterer.

De mange Aars Arbejde i Forbindelse med personlige Sorger medførte en Svækkelse af Helbredet, der i 1914 gav sig Udslag i en stærk Lungeblødning, der gjorde et halvt Aars Sanatorieophold nødvendigt; den første Lungeblødning efterfulgtes senere af andre, der vel var mindre ondartede, men dog nedsatte min Arbejdsevne saa meget, at jeg i 1923 efter min Læges Raad fandt det nødvendigt at søge min Afsked som Professor og Direktør for den botaniske Have for, om muligt, at faa Lejlighed til at benytte de Kræfter, jeg havde tilbage, til Forsøg paa at faa fuldendt nogle af de Arbejder, der i Tidens Løb var bleven paabegyndt. Fortsættelsen af »De danske Blomsterplanters Naturhistorie« maatte jeg opgive; men jeg har Haab om, at yngre Kræfter vil tage Arbejdet op og med de nu givne Forudsætninger fuldføre det paa en langt fuldkommere Maade, end jeg kunde have gjort, hvis jeg straks efter Afslutningen af 1ste Bind havde fortsat Arbejdet.

Foruden botaniske Arbejder, der er direkte Fortsættelse af tidligere begyndte Undersøgelser, har jeg desuden været stærkt optaget af to Ting, der staar i fjernere Forhold til — men dog i en vis Forbindelse med — mine rent botaniske Studier. Det ene Spørgsmaal er en Undersøgelse over Planternes Indvandring og Forekomst i den danske Poesi; den psykologiske Aarsag skal jeg ikke her berøre; den ydre Anledning laa tildels i Trangen til at udnytte

de mange og temmelig lange Jærnbanerejser fra min Bopæl til mit Pligtarbejde i København ved at benytte dem til Botanisering i Poesien. Opgaven laa mig saa meget mere nær, som det paa Forhaand var mig klart, at Spørgsmaalet om Planternes Indvandring og Forekomst i Poesien var en botanisk farvet Side af Æstetiken, der havde saa stor Lighed med Spørgsmaalet om Planternes Indvandring og Forekomst i et Lands Plantesamfund, at de Undersøgelsesmetoder jeg her havde uddannet og anvendt, ogsaa maatte kunne finde Anvendelse ved en objektiv og eksakt Behandling af den kvantitative Side af det første Spørgsmaal. Tilvejebringelsen af Materialet til dette Arbejde er tilendebragt for Tidsrummet fra Reformationen til Aar 1923, paa hvilket Tidspunkt jeg begyndte at afslutte Gennemgangen af de enkelte af de ialt henimod Tusind Forfatteres Produktion i bunden Stil.

Den anden Sag, der har grebet min Interesse, er Naturfredningsspørgsmaalet, hvor jeg har bestræbt mig for at give en naturvidenskabelig Begrundelse af Naturbevaringens Nødvendighed for saavel den aandelige som den materielle Kultur, idet Kulturen vel ikke kan blive til uden ved at udrydde Naturen, men kan heller ikke bestaa uden ved at bevare den.

Angaaende min videnskabelige Virksomhed udover, hvad der her er berørt, henvises til Carl Christensen: Den danske Botaniks Historie I, S. 836—845.

I Anledning af Københavns Universitets 450-Aars Jubilæum tildelede Universitetet mig den filosofiske Æresdoktorgrad.

BJARNI SÆMUNDSSON.

Jeg, BJARNI SÆMUNDSSON er født d. 15. April 1867 og vokset op paa Gaarden Jærngerðarstaðir i Grindavíksogn paa Sydkysten af den golde og stærkt vulkanske Reykjanes-Halvø. Mine Forældre, Sæmundur Jónsson og Hustru, Sigríður Bjarnadóttir, boede paa nævnte Gaard største Delen af deres Liv og drev, som det var og er endnu Skik og Brug paa Island, Fiskeri og Landbrug samtidig. Som ganske ung fik jeg Lov til at tage Del i det daglige Arbejde, drev det endda saa vidt at gaa ud med Fiskerne i den rolige Aarstid og stifte førstehaands Bekendtskab med Torsken og andre af Havets Beboere; i det store, paa disse Kanter med aabne Baade

drevne og derfor besværlige og til Tider ret farlige Vinterfiskeri fik jeg selvfølgelig ikke Lov til at deltage — dertil skulde der øvede og hærdede Folk. Det vældige, aabne Atlanterhav, med den til Tider frygtelige Brændings rasende Angreb paa den barske Klippekystr og Landets udpræget vulkanske Natur omkring Hjemmet, hvor mørke, mosbegroede Lavastrømme, svimlende dybe, ofte med Brakvand mere eller mindre fyldte, gabende Lavaspalter, store og smaa Kratere og gamle, udslukte Vulkaner veksler med hinanden, har sikkert gjort et stærkt Indtryk paa mit unge Sind, stærkere end jeg nu kan gøre mig klart. — Min første Undervisning fik jeg i Hjemmet af mine Forældre, da Børne- eller Folkeskoler den Gang kun fandtes i de større Handelssteder og enkelte store Fiskerlejer. Vinteren før min Konfirmation tilbragte jeg i Nabosognet Hafnir, hos Præsten Brynjólfur Gunnarsson, hvor jeg fik en haardt tiltrængt Undervisning i de sædvanlige Børneskolefag. Efter Konfirmationen begyndte jeg at forberede mig til den lærde Skole i Reykjavik, i hvilken jeg blev optaget i Efteraaret 1883. — Da jeg i Foraaret 1889 havde faaet min Studentereksamen, bestemte jeg mig, opmuntret af mine Lærere i Naturfagene, Adjunkterne Björn Jensson og Þorvaldur Thoroddsen, til at tage til København for at studere Naturhistorie. Jeg naaede Bestemmelsesstedet midt i September samme Aar, forsynet med en anbefaling fra Adj. Thoroddsen til Professor Warming. Denne raadede mig til at forberede mig til Skoleembedseksamen i Naturhistorie og Geografi, hvilken jeg absolverede i Foraaret 1894, med Speciale i Zoologi. — Som privilegeret Islænder kom jeg straks ind paa Regensen, hvor jeg i de reglementerede fire Aar nød en meget langtrækkende og højst velkommen Understøttelse, da min Faders pekuniære Forhold ikke tillod ham nogen større Pengeofre paa mine Studier, og andre Resourcer var der ikke.

Mit femaarige Ophold i København betragter jeg nu som et af de lykkeligste Afsnit af mit Liv. Det enkle Liv paa Regensen, hvor alvorligt og til Tider ret forceret Arbejde og muntert Samliv med danske og islandske Kammerater vekslede med hinanden, udøvede en gavnlig Indflydelse paa det naive unge Menneske fra det fjærne, tyndtbefolkede Land der midt ude i Oceanet, og virkede beskyttende imod Storbyens mangfoldige Fristelser, som desværre ofte havde vist sig skæbnesvangre for islandske Studenter. — Da

jeg i mit første Studieaar var den eneste Islænder, som studerede Naturhistorie, blev Følgen, at jeg snart kom i en nær Forbindelse med mine danske Studiefæller og flere unge Medicinere, som sammen med os forberedte sig til »Kantussen«, og jeg stiftede mange Bekendtskaber, som udviklede sig til et Venskab, som har holdt sig op igennem Aarene. Hos mine Lærere ved Universitetet, af hvilke de allerfleste nu er døde, mødte jeg kun Velvilje og Imødekommenhed. Men til de lyseste Minder hører dog de ret mange Udflugter med Kammerater, Studiefæller og Lærere, paa hvilke jeg lærte at kende — og elske — Danmarks, fra Islands saa vidt forskellige Natur. For mig blev dansk Landskab ikke et »Aasyn uden Næse og Øjne«, som for min Navne, Digteren Bjarni Thorarensen, men et »Smilende Land, flettet af sollyse Sunde, sømmet med blomstrende Lunde«, som gamle Matthias Jochumsson saa træffende beskrev det senere.

Efter endt Studietid tog jeg straks hjem til Reykjavik, hvor jeg allerede i Vinteren 1894—95 fik Plads ved den lærde Skole, som Adjunkt Thoroddsens Hjælpelærer, og i de næste fire Aar vikarierede jeg for ham, indtil han fik sin Afsked fra Skolen og jeg hans Plads som konstitueret og i April 1900 som fast ansat Adjunkt. Dette Embede beklædte jeg saa i 24 Aar, de 5 sidste som Overlærer, indtil jeg, paa min Ansøgning derom, i 1923, fra 1. Okt., blev af Althinget løst fra min Embedsgæring, for helt og holdent at kunne give mig af med naturhistoriske, specielt fiskebiologiske Undersøgelser og Studier, og blive Regeringens videnskabelige Konsulent i Fiskerianliggender. — Ved Universitetet havde jeg nemlig valgt nordiske Fiske som Speciale i den Hensigt muligvis at kunne skabe mig en Stilling paa Island som Fiskebiolog, da jo dengang denne Gren af Naturhistorien var begyndt, ikke mindst i Danmark og Norge, at træde i Forgrunden som en Videnskab af uberegnelig praktisk Betydning. Og for Island, hvor Fiskeriet allerede dengang var en af de vigtigste Ernæringskilder, mente jeg, at denne Videnskab vilde blive af stor Betydning. Men da der foreløbig ingen Udsigt var til, at jeg kunde faa de nødvendige Midler til udelukkende at give mig af med Fiskebiologi, maatte jeg ty til Lærervirksomheden som Hovedbeskæftigelse og Biologien som Bibeskæftigelse, til hvilken jeg især benyttede de lange Sommerferier og en beskedent Pengeunderstøttelse, som Althinget allerede i 1895 til-

delte mig og som jeg siden næsten uafbrudt har nydt ved Siden af min Embedsgage.

I mine Sommerferier foretog jeg Undersøgelsesrejser, saavel til Fiskevandene inde i Landet, som langs Kysterne og ude til Søs. Af stor Betydning for denne Side af min Virksomhed blev Oprettelsen af de internationale Fiskeri- og Havundersøgelser og Danmarks Deltagelse i disse, idet jeg nemlig af den danske Bestyrelses-Kommission blev inviteret til at opholde mig som Gæst ombord i det af denne i 1903 til de islandske Farvande udsendte Undersøgelsesskib, Trawldamperen »Thor«. Her fik jeg rigelig Lejlighed til tre Somre (1903—1905) i Træk at gøre mig bekendt med og deltage i Arbejdet ombord, hvilket for Fiskebiologiens Vedkommende lededes af den unge Naturforsker, nuværende Direktør for Carlsberg Laboratoriets fysiologiske Afdeling, Prof. Johs. Schmidt og senere ombord i Undersøgelsesskibet »Dana« sammen med ham og yngre danske Zoologer. Mit Forskningsarbejde og Samværet med danske, norske og skotske Zoologer førte til et for mig meget nyttigt og frugtbringende Samarbejde, og altid har jeg fundet den største Beredvillighed hos disse, naar jeg i min isolerede Stilling saa ofte har trængt til en Haandsrækning; af dem vil jeg, foruden Prof. Schmidt, særlig nævne mine to gamle Venner og Studiekammerater Prof. Adolf S. Jensen og Direktør, Dr. A. C. Johansen samt afdøde Inspector G. M. R. Levinsen og Professor Knut Dahl. — Siden jeg blev fritaget for alt Undervisningsarbejde har jeg kunnet udvide mine Undersøgelser til andre Aarstider end Sommeren. Disse er dels blevet udførte som et Led i de internationale Fiskeriundersøgelser ombord i det gamle Havundersøgelsesskib »Thor«, som gør Tjeneste som Fiskeriinspektionsfartøj for den islandske Regering, dels ombord i en moderne stor islandsk Trawldamper, hvor jeg har haft rig Lejlighed til at se det storstilede, moderne islandske Torske- og Sildefiskeri paa nært Hold og tillige til at gøre forskellige interessante biologiske Iagttagelser. — Mit Ophold ombord i de danske Undersøgelsesskibe har gjort Studierejser til Udlandet saa temmelig overflødige; derimod har jeg tre Gange besøgt større Fiskeriudstillinger, henholdsvis i Bergen 1898, i København 1912 og i London 1922.

Foruden den ovenfor omtalte Virksomhed har jeg siden 1906 forestaaet det af islandsk Naturhistorisk Forening oprettede lille

Museum i Reykjavik, samtidig med at jeg har været nævnte For- enings Formand. Naar denne Post og Posten som Bestyrelsesmed- lem i Islands Fiskeriforening og som Hovedstadens Repræsentant i bemeldte Forenings hvert andet Aar afholdte »Fiskerthing« und- tages, er jeg sluppet ret godt for offentlige Hverv — heldigvis.

Resultaterne af mine Undersøgelser og Iagttagelser har jeg efter- haanden nedlagt, dels i en Række Beretninger (Fiskirannsóknir) til Regeringen, publicerede i Aarsskriftet »Andvari«, dels som korte Meddelelser i den naturhistoriske Forenings Aarsberetning (Skýrsla um hið islenska náttúrufræðisfelag), altsammen paa Islandsk. En længere Række »Zool. Meddelelser fra Island« og andre faunistiske Afhandlinger er udkommet i Vidensk. Meddel. fra Naturhist. For- ening i København og nogle Beretninger (paa Engelsk) i Meddel. fra Kommissionen for Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser. De tre sidste af dem handler om de islandske Torskearters Alder og Vækst og maa betragtes som mit Hovedarbejde paa Fiskebio- logiens Omraade. Endelig udkom i 1926 mit Arbejde: Íslensk dýr I. Fiskarnir, en ret udførlig, illustreret Beskrivelse af islandske Fiske og deres Livsforhold (en udvidet Form af min Oversigt over Islands Fiske, trykt i Skrifter fra Kommissionen for Dan- marks Fiskeri og Havundersøgelser, Nr. 5. 1909). 1927 skrev jeg et Udtog af Fiskarnir, paa Engelsk: Synopsis of the Fishes of Ice- land, udg. af Vísindafjelag Íslendinga, som Publikation Nr. 2. Ende- lig kan anføres, at jeg i indeværende Aar har skrevet Afsnittet om Island (nu i Pressen) i det store for Tiden udkommende tyske Værk: Handbuch der Seefischerei Nordevropas. — Foruden det ovenfor anførte har jeg skrevet en Mængde kortere eller længere Artikler om Fiskebiologi og Fangstmetoder eller om almindelige zoologiske Emner og Rejseskildringer i forskellige islandske Blade og Tidsskrifter, især i den isl. Fiskeriforenings Medlemsblad »Ægir«, og til Slut kan jeg føje til, at jeg har skrevet en længe benyttet lille Lærebog i Naturkundskab for Børn, samt Lærebøger i Zoo- logi og Geografi for Mellemskolen og en kortfattet dito om Hav og Luft for Gymnasiet.

Af offentlige Hædersbevisninger er der tilfaldet mig en Del: I 1903 blev jeg valgt til korresponderende Medlem af dansk Fiskeri- forening og i 1928 af Naturhist. Forening i København; i 1922 blev jeg Æresmedlem af Islands Fiskeriforening, i 1923 Ridder af

den isl. Falkeorden og Ridder af Dannebrog i 1924. Endelig blev jeg i Anledning af Københavns Universitets 450 Aars Jubilæum hædret med Æresdoktorgraden i Filosofi ved dette Universitet, en Udmærkelse, som jeg sætter stor Pris paa og saa meget des større, som denne gamle og højt ansete Lærestalt har Ord for at stille ret store Krav til dem, som vil erhverve dens Lærdomsgrader og at være ret kræsen i Valget af dem, som den tildeler sine Hædersbevisninger. Denne fine Udmærkelse er mig, ved Siden af Althingets næsten énstemmige Beslutning om at fritage mig fra min Embedsgærrning til Fordel for mit biologiske Forskningsarbejde, et Bevis for, at dette har, trods alle dets Mangler, noget saavel videnskabeligt som praktisk Værd.

Den 26. Sept. 1896 ægtede jeg Steinunn Anna Metta, Datter af Købmand Sveinn Guðmundsson paa Búðir og hans Hustru Christine f. Siensen. Min Hustru døde d. 17. Januar 1927.

ANDERS WIMAN.

WIMAN, ANDERS, född $^{11}/_2$ 1865 i Hammarlöf, Malmöhus län. Föräldrar: landtbrukaren Måns Nilsson, och Bengta Mattsson. Intogs h. t. 1879 i Lunds högre allmänna läroverk och avlade därstädes mogenhetsexamen $^5/_6$ 1885. Student vid Lunds universitet $^{15}/_9$ samma år; filosofie kandidat $^{14}/_{12}$ 1887 samt filosofie licentiat $^{29}/_4$ 1891; blef efter aflagd disputation $^{16}/_{10}$ 1892 promoverad till filosofie doktor $^{27}/_5$ 1893. Amanuens vid Lunds universitets matematiska seminarium $^{19}/_8$ 1891 och docent i matematik därstädes $^{27}/_{11}$ 1892. E. o. professor i matematik vid Uppsala universitet $^5/_12$ 1901 samt professor i samma ämne därstädes $^{31}/_{12}$ 1906. Ledamot af Lunds fysiografiska sällskap 1900, af vetenskaps societeten i Uppsala 1903, af Svenska vetenskapsakademien 1905, af Göteborgs vetenskaps- och vitterhetssamhälle 1920, af Finska vetenskaps societeten 1922 samt af Danske Videnskabernes Selskab 1928.

GAVER, PUBLIKATIONER, ADRESSER OG
ANDRE LYKØNSKNINGER.

Københavns Universitet modtog ved sit 450 Aars Jubilæum en Række Gaver, Adresser og andre Hilsener.

Om Aftenen den 31. Maj bragte *Danske Akademikere* Universitetet et Fakkeltog og overrakte Universitetet det nedenfor S. 151 aftrykte Gavebrev paa »*Jubilæumslegatet af 1929 for Studenter*«. Kapital 42700 Kr. 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Obligationer.

Samme Aften gav *Københavns Kommune* en Aftenfest paa Københavns Raadhus i Anledning af Jubilæet.

Foruden at tilsige Universitetet et Bidrag af 150000 Kr. til Oprettelse af et matematisk Institut skænkede *Carlsbergfondet* som allerede nævnt 100000 Kr. til Jubilæumsfondet, ligesom Festskriftet »*Københavns Universitet i Middelalderen*« blev udgivet med Støtte af *Carlsbergfondet*.

Ovenfor er nævnt *Undervisningsministeriets* Tilsagn om de nødvendige Bevillinger til det matematiske Instituts Udstyr og Drift samt Oprettelsen paa Universitetets Budget af 4 Stipendier à 3000 Kr. til unge Videnskabsmænd.

Foruden disse 4 Stipendier og Jubilæumslegatet af 1929 for Studenter, blev oprettet følgende *Legater*:

»*Københavns Universitets Jubilæumsfond af 1929*«, oprettet ved Bidrag fra *Carlsbergfondet* og en Række andre Selskaber og Institutioner i det danske Samfund. Kapital c. 450000 Kr.

»*Vexellerer Otto R. Henriques' og Hustru Elisa Henriques', f. Bendix, Rejselegat for unge Nationaløkonomer*«. Kapital 20000 Kr.

»*Professor Dr. theol. J. Oskar Andersens Legat for teologiske Studenter*«. Kapital 10000 Kr. 4 $\frac{1}{2}$ p. Ct. Kreditforeningsobligationer.

»*Professor Carl Torps Rejselegat for juridiske Kandidater*«. Kapitalen forøget med 10000 Kr. 4 $\frac{1}{2}$ p. Ct. Kreditforeningsobligationer.

Fundatserne for disse Legater er trykt i Universitetets Aarvog for 1928-29.

Følgende *Publikationer* blev udgivet i Anledning af Jubilæet:

»*Københavns Universitet i Middelalderen*« af William Norvin.

Udgivet med Støtte af Carlsbergfondet ved Universitetets 450-Aars Jubilæum. G. E. C. Gads Forlag, 1929. 272 Sider. 8vo.

»Universitetet og Samfundet«. Forelæsningsrække holdt paa Københavns Universitet i Anledning af Universitetets 450-Aars Jubilæum. Udgivet af Komiteen for Akademisk sociale Foredrag paa Universitetet den 1. Juni 1929. Nyt Nordisk Forlag — Arnold Busck, 1929. 205 Sider. 8vo.

»Københavns Universitet 1929«. Udgivet i Anledning af 450-Aars Jubilæet under Redaktion af Povel Fønss og Erik Rindom. G. E. C. Gads Forlag. 191 Sider. 8vo.

Universitetsbiblioteket udgav og tilegnede Universitetet »Danish Theses for the Doctorate and Commemorative Publications of the University of Copenhagen 1836-1926«. A Bio-Bibliography edited by the University Library. Levin & Munksgaard Publishers 1929. 395 Sider. 8vo — et Eksempplar af Bogen blev paa Jubilæumsdagen overrakt Universitetets Rektor af Overbibliotekar Svend Dahl.

Dagbladet »Politiken« udgav »Politikens Universitets Enquête«. Foranstaltet i Anledning af Københavns Universitets 450 Aars Jubilæum 1. Juni 1929. 35 Sider 4to.

Foruden det ovennævnte Gavebrev fra Danske Akademikere modtog Universitetet kunstnerisk udførte *Adresser* fra Helsingfors Universitet, Universitetet i Lund, Det kgl. Frederiks Universitet i Oslo, Göteborgs Högskola, Islands Universitet og Metropolitanskolens Lærerkollegium, Blomster-Hilsener fra Universitetets Botaniske Have og G. A. Hagemanns Kollegiesamfund samt skriftlige og telegrafiske Hilsener fra en Række Højskoler, videnskabelige og kunstneriske Institutioner og Private i Ind- og Udland.

Adressernes Ordlyd var følgende:

Helsingfors Universitet.

TILL

KÖPENHAMNS UNIVERSITET

PÅ DEN DAG,

DÅ UNIVERSITETET FIRAR FYRAHUNDRAFEMTIO
ÅRSDAGEN AV SIN GRUNDLÄGGNING, BER

HELSINGFORS UNIVERSITET

ATT FÅ FRAMBÄRA SIN VÖRDSAMMA LYCKÖNSKAN

Med beundran har Finland sedan långa tider tillbaka blickat på den rika kultur Danmarks folk förmått skapa och däri sett ett

högt och stort föredöme för sina egna strävanden. På mångfaldiga områden har denna kultur genom omedelbara impulser verkat befruktande på Finlands odling. Och det arbete, som utförts vid Köpenhamns Universitet, hjärtat för Danmarks andliga liv, har även för Finlands vetenskap varit av den största betydelse. Som bevis därpå må här blott ett namn anföras, Vilhelm Thomsens; hans forskning har varit epokgörande för utvecklingen av den finska språkvetenskap, vars främjande utgör en av Helsingfors Universitets dyrbaraste plikter.

Den hälsning Helsingfors Universitet sänder Köpenhamns Universitet får en särskild värme av medvetandet om att deras vetenskapliga verksamhet bygger på den nordiska kulturens för dem båda gemensamma grund. Vart och ett av de nordiska folken har sina nationella särdrag, men de förenas av en stark inre samhörighet, som gör att de nordiska folken inom den europeiska odlingen bilda en grupp för sig. Helsingfors Universitet, som efter måttet av sina krafter söker fylla sin uppgift i denna krets, hälsar Köpenhamns Universitet övertygat om att detta universitet i framtiden liksom hittills där skall intaga en lysanda plats.

Helsingfors Universitet.

Rektor

AUTTI TULENHEIMO.

Helsingfors, den 14. Maj 1929.

Tor Carpelan.

Universitetet i Lund.

TILL

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Universitetet i Lund frambär till Københavns Universitet vid dess 450-årsfest sin hyllning och sina varma lyckönskningar.

Minnenas dag låter blicken gå tillbaka över tilryggalagda århundranden, under vilka universitetet med ära och berömmelse fyllt sin uppgift för dansk vetenskap och kultur och vunnit glänsande framgångar paa den internationella forskningens fält.

Nutiden hyllar minnena, men lägger själv framtidens grund. Universitetet i Lund gläder sig åt och beundrar den lysande ställ-

ning, som Københavns Universitet intar i nutiden, den vetenskapliga ande, som där lever och verkar, det rika andliga liv, som utvecklas i Danmark under dess hägn. Det gläder sig så mycket mera däråt, som det med tacksamhet erkänner den förbindelse, i vilken det självt står till detta ärorika universitet för ett samarbete och ett vänskapsförhållande, som äro det till ovärderligt stöd för fyllandet av dess egna uppgifter och gör dess eget liv rikare.

Universitetet i Lund tillönskar Københavns Universitet av fullt hjärta all framgång i dess gärning, all lycka för dess framtid.

På Lunds universitets vägnar:

AXEL MOBERG,
Rektor.

Lund i maj 1929.

Det kgl. Frederiks Universitet i Oslo.

DET KGL. FREDERIKS UNIVERSITET I OSLO

sender

KØBENHAVNS UNIVERSITET

sin hilsen i anledning av 450-års-jubileet

Gjennem en tredjedel av et årtusen var Københavns Universitet en fellesinstitusjon for Danmark og Norge, og de nordmenn som i årene frem til 1811 har fått sin viktigste utdannelse ved det ærverdige lærdomssete på Frue Plads, kan telles i tusener. I løpet av det attende århundre blev også en rekke nordmenn knyttet som professorer til Københavns Universitetet, og da Det kgl. Frederiks Universitet begynte sin virksomhet, var halvparten av professorerne hjemvendte nordmenn som tidligere hadde innehatt professorstillinger ved Universitetet i København. På mange områder kan man ennå i norsk videnskap og ved Universitetet i Oslo spore tradisjonene fra Universitetet i København, og vi legger i vår hilsen en varm takk for seklers samvirke og for god arv; men vi vet også at de siste hundre år av Københavns Universitets historie har vært en så rik og ærefull tid for dansk videnskap at den vel kan måle sig med storhetstiden i det syttende århundre. Det kgl. Fre-

deriks Universitet har da ikke bare gamle tiders arv å takke for, men også stadig nye impulser. Intet annet universitet står oss så nært som det danske, og fra Universitetet i Oslo skal lyde det ønske at det gamle lærdomssete i København må få fortsatt hell og trivsel, til ære for Danmark og for Norden, til gagn for all videnskap.

Oslo i mai 1929

SEM SÆLAND.
Rektor

H. C. Wølner

Göteborgs Högskola.

VNIVERSITAS REGIA HAVNIENSIS

disciplinarum et artium liberalium sedes clarissima, abhinc quadringentos quinquaginta annos constituta, cum opimo patriae solo tum uero situ auris undique spirantibus aperto corroborabatur.

Per tot saecula laetis incrementis aucta ad summam gloriam effloruit. Tanta enim est copia et claritudo uirorum doctorum, qui in illa uniuersitate et subtilitate ingenii et peruestigatione scientiae et uarietate atque elegantia doctrinae enituerunt, ut caput atque arx humanitatis, qua gens Danorum excellit, Vniuersitas Regia Hauniensis exsistat.

Ac non solum de patria optime merita est, sed etiam finitimas gentes, artissimo uinculo propinquitatis coniunctas, de suo largiendo sibi obligauit.

Propter quae omnia Vniuersitatem Regiam Hauniensem, memoriam temporis peracti praesentibus publicis gentium septentrionalium nuntiis celebrantem Academia Gotoburgensis grato animo ueneratur, omnia fausta et felicia in perpetuum precata.

Dabamus Gotoburgi kalendis iuniis a. MCMXXXIX

ACADEMIAE GOTOBVRGENSIS NOMINE,

OSCAR VON SYDOW.
Curatorum praeses.

OTTO SYLVAN.
Rector.

Islands Universitet.

UNIVERSITATI REGIAE HAUNIENSI

solennia sua quindecies tricena Cal. Jun. A. D. MCMXXIX celebranti, grata mente et gratulabundi nec unquam oblituri, tot nostrates illustrissimos per spatium quattuor seculorum doctrina almae matris imbutos esse et istinc cultum litterarum humaniorem nobis largiter emanasse, salutem dicimus meritissimam, faustissima quaeque et felicissima precantes.

Consistorium et professores Universitatis Islandiae veteresque Hauniensis alumni:

ÁGÚST BJARNASON.
Rector Universitatis.

MAGNÚS JÓNSSON.
Dec. fac. theol.

GUDM. HANNESSON.
Dec. facultas med.

EINAR ARNÓRSSON.
Dec. fac. jur.

SIGURDUR NORDAL.
Dec. fac. artium.

samt 108 andre Underskrifter.

Metropolitanskolens Lærerkollegium.

I taknemmelig Erindring om den Betydning, som Naboskabet med *Københavns Universitet* har haft for Metropolitanskolen, og om den Skat af Kundskaber og Impulser, som vi under vor Studietid har modtaget fra Landets Højskoles fremragende Lærere, og ihukommende vore Institutioners fælles Udspring, sender

METROPOLITANSKOLENS LÆRERKOLLEGIUM

KØBENHAVNS UNIVERSITET

EN HJERTELOG LYKØNSKNING TIL
JUBELFESTEN.

Metropolitanskolen, 1. Juni 1929.

JULIUS NIELSEN.

Danske Akademikere.

Ved Københavns Universitets 450 Aars Jubilæum staar »Danske Akademikeres Komité ved Universitetsjubilæet 1929« som den omfattende og fuldgyldige Repræsentation for alle Danmarks Akademikere. Gennem denne Komité har Landets akademiske Stand taget Initiativet til at berede vort Universitet en Hyldest.

Tanken om ved denne Lejlighed at fejre Universitetet, det ældgamle Arnested for dansk Aandsliv, Hjemstedet for dansk Videnskab, og give Udtryk for vor Taknemmelighed og Stolthed over den Rigdom af aandeligt Liv og videnskabelige Resultater, som er udgaaet derfra, er i dette Foraar gaaet ud over hele vort Land og har vundet Tilslutning i vide Kredse. Det er endnu en Gang fastslaaet, at netop fordi vi er et lille Folk, føler vi Samhørigheden desto stærkere, og det, som er vort Fælleseje, elskes desto højere.

Det konkrete Udtryk for vor Stolthed over og Kærlighed til vor gamle Højskole foreligger i Form af den Jubilæumsgave — *Jubilæumslegatet af 1929 for Studenter* — som følger med dette Brev.

Københavns Universitets Livsskæbne har i de forløbne 450 Aar været præget af Tidernes Omskiftelser. Staaende midt i Folket har det mærket dets Medgang og Modgang, dets Velstand og dets Trang; i Tiden kort før Jubilæet har det atter set tunge Kaar trykke Land og Folk. Disse Aar er endnu ikke omme, og derfor er vel den Gave, der skænkes Universitetet paa Jubilæumsdagen, ikke blevet saa betydelig, som vi havde haabet; men set som Udtryk for talrige Danskes Ønske om hver efter Evne at vise vor fælles Taknemmelighed mod Universitetet, tror vi, at den vil blive modtaget med Glæde og have Betydning langt ud i Fremtiden.

Vi beder da Universitetet modtage det indsamlede Beløb og under sin Forvaltning bevare Kapitalen urørt, for at dens Renter ved aarlig Uddeling kan anvendes til Understøttelse for Studenter, der har vist sig i Besiddelse af videnskabelige Anlæg og fortjener saadan Støtte. Fundatsen for Legatet anmoder vi Universitetet om selv at oprette i Overensstemmelse med dette Gavebrevs Bestemmelse.

Og idet vi saaledes paa Komitéens og alle Bidragyderes Vegne overdrager »Jubilæumslegatet af 1929 for Studenter« til Københavns

Universitet, udtaler vi vor ærbødige Lykønskning i Anledning af Jubilæet og vore bedste Ønsker for Universitetets Fremtid.

København d. 31. Maj 1929 i »Danske Akademikeres Komité ved Universitetsjubilæet 1929«

AUG. GOLL.

ERIK ABRAHAMSEN. FLEMMING ALLERUP. HANS BRØCHNER. JØRG. JØRGENSEN. JOHS. PEDERSEN. HANS H. STHYR. HENRIK ABRAHAMS. P. V. ANDERSEN. S. SCHROLL CHRISTENSEN. H. HALLAS MØLLER. ALF HENRIQUES. H. COLDING JØRGENSEN. HELGE LARSEN. R. PRENTER. G. WARMDAHL. A. F. ANDERSEN. ASLAUG MØLLER, f. Mikkelsen. HENRIK BANG. P. G. K. BENTZON. EINAR BILLMANN. OLUF BØGGILD. HENRY CHRISTOFFERSEN. BØRGE DIDERICHSEN. POUL ENGBERG. TÓRARIN EVERSEN. H. FORCHAMMER. A. P. HANSEN, H. M. HANSEN. ENOCH HJORTH. O. HØEGH-GULDBERG. AD. S. JENSEN. HAL KOCH. HOLGER KOED. KNUD LARSEN. ERNST MEYER. EYVIND MØLLER. PAUL NEDERGAARD. E. SPANG-HANSSEN. SKÚLI THORÐÁRSON. CARL TORP. EVALD VILNER.

ALFABETISK NAVNEFORTEGNELSE TIL SELVBIOGRAFIERNE.

	Side		Side
Bjerknes, V.	125	Krohn, Kaarle	109
Broman, Ivar	61	Lidén, Evald	111
Bull, E. Hagerup	44	Moltesen, L.	37
Esben-Petersen, P.	127	Neergaard, N.	113
Forssell, Gösta	69	Nilsson, Martin P:N	114
Forssman, John	72	Norrie, Gordon	86
Granfelt, Otto Hjalmar	56	Olsen, Magnus	116
Hammar, J. Aug.	72	Panner, H. J.	90
Heckscher, Eli F.	58	Pedersen, P. O.	129
Helweg, H.	78	Petersen, Carl S.	117
Holm, Gustav	99	Raunkiær, Christen	131
Holmquist, Hjalmar	31	Schück, Henrik	119
Holst, Axel	80	Sievers, Richard	93
Holst, Peter F.	81	Sæmundsson, Bjarni	136
Koch, L. J.	33	Söderblom, Nathan	41
Kock, Axel	107	Thyrén, Johan C. W.	57
Kolsrud, Oluf	34	Weibull, Lauritz	120
Komppa, Gustaf	128	Wiman, Anders	141